



Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

58 tomas

2015 m. rugsėjo 4 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

507-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2015 m. balandžio 22–23 D.

2015/C 291/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Klimato ir energetikos politikos poveikio žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams (tiriamoji nuomonė)	1
2015/C 291/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje pasiūlytos valdymo sistemos plėtojimo (tiriamoji nuomonė Europos Komisijos prašymu)	8
2015/C 291/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plano. Pažanga ir uždaviniai (tiriamoji nuomonė Europos Parlamento prašymu)	14
2015/C 291/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pilietinės visuomenės vaidmens ES ir Albanijos santykiuose (tiriamoji nuomonė)	21
2015/C 291/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Savireguliacijos ir bendro reguliavimo Europos Sąjungos teisinėje sistemoje (nuomonė savo iniciatyva)	29
2015/C 291/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos stiklo pramonės politikos.	40
2015/C 291/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos bendrosios rinkos skatinimo biomedicininę inžineriją derinant su medicininės priežiūros ir slaugos paslaugų pramone	45

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

507-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2015 m. balandžio 22–23 D.

2015/C 291/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įvairių sričių ES politikos miestų dimensija. Pagrindiniai ES miestų darbotvarkės ypatumai“ [COM(2014) 490 <i>final</i>]	54
2015/C 291/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas 2015 kalendoriniais metais taikytinas tiesioginių išmokų koregavimo koeficientas, numatytas Reglamente (ES) Nr. 1306/2013 [COM(2015) 141 <i>final</i> – 2015/0070 COD].	60

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

507-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2015 M. BALANDŽIO 22–23 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Klimato ir energetikos politikos
poveikio žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams**

(tiriamoji nuomonė)

(2015/C 291/01)

Pranešėjas: Mindaugas MACIULEVIČIUS

ES Tarybai pirmininkausianti Latvija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Klimato ir energetikos politikos poveikio žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams

(tiriamoji nuomonė).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2015 m. balandžio 9 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (2015 m. balandžio 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 147 nariams balsavus už, 1 prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pabrėžia, kad klimato kaita yra pasaulinė problema. Vertindamos ES įnašą į visuotinį susitarimą dėl klimato kaitos, ES ir valstybės narės turėtų atsižvelgti į skirtingą politiką visame pasaulyje ir apsvarstyti klimato kaitos poveikio ir jos švelninimo galimybes. ES politika turėtų būti siekiama užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą, nepaisant didėjančios paklausos, kartu išlaikant ES žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumą ir didinant ES vietos gamintojų patrauklumą, tačiau neužkraunant nereikalingos naštos ūkininkams ir miškų savininkams. ES turėtų rodyti ekonomiškai, socialiai ir ekologiškai tvaraus ūkininkavimo pavyzdį. ES politikos strategija turi būti nuosekli ir suderinta.

1.2. Turi būti atsižvelgta į pasaulines aplinkybes, kad būtų išvengta energijai imlių ir labai taršių gamybos pajėgumų perkėlimo į kitas pasaulio šalis, dėl kurio bendras išmetamų teršalų kiekis pasaulyje gali dar labiau padidėti, sumažindamas Europos žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumą.

1.3. Dėl sprendimo žemės naudojimą, žemės naudojimo paskirties keitimą ir miškininkystę (LULUCF) įtraukti į laikotarpio po 2020 m. politikos strategiją kyla didelis netikrumas dėl ūkininkavimo, o, kai kuriais atvejais, dėl miškininkystės sektoriaus. Vis dar neaišku, ar dėl to atsiras absorbuojamo poveikis, o gal toks įtraukimas padidins išmetamų teršalų kiekį kelete regionų. Visi sprendimai turi būti mokslškai pagrįsti ir priimti tik atlikus tinkamą įvairių galimybių poveikio vertinimą valstybių narių lygmeniu.

1.4. Priimant sprendimus dėl valstybių narių žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams nustatytų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslų po 2020 m., EESRK ragina užtikrinti lankstumą, visų pirma tose valstybėse narėse, kurių anglies dioksido išmetimo rodiklis žemės ūkio arba miškininkystės sektoriuose šiuo metu yra gerokai mažesnis.

1.5. Atsižvelgdamas į tai, kad laukiama labai teigiamo ekonominio ir socialinio poveikio, ypač darbo vietų kūrimui kaimo vietovėse, EESRK skatina parengti aktyvią strategiją, kurioje būtų atsižvelgta į galimą tvarų ir ekonomiškai perspektyvų biomasės bioenergjai gaminti ir bioekonomikos apskritai augimą, taip pat tvariai intensyvų ūkininkavimą, užtikrinantį stabilias papildomas dideles pajamas ūkininkams, miškų savininkams ir kaimo bendruomenės bei didinančių investicijas į kaimo vietovių infrastruktūrą ir jų socialinių poreikių patenkinimą.

1.6. Miškai ir medienos produktai gali saugoti daugiau CO₂. Aktyvi miškotvarka ir platesnis medienos produktų naudojimas gali padidinti CO₂ pašalinimą ir saugojimą. Tais atvejais, kai medienos produktai pakeičia tradicinius produktus ar medžiagas, galima tikėtis papildomo pakeitimo poveikio.

1.7. Žemės ūkio ir miškų ūkio sektoriai yra sudėtingi, tai – nevisiškai suprantamos biologinės struktūros, kuriose neturėtų būti siūlomi ir įgyvendinami esminiai pakeitimai kaip laikini sprendimai trumpalaikiams tikslams pasiekti. Dėmesys sutelkiamas į tikslus 2020–2030 m., tačiau tai biologinių sistemų požiūriu yra pernelyg trumpas laikotarpis. Neturėtų būti siūlomi visuotiniai sprendimai dėl visos ES biologinių sistemų, kadangi vietos aplinkybės yra labai skirtingos, o kartais ir netikėtos.

1.8. Pagal klimato politikos tikslus moksliniai tyrimai, inovacijos ir technologinė plėtra yra pagrindiniai veiksniai siekiant pereiti prie tvaraus žemės ūkio ir miškininkystės, įskaitant bioenergetiką ir bioekonomiką. EESRK ragina ES institucijas ir valstybes nares daugiau lėšų skirti darbui šioje srityje, ir ragina imtis bendrų pastangų tais atvejais, kai mokslinių tyrimų bendruomenės dalijasi rezultatais. Sėkmingą inovacijų įgyvendinimą lemia aktyvus inovacijų propagavimas per konsultacines ir švietimo įstaigas galutiniams vartotojams žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose.

1.9. ES politika, kartu su konkrečiomis mokslinių tyrimų ir inovacijų programomis, pasitelkus finansines paskatas ūkininkams ir miškų savininkams, turėtų:

- skatinti laipsniškai pereiti prie žemės ūkio modelių, nenaudojančių iškastinio kuro,
- pirmenybę teikti didesniai visų gamybos sistemų efektyvumui ir
- skatinti tausesnį išteklių, įskaitant žemę, vandenį ir maisto medžiagas, naudojimą.

1.10. EESRK pabrėžia, kad pilietinis dialogas ir pilietinės iniciatyvos tarp suinteresuotųjų subjektų ir vietos, regionų, nacionalinių ir Europos institucijų yra veiksmingiausias būdas parengti žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams skirtą politikos strategiją. Valstybės narės turėtų keistis geriausiais tokio dalyvavimo pavyzdžiais, įskaitant sėkmingą viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę.

2. Įžanga

2.1. Remdamasis ES pirmininkausiančios Latvijos prašymu pateikti nuomonę, EESRK nusprendė parengti šią nuomonę, kad paviešintų pilietinės visuomenės nuomonę apie geriausius būdus sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir padidinti pašalinamo CO₂ kiekį žemės ir miškų ūkio sektoriuose ekonomiškai efektyviu būdu, netrukdamat siekti darnaus vystymosi ir nemažinant ES konkurencingumo.

2.2. EESRK pripažįsta daugialypį ES klimato ir energetikos politikos poveikį žemės ūkio ir miškininkystės sektorių vystymui. Atsižvelgiant į tai, nuomonėje siekiama apibūdinti svarbiausią dabartinės ES politikos strategijos poveikį dviem sektoriams ir jau įdėtas pastangas švelninant klimato kaitos poveikį bei prisitaikant prie jo, pabrėžti sektoriams atsiveriančias galimybes, apsvarstyti socialinius aspektus ir poveikį pilietinei visuomenei bei pateikti rekomendacijų dėl žemės ūkio ir miškininkystės sektorių vietos ir vaidmens ES 2030 m. energetikos ir klimato politikos strategijoje.

2.3. Europos Sąjunga dėl savo energetikos ir klimato tikslų susitarė 2009 m. privalomų teisės aktų rinkinyje ⁽¹⁾, kuriais užtikrinamas vadinamųjų tikslų „20–20–20“ įvykdymas. 2020 m. politikos strategijoje nebuvo nustatytas konkretus išmetamų teršalų mažinimo tikslas žemės ūkiui ir LULUCF sektoriui.

2.4. 2014 m. sausio 22 d. Europos Komisija paskelbė „2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją“ ⁽²⁾. Europos Vadovų Taryba savo spalio mėn. išvadose parėmė papildomus naujus tikslus – 40 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, palyginti su 1990 m., suvartojamos energijos dalį, kurią sudaro atsinaujinančioji energija, padidinti mažiausiai iki 27 % ir 27 % padidinti energijos vartojimo efektyvumą.

2.5. 2030 m. strategijoje Komisija pasiūlė užtikrinti, kad visi sektoriai, ekonomiškai efektyviai prisidedantys „prie klimato kaitos švelninimo pastangų, žemės ūkio, žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės, turėtų būti įtraukti į 2030 m. išmetamo ŠESD kiekio mažinimo tikslą.“

2.6. Be to, Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos „išnagrinėti būdus, kaip būtų galima geriausiai skatinti tvarų maisto gamybos intensyvinimą, tuo pačiu optimizuojant šio sektoriaus indėlį mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir vykdant sekvestraciją, be kita ko, įveisiant mišką“ ⁽³⁾.

2.7. 2015 m. pabaigoje 21-oje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje (JTBKKK COP 21) Paryžiuje turėtų būti priimtas visuotinai privalomas klimato apsaugos susitarimas. Šis susitarimas turi įpareigoti šalis imtis išmetamų teršalų kiekį mažinančių ir prisitaikymo prie klimato kaitos poveikio priemonių.

2.8. Be to, veiksmai, kurių ėmėsi Europos Komisija pagal Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą (REFIT) programą ir peržiūrint dabartines politikos priemones, kurias EESRK apskritai remia, galėtų atverti puikią galimybę įveikti prieštaravimus ir užtikrinti ES aplinkos (vandens, oro ir dirvožemio), žemės ūkio ir miškininkystės politikos, ypač žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose, nuoseklumą. Subsidiarumo principo laikymasis ir atskirų nacionalinių institucijų ir regionų valdžios institucijų veiklos nuoseklumo užtikrinimas yra ne mažiau svarbus (nacionalinės ir regionų politikos nuoseklumas).

2.9. Skirtingų valstybių narių miškininkystės ir žemės ūkio sektorių aplinkybės, sąlygos ir strategijos skiriasi. Žinant šiuos skirtumus, sunku būtų rasti vieną bendrą visiems tinkantį sprendimą. Tačiau ES vaidmuo turėtų būti skatinti ir skleisti geriausią miškininkystės ir žemės ūkio praktiką tarp valstybių narių, taip pat prisidėti prie sprendimų priimančių asmenų, vietos bendruomenių, žemės savininkų, atitinkamų pramonės įmonių ir mokslo darbuotojų gebėjimų ugdymo.

3. Poveikis

3.1. Įvairiuose ES regionuose klimato kaitos poveikis žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams yra daugialypis – padariniai būna ir neigiami, ir teigiami. Nors ir neaiškus tokių padarinių mastas ateityje, daug svarbių pokyčių jau vyksta dabar, pavyzdžiui: keičiasi metinių ir sezoninių kritulių tendencijos, vyksta ekstremalūs reiškiniai, keičiasi turimas vandens išteklių kiekis, kenkėjai ir ligos bei dirvožemis. Šie pokyčiai savo ruožtu daro poveikį derlingumui, derliaus kokybei ir maisto gamybos stabilumui, paliesdami tiek žemės ūkio ir miškininkystės sektorius, tiek vartotojus. Be to, kaimo vietovėms kyla platesnio masto pavojai, pavyzdžiui, padidėja potvynių ir žalos infrastruktūrai pavojus.

⁽¹⁾ Direktyvos 2009/28/EB, 2009/29/EB, 2009/31/EB ir Sprendimas 406/2009/EB.

⁽²⁾ COM(2014) 15 final.

⁽³⁾ EUCO 169/14, 2.14 punktą, p. 5.

3.2. Svarstant, kaip išmetamuosius teršalus iš žemės ūkio ir LULUCF sektorių būtų galima įtraukti į 2030 m. strategiją, svarbu atkreipti dėmesį į žemės ūkio ir miškininkystės vaidmenį didelių anglies dioksido sankepių dirvožemyje požiūriu ir į jo reikšmę mažinant ES priklausomybę nuo energijos importo, nes šie sektoriai aprūpina bioenergija. Žemės ūkiui tenka apie 10 % visų 28 ES valstybių narių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir 18 % – ne ATLPS sektoriuje pagal Sprendimą dėl pastangų pasidalijimo. Vis dėlto reikėtų pripažinti, kad nuo 1990 m. ES žemės ūkio sektoriuje pasiektas maždaug 18 % CO₂ ekvivalento kiekio sumažinimas, palyginti su bendru 17 % sumažinimu ES per tą patį laikotarpį. Tuo pačiu metu išaugo žemės ūkio gamyba.

3.3. Klimato tikslai reiškia, kad reikia ieškoti tausiai išteklius naudojančių ir mažą CO₂ kiekį išskiriančių ūkininkavimo būdų. Nustatant ekonomiškai efektyvius tikslus sektoriui, reikia atsižvelgti į CO₂ ekvivalentą, tenkantį pagamintam vienetui. Be to, turi būti atsižvelgta į pasaulines aplinkybes, kad būtų išvengta energijai imlių ir labai taršių gamybos pajėgumų perkėlimo į kitas pasaulio šalis, dėl kurio bendras išmetamų teršalų kiekis pasaulyje gali dar labiau padidėti, sumažindamas Europos žemės ūkio ir miškininkystės sektorių konkurencingumą.

3.4. ES žemės ūkio ir miškininkystės sektorius labai priklauso nuo iškastinio kuro, daugiausia dėl trąšų naudojimo ir iškastinio kuro naudojimo mašinoms. Būsimą ES politiką, kartu su konkrečiomis mokslinių tyrimų ir inovacijų programomis, pasitelkus finansines paskatas ūkininkams ir miškų savininkams, turėtų:

- skatinti laipsniškai pereiti prie žemės ūkio modelių, nenaudojančių iškastinio kuro,
- pirmenybę teikti didesniai visų gamybos sistemų efektyvumui ir
- skatinti tausesnį išteklių, įskaitant žemę, vandenį ir maisto medžiagas, naudojimą.

Be to, reikėtų propaguoti tvarų uždarą žemės ūkio ir miškininkystės modelį siekiant padidinti šių sektorių konkurencingumą pasauliniu mastu.

3.5. EESRK palankiai vertina aplinkosaugos priemonės, nustatytas naujausia BŽŪP reforma, tačiau jis pabrėžia skirtingas klimato sąlygas, ūkio tipus ir kitus ypatumus, įskaitant informuotumo trūkumą ES valstybėse narėse. Rengiant būsimas priemones, turi būti užtikrinta, kad bus lanksčiai atsižvelgiama į ūkininkų poreikius. Aplinkos apsaugos, žemės ūkio gamybos ir miškų tvarkymo procesai turėtų būti įtraukti taip, kad tvariai stiprintų gamybos pajėgumus ir didintų veiksmingumą, našumą ir inovacijas.

3.6. Remiantis Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) duomenimis, maisto paklausa pasaulyje didėja ir iki 2050 m. ji sieks 70 % ir didelė maisto dalis bus pagaminta iš gyvūninių produktų, turinčių daug baltymų. ES žemės ūkio sektorius ryžtingai siekia didinti išteklių naudojimo ūkiuose efektyvumą, taip sumažindamas išmetamų dujų kiekį, tenkantį pagamintam vienetui, taikant tvarią praktiką. Taikant šią praktiką, reikia laikytis aukštų gyvūnų gerovės standartų, o ES turėtų primygtinai reikalauti, kad jie būtų pripažinti tarptautiniu mastu. Tačiau EESRK pripažįsta, kad net jei ir bus dedamos didelės pastangos ir investuojama siekiant mažinti išmetamą metano kiekį gyvulininkystės srityje, gyvūnų skaičiaus didėjimas vis tiek dar gali didinti grynąjį išmetamų teršalų kiekį.

3.7. Dėl klimato kaitos poveikio žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams keičiasi ir tradicinių kultūrų augimvietės. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad būtina atlikti nemažai mokslinių tyrimų ir reikalinga didelio masto technologinė plėtra, siekiant sukurti geriausius, našiausius, ekonomiškai efektyviausius ir tvariausius būdus ir augalų veisles (kultūrinės veislės), atsižvelgiant į klimato kaitą ir konkrečias žemės ūkio ir miškininkystės sektorių regionines ir vietos sąlygas Europoje. Tai būtų galima pasiekti taikant tradicinius kryžminimo ir selekcijos metodus, pirmenybę teikiant vietinėms augalų veislėms. Dirvožemio derlingumas ir tvarus jo naudojimo intensyvinimas yra labai svarbūs siekiant tausiai naudoti išteklius.

4. Galimybės

4.1. EESRK, nors ir deramai atsižvelgdama į būtinybę spręsti tiek dabartines, tiek būsimas problemas, ragina rasti pažangių sprendimų toms problemoms, kurias jau kelia klimato kaita, tačiau taip pat pripažįsta, kad klimato ir energetikos politikos po 2020 m. plataus užmojo tikslai atveria galimybę ES žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams, kuriems teks svarbų vaidmenį politikos strategijoje. EESRK pripažįsta, kad aktyvių bendrų pastangų turėtų būti imtasi pilietinės visuomenės ir vietos, regionų, valstybių narių ir ES lygmenimis.

4.2. Priemonių, kurias rengiamasi įgyvendinti žemės ūkio ir miškų sektoriuose, poveikis išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimui ir CO₂ iš atmosferos pašalinimui, žemės naudojimo požiūriu, turi būti ilgalaikis ir teigiamas, nes daug miškininkystės išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo priemonių gali padidinti išmetamų dujų kiekį trumpuoju laikotarpiu, bet jų teigiamas poveikis laikui bėgant gali būti kur kas didesnis. Dėmesys sutelkiamas į tikslus 2020–2030 m., tačiau tai biologinių sistemų požiūriu yra pernelyg trumpas laikotarpis.

4.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad žemės ūkiui Europoje tenka lemiamas vaidmuo, ypač šeimų ūkių, apsirūpinimo maistu saugumo, kaimo užimtumo, socialinės įtraukties ir darnaus vystymosi kaimo vietovėse požiūriu. Siekiant tai užtikrinti, reikėtų kruopščiai, išsamiai įvertinti sprendimus dėl šio sektoriaus tolesnio vystymo, susijusio su išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimu, deramai atsižvelgiant į nacionalinius klausimus.

4.4. Miškams tenka svarbus vaidmuo švelninant klimato kaitos poveikį. Būtina pripažinti jų daugiafunkcinį pobūdį siekiant ekonominių, aplinkosaugos ir socialinių tikslų. EESRK ragina valstybes nares rengti nacionalines aktyvias miškų strategijas ir atnaujinti esamas nacionalines miškų programas atsižvelgiant į ES miškų strategijos principus ir tikslus.

4.5. Šiuo metu turimi miško ištekliai Europoje regionų lygiu viršija galimo jų naudojimo būdus. Tačiau ES didėja biomasės paklausa. Būtina toliau skatinti miško įveisimą siekiant užtikrinti pakankamą pasiūlą energijos, medienos pramonės ir bioekonomikos apskritai poreikiams patenkinti. Tai taip pat paskatintų naudoti liekanas ir atliekas, pavyzdžiui, šakas, nuopjovas ir mažos vertės apvalią medieną. Tačiau reikėtų pabrėžti efektyvesnį biomasės naudojimą, pirmenybę teikiant didesnės vertės prekių gamybai ir sudarant sąlygas tam, kad pasibaigus šių prekių gyvavimo laikotarpiui jos būtų panaudotos energijai gaminti.

4.6. Miško įveisimo priemonės atitinkamais atvejais daro labai teigiamą poveikį ne tik išmetamo ŠESD kiekio mažinimui, bet ir biologinės įvairovės praturtinimui ir vandens trūkumo mažinimui. Tokia praktika kaip tvarus būdas ekonomiškai ir socialiai spręsti problemas turėtų būti svarstoma ir regionuose, kurie susiduria su vandens trūkumo problemomis. Papildomos socialinės naudos būtų galima gauti iš miesto miškų ir ne miške augančių medžių, pavyzdžiui, augančių prie greitkelių.

4.7. Tvariai pagamintos biomasės plėtra turėtų vykti pagal aiškiai apibrėžtą politikos strategiją, laikantis gamybos ir naudojimo apribojimų, atsižvelgiant į socialinius aspektus ir biologinę įvairovę. Būtinas ES vadovavimas siekiant užtikrinti, kad tolesnė bioekonomikos raida vyktų taip, kad atneštų socialinės, ekonominės ir aplinkosauginės naudos.

4.8. Miškai ir medienos produktai gali saugoti daugiau CO₂. Aktyvi miškotvarka ir platesnis medienos produktų naudojimas gali padidinti CO₂ pašalinimą ir saugojimą. Tais atvejais, kai medienos produktai pakeičia tradicinius produktus ar medžiagas, galima tikėtis papildomo pakeitimo poveikio.

4.9. EESRK pabrėžia, kad būtina tvari aktyvi miškotvarka, grindžiama efektyviu miško produktų naudojimu, taip pat į našumą ir tvarumą nukreiptas tikslingas miškų atkūrimas. Be to, turėtų būti apsvarstytos tokios veiksmingos, moksliškai pagrįstos, tikslinės priemonės kaip vandens šalinimas, atkuriamasis kirtimas, retinimas, pelenų barstymas ir nualinto dirvožemio tręšimas, nes jos didina miškų derlingumą ir galimybes pašalinti CO₂.

4.10. Yra daug produktyvių miškų plotų, kur biomasės panaudojimą ir tolesnį CO₂ šalinimą riboja šių plotų ekonominis prieinamumas. Būtinios investicijos miškų infrastruktūrai ir technologijoms sukurti, kad šie ištekliai taptų prieinami. Tai galima padaryti naudojant ES lėšas sanglaudos tikslams paremti.

4.11. Daugumoje ES valstybių narių šiuo metu dideli dirbamosios žemės plotai yra atidėti, pavyzdžiui, buvusios ganyklos, netinkamos javams ar panašioms kultūroms auginti, taip pat pasėliai, kurie plačiai naudojami dėl infrastruktūros suprastėjusios būklės ir nepakankamų investicijų vandens šalinimui bei dėl kitų aplinkosaugos apribojimų. Šie plotai, remiant moksliniais tyrimais ir inovacijomis, galėtų būti grąžinti į tradicinės žemdirbystės, bioenergetinių kultūrų auginimo arba apželdinimo mišku sritį.

4.12. Tvariai pagamintos biomasės naudojimas energijos tikslais yra svarbus veiksnys, padedantis siekti energetinės nepriklausomybės tikslų pagal ES bendros energetikos politiką. Ji taip pat darys labai teigiamą poveikį bendram prekybos balansui, nes tai reiškia, kad užuot mokėjus trečiosioms šalims už importuojamą iškastinį kurą, gali būti naudojama vietos biomasė.

4.13. EESRK ragina toliau remti mokslinius tyrimus ir inovacijas miškininkystės sektoriuje, kad būtų galima nustatyti ir užtikrinti tvarias technologijas ir tvarius miškotvarkos metodus, atsižvelgiant į klimato kaitos keliamas problemas, Europos regionų aplinkos skirtumus ir ekonomines problemas, su kuriomis susiduria šis sektorius, stengdamasis išlaikyti arba padidinti savo konkurencingumą.

4.14. Bioenergetikos mokslinių tyrimų ir inovacijų projektai turėtų padėti užtikrinti, kad visa gamybos grandinė būtų ekonomiškai efektyvi, tvari ir ekonomiškai perspektyvi, kad ji nebūtų priklausoma nuo Europos ar nacionalinių subsidijų bioenergeijai ateityje. Siekiant sudaryti vienodas sąlygas reikėtų palaipsniui panaikinti bet kokiais iškastinio kuro energijai skiriamas subsidijas arba kitą nefinansinę paramą.

4.15. EESRK palankiai vertina Komisijos tarpsektorinį požiūrį remiant bioekonomiką apskritai ir ragina Komisijos generalinius direktoratus (GD) toliau bendradarbiauti propaguojant tvariai pagamintą biomasę.

4.16. EESRK pabrėžia, kad naujų informacinių ir ryšių technologijų (IRT) ir vykdomų Komisijos programų, pavyzdžiui, *Galileo*, taikymas miškininkystės ir žemės ūkio sektoriams padeda gerinti tvarios žaliavų gamybos būdus ES. EESRK ragina tęsti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą šioje srityje.

4.17. Europos Komisijai tenka vaidmuo propaguoti ir skatinti nuoseklų požiūrį tarp valstybių narių atsakingų valdžios institucijų siekiant sėkmingai įgyvendinti programas nacionaliniu lygmeniu.

4.18. EESRK žino, kad daugiau nei 220 mln. eurų buvo skirta finansuoti tvaraus žemės ūkio ir miškininkystės projektus pagal ES 7-ąją bendrąją mokslinių tyrimų programą (BP 7). Jis norėtų, kad programos „Horizontas 2020“ mokslinių tyrimų ir inovacijų bendroji programa būtų dar platesnio užmojo. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad galutinė mokslinių tyrimų sėkmė priklausys nuo to, kaip veiksmingai vyks mokslinių tyrimų projektų rezultatų sklaida galutiniams žemės ūkio ir miškininkystės sektorių naudotojams.

4.19. Komitetas pabrėžia, kad biomasė tvariausiai naudojama vietos lygmeniu. Tačiau jis pripažįsta, kad dabartinė bioenergeijos rinka yra tarptautinė. Reikėtų pripažinti ypatingą šalių, turinčių biomasės perteklinę pasiūlą, padėtį, nes gaminant biomasę teršalai išmetami iš eksportuojančių šalių LULUCF sektoriaus, o išmetamų teršalų kiekis importuojančių šalių energetikos sektoriuje sumažėja. Priimant sprendimus dėl išmetamųjų teršalų iš ES žemėnaudos, žemėnaudos paskirties keitimo ir miškininkystės mažinimo tikslų, eksportuojančioms šalims reikalingos konkrečios kompensavimo priemonės.

5. Socialiniai aspektai

5.1. Kaimo vietovių Europos Sąjungoje vystymasis labai priklauso nuo žemės ūkio ir miškininkystės sektorių perspektyvumo. EESRK pabrėžia, kad intensyvesnis tvarios biomasės ir tvaraus intensyvesnio žemės ūkio, ypač gyvulininkystės, naudojimas turėtų daryti labai teigiamą tiesioginį poveikį kaimo bendruomenėms kuriant naujas darbo vietas ir gaunant pajamų.

5.2. Komitetas pabrėžia, kad biomasės žaliavos arba žemės ūkio produktų tolesnis perdirbimas siekiant kurti didelės vertės produktus turėtų būti skatinamas ir vietos lygmeniu, nes jo antrinis poveikis darbo vietoms ir pajamoms kaimo vietovėse yra labai teigiamas. EESRK palankiai vertina Komisijos atliktą darbą, susijusį su moksliniais tyrimais ir inovacijomis siekiant rasti naujų būdų gauti daugiau naudos iš biomasės ir žemės ūkio produktų. Komitetas ragina parengti dar platesnio užmojo investicijų programą, kad ES šioje srityje pirmautų pasaulyje.

5.3. EESRK pažymi, kad saulės ir vėjo energijos gamyba atveria naujų ir tvarių galimybių kaimo vietovėms. Tokių programų sąnaudos toliau mažėja, o jų veiksmingumas didėja, tačiau siekiant paskatinti tokius energijos gamybos būdus kaimo vietovėse, reikėtų teikti paskatas ūkininkams ir kaimo bendruomenėms. Decentralizuotos sistemos leidžia asmenims ir bendruomenėms pasidalyti atsinaujinančių išteklių energijos išlaidas ir naudą ir rasti galimybių geriau derinti pasiūlą ir paklausą.

5.4. Papildomos įplaukos iš tvariai intensyvaus ūkininkavimo, tolesnio žaliavų perdirbimo, biomasės gamybos ir tolesnio perdirbimo, taip pat atsinaujinančių išteklių energijos gamybos, leistų ūkininkams, miškų savininkams ir kaimo bendruomenėms gauti papildomų stabilių didelių pajamų. Jos taip pat skatins viešas ir privačias investicijas į infrastruktūrą kaimo vietovėse; be to, tai galėtų būti papildomas tokių investicijų šaltinis.

5.5. EESRK pabrėžia, kad toliau plėtojant bioekonomiką apskritai galima būtų užtikrinti aukštos kokybės užimtumo galimybes ir taip paskatinti žmones likti kaimo vietovėse arba persikelti į jas gyventi, taip sprendžiant tokių vietovių gyventojų skaičiaus mažėjimo problemą, kuri yra vienas svarbiausių iššūkių ES.

5.6. Teritorinė ir socialinė sanglauda turėtų būti pagrindinis visų ES politikos sričių ir visų priemonių, įskaitant tas, kurios susijusios su ES energetikos ir klimato politikos strategija, tikslas.

5.7. Biologinei įvairovei labai didelį poveikį gali padaryti tiesioginis ir netiesioginis klimato kaitos poveikis. Tačiau biologinei įvairovei tenka ir svarbus prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos poveikio švelninimo vaidmuo. EESRK pabrėžia natūralių gamtinių zonų ir saugomų gamtos parkų svarbą stiprinant biologinę įvairovę ir pabrėžia esamų aplinkos apsaugos priemonių, pavyzdžiui, LIFE ir „Natura 2000“, vaidmenį. Šios teritorijos yra svarbios žemės ūkio ir miškininkystės sektoriams; jų socialinė nauda taip pat didelė.

5.8. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad daugelis miškų savininkų Europoje savo miškų tinkamai netvarko, nes jiems trūksta žinių arba išteklių, ir pabrėžia, kad bendradarbiavimas galėtų padėti veiksmingiau ir geriau tvarkyti tokią žemę.

5.9. Švietimo ir techninė parama ūkininkams ir miškų savininkams turėtų būti ir ES, ir nacionalinių institucijų prioritetas. Nacionaliniai kompetencijos centrai ir patariamieji organai turėtų plačiai viešinti inovacijų, tvaraus ūkininkavimo ir miškininkystės modelius, kurie finansuojami ES mokslinių tyrimų ir plėtros projektų lėšomis.

5.10. Turėtų būti parengtos paprastos įgyvendinimo priemonės, taikomos išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui apskaityti žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose. Jos turėtų būti grindžiamos žiniomis ir mokslinėmis prielaidomis. ES 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos reikalavimai neturėtų lemti žemės ūkio ir miškininkystės sektorių perteklinio reguliavimo arba užkrauti nereikalingą naštą ūkininkams arba miškų savininkams; taip pat turėtų būti laikomasi principo, kad ūkininkai ir miško savininkai dirba darbo dieną ir turi ribotus išteklius administravimui.

2015 m. balandžio 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje pasiūlytos valdymo sistemos plėtojimo

(tiriamoji nuomonė Europos Komisijos prašymu)

(2015/C 291/02)

Pranešėjas: Richard ADAMS

Bendrapranešėja: Ulla SIRKEINEN

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. sausio 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje pasiūlytos valdymo sistemos plėtojimo

(tiriamoji nuomonė).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2015 m. balandžio 8 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (balandžio 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 6 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. ES klimato kaitos ir energetikos politikos strategija yra grindžiama dideliu skaičiumi ankstesnių teisės aktų, kai kurie iš jų nevisiškai perkelti ir neveiksmingai įgyvendinti. Visgi energetikos sąjungai sukurti reikės priimti papildomų teisės aktų, tačiau svarbiausia – juos griežtai įgyvendinti. Todėl tvirta valdymo sistema yra gyvybiškai svarbi. Teisės aktai tėra tik pradžia – galutinė sėkmė priklauso nuo valdymo. Politikos įgyvendinimas reikalauja visų suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimo, dalyvavimo, pasišventimo ir geros valios. Valdymas būna veiksmingiausias, kai dėl tikslų nustatymo ir jų įgyvendinimo metodų bendrai tariaisi ir nusprendžia visi suinteresuotieji subjektai. Todėl EESRK pateikia šia rekomendacijas:

- struktūruotas visų suinteresuotųjų subjektų dialogas turi būti įtrauktas į valdymo procesą, jei norima sumažinti visuomenės nepritimą reguliavimo ir politikos priemonėms ir paremti piliečių elgsenos ir požiūrio pokyčius,
- ES teisėkūros institucijos turėtų ryžtingai imtis politinės iniciatyvos užmegzti dialogą su susijusiais subjektais ir jame dalyvauti, taip pat įsipareigoti kartu su jais spręsti perėjimo prie kitokio energetikos modelio klausimus ir išplėtoti kaip tinkamas pagalbinės energetikos sąjungos ir Europos kovos su klimato kaitos padariniais proceso priemones,
- EESRK ragina pradėti dialogą su socialiniais partneriais siekiant užtikrinti perėjimą prie kitokio energijos vartojimo modelio, kuris apimtų aplinkos ir socialinius aspektus,
- visų pirma tai turėtų būti nepriklausomo ir patikimo Europos dialogo energetikos forma, kad visos suinteresuotosios šalys būtų proporcingai atstovaujamos ir galėtų keistis informacija, išreikšti savo nuomonę ir daryti įtaką energetikos politikos formavimui, t. y. aktyviai dalyvauti perėjime prie kitokio energetikos modelio,
- konkrečiai raginame Europos Vadovų Tarybą ir Europos Parlamentą svarstant energetikos sąjungos teisės aktų rinkinį patvirtinti, kaip atskaitos taškus, šios nuomonės 6 dalyje išdėstytas priemones Europos dialogui energetikos klausimais įgyvendinti, kurios paremtų valdymo procesą,
- šis dialogas turi būti organizuojamas specialiaame forume, kuriame sudaroma galimybė dalyvauti visiems suinteresuotiesiems subjektams.

2. Įžanga

2.1. ES energetikos sąjungos kūrimas ir 2015 m. pabaigoje Paryžiuje vykiančių derybų dėl klimato susitarimo svarba reikalauja efektyvių perėjimo prie kitokio energetikos modelio valdymo mechanizmų. Atsižvelgdama į Komisijos komunikatą dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos, Europos Vadovų Taryba ją patvirtino ir taip pat sutarė, kad reikia sukurti patikimą ir skaidrią valdymo sistemą, kuri padėtų užtikrinti ES energetikos politikos tikslų įgyvendinimą. 2030 m. politikos strategijoje siūloma nauja valdymo sistema, grindžiama nacionaliniais planais, skirtais konkurencingai, saugiai ir tvariai energetikai, taip pat pagrindiniai rodikliai, pagal kuriuos būtų vertinama per tam tikrą laikotarpį padaryta pažanga. Tokia strategija turėtų padėti siekti 2030 m. tikslų ir palengvinti suderinamumą ES lygmeniu, kartu suteikti lankstumo nacionaliniu lygmeniu. Tvirtas valdymo procesas suteiktų pasitikėjimo ir būtų gera paskata pasaulio klimato derybų kontekste.

2.2. Niekada nebus per daug veiksmingo valdymo būtinybės akcentavimo. Tai, kad nepavyko numatyto laiku įgyvendinti trečiojo energetikos teisės aktų rinkinio, skirto užbaigti kurti stiprią ES bendrąją energetikos rinką, iš esmės gali būti kalti valdymo trūkumai. Pirmenybė būdavo teikiama nacionaliniams interesams nesuderinus jų su poreikiais, kurie sustiprintų ES kaip visumą. Naujas valdymo procesas turi šią problemą išspręsti.

2.3. Pirmiausia turėtų būti nustatyti nacionaliniai tikslai ir siūlomas tiek tokių planų, tiek jų koordinavimo kartotinis procesas, kad būtų sukurta nuosekli ES strategija, atitinkanti sutartus ES tikslus. Numatyti trys žingsniai:

- 1) Komisija parengs valdymo ir nacionalinių planų rengimo gaires;
- 2) valstybės narės pateiks savo nacionalinius planus, pagrįstus Komisijos vykdomu kartotiniu procesu ir konsultacijomis su kaimyninėmis šalimis;
- 3) po to Komisija vertins, ar nacionaliniai planai yra tinkami tikslams pasiekti, numatant jų koregavimą viso proceso metu, kol tai bus pasiekta. Kaip atsarginį variantą, būtų galima numatyti teisės aktais nustatytą valdymo struktūrą tuo atveju, jei neveiktų savanoriškumo principas.

2.4. Europos Komisija turi daug patirties kuriant ir diegiant valdymo struktūras, patirties, kurią ji taiko šiems politikos klausimams. Šioje nuomonėje pritariama pirmiau išdėstytam požiūriui, bet jo turi būti laikomasi griežtai ir su pasitikėjimu, nustatant trumpus kartotinio proceso terminus ir atliekant tikslingą ir drąsą analizę rengiant metines ataskaitas. Kaip minėta nuomonėje dėl 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos⁽¹⁾, EESRK pabrėžia savo raginimą valstybėms narėms konstruktyviai reaguoti į veiksmingą ir tvirtą valdymo procedūrą ir kartu su Komisija ir pilietine visuomene nuspręsti, kaip būtų galima ją įgyvendinti.

2.5. EESRK mano, kad šią strategiją turėtų padaryti veiksminga ir sustiprinti platus suinteresuotųjų subjektų, įskaitant socialinių partnerių – darbdavių ir profesinių sąjungų – palaikymas, įgytas vykdant struktūruotą Europos dialogą energetikos klausimais.

3. Valdymo proceso pobūdis

3.1. Valdymo procesas privalo derėti su teisine sistema, kurioje jis vyksta. Remiantis teisine sistema nustatomi tikslai bei tikslų siekimo metodai, ir ji privalo užtikrinti ilgalaikį politikos pastovumą ir tęstinumą, ypač kalbant apie investicijas, mokymą ir darbo vietas. Ji taip pat turėtų numatyti atitinkamus rodiklius. Valdymo procesas turėtų būti išsamus ir apimti visus su energetika susijusius teisės aktus, be to, turi būti pajėgus spręsti klausimus, kurie yra ir sudėtingi, ir dėl kurių išsiskiria nuomonės bei išryškėja interesų konfliktas. Valdymas turėtų papildyti ir paremti sprendimų priėmimo procesą, kartu suteikti jam lankstumo sprendžiant potencialiai sparčius pasikeitimus. Iš esmės valdymas taip pat turėtų reaguoti į visuomenės nuomonę, technologijas, geopolitiką ir rinką.

⁽¹⁾ OL C 424, 2014 11 26, p. 39.

3.2. Valdymo sistema privalo leisti nuolat reikšti subalansuotą ir reprezentatyvią nuomonę, teikti pirmenybę ir dalytis išvalgomis bei puoselėti vertybes ir sudaryti galimybę nuolat daryti poveikį priimamiems sprendimams ir politikai. Valdymas turi palengvinti prisitaikomumą ne dažnai keičiant kryptį, o numatant sritis, dėl kurių nuomonės išsiskiria, ir sukuriant nuoseklą ir įtraukią dinamiką.

3.3. Tai reikalauja didelių pastangų ir turi būti duotas atkirtis didėjančiam skepticizmui dėl ES gebėjimo užtikrinti teisingą ir veiksmingą perėjimą prie kitokio energetikos modelio. Todėl pačiam valdymo procesui reikalinga aiški strategija, priimtina jo dalyviams. Tačiau EESRK mano, kad įprastu valdymo procesu nebus galima pasiekti pirmiau minėtų tikslų be pilietinės visuomenės ir dalyvavimo ir paramos visoje Europoje. Tai pripažįstama energetikos sąjungos vizijoje: „Visų svarbiausia, mūsų vizija – energetikos sąjunga, kurioje daugiausia dėmesio skiriama piliečiams, kurie prisiima atsakomybę už energetikos sektoriaus pertvarkymą“⁽²⁾. Todėl būtina sukurti patikimą ir skaidrų energetikos ir klimato tikslų įgyvendinimo mechanizmą, o energetikos sąjunga turėtų veikti lygiagrečiai su įvairių lygmenų dialogu pagrįstu procesu, kurio paskirtis – informuoti visus suinteresuotuosius subjektus ir juos įtraukti į procesą. Tai yra ypač svarbus elementas; be to, kad perėjimas prie kitokio energetikos modelio būtų teisingas, turi būti atsižvelgta į darbo rinkos pokyčius ir vengiama neigiamų socialinių pasekmių.

3.4. Komitetui valdymas reiškia ne didesnę biurokratiją, o aktyvų, principais ir politika pagrįstą požiūrį, kurio tikslas – įgyvendinti sutartus ES tikslus. Valdymas turėtų apimti visus lygmenis ir pasinaudoti tiek specialiomis, tiek kasdienėmis žiniomis. ES pamatinės vertybės yra taika, demokratija, žmogaus orumas, pliuralizmas, tolerancija ir solidarumas. Šios vertybės turi tapti aiškiais etikos principais, pagal jas turėtų būti vertinami itin svarbūs perėjimo prie kitokio energetikos modelio klausimai ir jos gali būti visuotiniu susitarimo pagrindu. Svarbu šiuos principus paversti įvykdomu, veiksmingu procesu, atitinkančiu visuomenės lūkesčius.

3.5. EESRK mano, jog šiame valdymo procese turėtų būti labiau pabrėžiamos su energijos gamyba ir naudojimu susijusios pagrindinės visuomenės vertybės. Kur kas naudingiau, kai piliečiai mato, jog jų vertybės ir nuomonė yra pripažįstamos ir aptariamose forume, kurio dalyviai siekia europinės perspektyvos, nes tokiu atveju lengviau užtikrinti politikos nuoseklumą ir ugdyti didesnę pasitikėjimą, kartu sušvelninant nenumatytų politikos pokyčių poveikį. Dialogo metu būtų identifikuoti veiksniai, pagrindžiantys šalies sprendimus dėl perėjimo prie kitokio energetikos modelio. Pastarieji dažnai remiasi tuo, kaip visuomenė vertina, pavyzdžiui, aplinką, o svarbiausia, techninius ir ekonominius aspektus. Todėl, pirmiausia turint omenyje, kad nacionalinės, regionų, vietos ir asmeninės nuomonės apie energiją skirsis, raginimas turėti nuoseklą, bendrą arba europinę perspektyvą gali duoti geresnių rezultatų nei tendencija vadovautis asmeniniais, vietos, trumpalaikiais ar nacionaliniais interesais.

3.6. Įvairių lygmenų dialogas ir leidžia su šiais principais supažindinti visus suinteresuotuosius subjektus ir sukuria struktūrą, kurioje galima aptarti ir išspręsti klausimus, jei įmanoma, vietos, regiono, šalies ir kaimyninės šalies lygmeniu. Tai nėra sprendimų priėmimo procesas, ir dalyviai turėtų tai suprasti, o sprendimus priimančiosios asmenys privalo išklausti dalyvių pastabas ir būti joms atviri.

4. Daugialygmennis dialogas yra esminis valdymo elementas

4.1. ES ir nacionalinė energetikos politika daro tiesioginį ir didelį poveikį piliečių gyvenimui. Tačiau šios politikos turinys ir loginis pagrindas dažnai nėra aiškūs plačiajai visuomenei ir gali būti jos neteisingai suprasti. Todėl visuomenės parama esminiams ES vystymosi aspektams paprastai būna silpna arba ji neteisingai juos supranta. Tai turi neigiamų padarinių, ir galima pateikti daug pavyzdžių, kai pilietinė visuomenė nesupažindinama nei su nacionaline, nei su ES energetikos politika ir nėra į ją įtraukiama, dėl to mažėja visuomenės pasitikėjimas apskritai, ir politika ne visada duoda pageidaujamų rezultatų.

⁽²⁾ COM (2015) 80 final.

4.2. Norint užtikrinti, kad tai būtų įtraukus procesas, jame turi dalyvauti piliečiai, pilietinės visuomenės organizacijos, nacionalinės ir vietos valdžios institucijos bei visų rūšių energetikos organizacijos bendraudamos tarpusavyje ir remdamos valdymo mechanizmą. Ši iniciatyva sujungs regionų, nacionalines ir Europos perspektyvas siekiant suteikti realią pridėtinę vertę politikos formavimui ir įgyvendinimui: veiksmų reikia imtis nacionaliniu ir (arba) regionų lygmeniu, tačiau atsižvelgiant į platesnį (europinį) kontekstą.

4.3. Šio dialogo proceso metu daugiausia dėmesio bus skiriama energetikai kaip itin svarbiam elementui siekiant teisingo ir tvaraus perėjimo ir klimatui nekenkiančios politikos įgyvendinimo. Reikia pripažinti nepalankioje padėtyje esančių asmenų poreikius ir platų su energija susijusių socialinių bei aplinkos problemų spektrą. Europos dialogas energetikos klausimais, įskaitant klimato problemas, suformuluos savanorišką požiūrį ir suvokimą, apibrėžiamą kaip socialinė sutartis dėl energetikos – kuriais sprendimus priimančios institucijos gali pasinaudoti kaip esminiu socialinės svarbos pagrindu. Nuolatinis dialogas aktyviai skatins suinteresuotuosius subjektus ir piliečius įgyvendinti praktines priemones. Trumpuoju laikotarpiu, siekiant padidinti veiksmingumą ir dėl būtinumo laikytis valdymo proceso reikalavimų, Europos dialogas energetikos klausimais turėtų sutelkti dėmesį į politikos iniciatyvas, kurios susiduria su rimtomis problemomis, susijusiomis su jų priimtumu ir atsakomybės už jas prisiėmimu.

4.4. Toks procesas taip pat sudarytų galimybę užtikrinti didesnę politikos suderinamumą ir žinių konsolidavimą konkrečiose srityse, pavyzdžiui, specialūs salų poreikiai arba santykiai su ES nepriklausančiomis šalimis energetikos srityje.

5. Glaudus ryšys su valdymo procesu

5.1. Apskritai, klimato ir energetikos politikos strategija laikoma orientuota į tikslą. Tai reiškia, kad valstybės narės turi perorientuoti savo energijos rūšių derinį ir energijos vartojimo efektyvumo strategijas taip, kad išliktų nacionalinis suverenumas, kartu būtų išlaikytas papildomumo principas kaimyninių šalių atžvilgiu ir derėtų su ES lygmeniu sutartais tikslais. Orientacinę valdymo struktūrą sudaro (žr. 2.3 punktą) Komisijos siūlomos bendrosios gairės, po kurių seka regioninės diskusijos, nacionalinių programų pateikimas, vertinimas bei peržiūra ir tolesnis koregavimas, kol pasiekiamas tenkinantis rezultatas.

5.2. EESRK tvirtai remia šį požiūrį, kadangi jis atitinka poreikį kuo skubiau aprūpinti visą Europą saugesne, konkurencingesne ir ekologiškesne energija. Valdymo struktūra taip pat turėtų padėti iki minimumo sumažinti ataskaitų teikimo reikalavimus ir su tuo susijusią administracinę naštą. Joje turėtų būti deramai atsižvelgta į labai aktualius energetikos veiklos regioninius ir tarpvalstybinius ypatumus, kurių daugėja. Tačiau, kad toks požiūris būtų veiksmingas, reikės nuoseklios politinės valios, paremtos piliečių nuomonės visose 28 valstybėse narėse konvergencija.

5.3. EESRK nuomone, Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais atliks ugdomąjį vaidmenį per visą procesą ir tęsis, kol bus pasiektas ir įgyvendintas suinteresuotųjų subjektų remiamas susitarimas. Todėl reikėtų kuo skubiau priimti politinį sprendimą pradėti Europos dialogą energetikos ir klimato klausimais kaip integruotą pamatinį procesą, ypač žinant, kad nacionaliniai planai turėtų būti patvirtinti ir pradėti įgyvendinti iki 2020 m. EESRK jau anksčiau rekomendavo įtraukti dialogą energetikos klausimais į komunikatą dėl energetikos sąjungos, ir džiaugiasi, kad jame numatyta „vesti dialogą energetikos klausimais su suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų galima argumentuotai formuoti politiką, ir skatinti aktyvų dalyvavimą energetikos sektoriaus pertvarkoje⁽³⁾“. Jis atkreipia dėmesį į tai, kad vis dar nėra nustatyto konkretaus su valdymu susijusio veiksmo, kuriuo remiantis būtų galima pradėti plėtoti pagalbines Europos dialogo energetikos ir klimato klausimais struktūras, ir primygtinai ragina Tarybą ir Parlamentą šią padėtį ištaisyti patvirtinant su dialogu susijusias priemones, siūlomas šios nuomonės 6 punkte.

5.4. Valdymo procesas yra susijęs su politikos ir jos įgyvendinimo sąveika. Energetikos atveju ji turi palengvinti priimti įvairiausių kompromisinių sprendimus, kurių prireiks realiame gyvenime. Komitetas Europos dialogą energetikos ir klimato klausimais laiko gyvybiškai svarbia, trintį mažinančia priemone šiame procese. Perėjimas prie kitokio energetikos modelio siejasi su veiksmais, pokyčiais ir, neišvengiamai, tam tikra trintimi. Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais gali sumažinti trintį tarp visų lygmenų suinteresuotųjų subjektų ir tarp valstybių narių.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, p. 18.

5.5. Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais bus procesas, padedantis įgyvendinti energetikos sąjungos tikslus, sudarydamas galimybę visiems suinteresuotiesiems subjektams keistis informacija, išsakyti savo nuomonę ir daryti įtaką energetikos politikos formavimui. Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais padės suprasti būtinus kompromisus, skatins priimti atsakomybę už viziją, padės priimti sprendimus ir juos remti, ir galiausiai skatins keisti elgseną, siekiant paremti politikos priemones, kuriomis grindžiama energetikos sąjunga. Plataus masto Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais sudarys geresnę galimybę informuoti apie nacionalinės energetikos prioritetus, į juos atsižvelgti ES lygmeniu ir bus naudingas sprendimus priimančioms asmenims.

Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais:

- padės geriau suprasti energetikos sąjungos politikos formavimą ir įgyvendinimą, kartu prisidės prie šio Komisijos prioritetinio klausimo žinomumo, priimtumo ir sėkmės,
- padės formuoti informacija pagrįstą viešąją nuomonę, suteikdamas daugiau politinio tikrumo ir parodydamas, jog procesas yra atviras, tikslinis ir orientuotas į rezultatus. Informacija pagrįstą nuomonę suformuos praktinis Europos masto interaktyvus pokalbio energetikos klausimais derinimas su kasdienėmis žiniomis,
- padės energijos vartotojams geriau suvokti savo vaidmenį ir jiems prieinamas energijos taupymo priemones, o tai skatins vartotojų dalyvavimą – atnaujintų ir konstruktyvių santykių su energijos tiekėjais pagrindą,
- „neutralus pokalbio tempas“ diskutuojant, o ne iš anksto nusprendžiant, skatina pasitikėjimą ir legitimumą.

6. Galimas įgyvendinimo būdas

6.1. Kaip ir oficialus valdymo procesas, Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais, nors ir Europos masto, turės būti vykdomas kiekvienoje valstybėje narėje atsižvelgiant į esamas nacionalines dialogo energetikos klausimais iniciatyvas, tačiau įtraukiant ir klimato, ir energetikos politikos strategijos tikslus. Jei nacionaliniai dialogai energetikos klausimais jau vyksta, jų integravimas į Europos dialogą energetikos klausimais būtų abipusiai naudingas ir suteiktų struktūruotą, bet lankstesnį mechanizmą, padėsiantį Komisijai peržiūrėti nacionalinio plano elementus ir sutelkti dėmesį į vartotojų informavimą, padedantį energijos tiekėjams dalyvauti ir stiprinti pasitikėjimą bei sudaryti galimybę perduoti daugelį įvairioms grupėms rūpimų klausimų, susijusių su energijos tiekimo saugumu, energijos įperkamumu ir tvarumu. Apibendrinant, reikėtų imtis šių veiksmų:

- Europos dialogui energetikos klausimais reikės solidaus finansavimo ir išteklių. Bus sukurtas mechanizmas nepriklausomam ir nešališkam finansavimui iš suinteresuotųjų subjektų sutelkti per energijos gamybos ir tiekimo grandinę, kurį atitinkamai papildys ES ir valstybių narių vyriausybės lėšos. Apskritai Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais bus labai ekonomiškai visų kategorijų vartotojų dalyvavimo energetikos moduliavime būdas, pripažįstantis ir skatinantis vartotojų-gamintojų indėlį,
- Komisija turėtų pateikti aiškias gaires, susijusias su nacionalinių planų struktūra, jų atnaujinimo ir (arba) persvarstymo galimybe, ataskaitų teikimo įpareigojimais ir nacionalinių planų įgyvendinimu, o Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais, konsultuojantis su Komisija bei visais pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais, padės parengti nacionalinių dialogų energetikos klausimais gaires,
- bus sukurta visiškai nepriklausoma koordinavimo struktūra Europos dialogui energetikos klausimais valstybėse narėse skatinti ir įgyvendinti. Ši struktūra turėtų, *inter alia*, padėti Komisijai peržiūrėti nacionalinių planų turinį ir mastą bei įvertinti jų įgyvendinimo pažangą. Tai išryškintų suinteresuotųjų subjektų indėlį į politikos formavimą,

- kiekvienoje valstybėje narėje 12 mėnesių trunkantis nacionalinis suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo ir palaikymo procesas sukurs prielaidas dalyvavimo ir dialogo programai parengti, kurios vienas pagrindinių prioritetų bus diskusijos dėl nacionalinio plano prioritetų. Šiuo procesu turėtų būti siekiama užtikrinti nuspėjamumą ir nacionalinių planų stabilumą.
- Bus rengiami debatai dėl nacionalinių planų ir regioninės diskusijos su kaimyninių šalių nacionalinėmis Europos dialogo energetikos klausimais grupėmis. Valstybių narių nacionaliniuose planuose turėtų atsispindėti konsultacijos su kaimyninėmis valstybėmis narėmis, *inter alia*, Europos dialogo energetikos klausimais struktūroje ir iš to išplaukiančios regioninio bendradarbiavimo sritys,
- po to seks visų dialogo energetikos klausimais grupių ES lygmens diskusijos. Atlikdamos patariamąją funkciją, šios diskusijos per nepriklausomą koordinavimo struktūrą turėtų pasiekti ES institucijas ir taip padidinti ES ir valstybių narių politikos ekonominę efektyvumą,
- bus visapusiškai naudojamosi internetinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, parengtomis Ryšių tinklų, turinio ir technologijų GD, kad politikos raida galėtų remtis dalyvavimu ir įsipareigojimu.

6.2. Išsamesnė informacija apie Europos dialogą energetikos klausimais pateikta EESRK nuomonėje *Visuomenės dalyvavimo sprendžiant energetikos politikos klausimus poreikis ir būdai* ⁽⁴⁾. Numatyta, kad Europos dialogas energetikos ir klimato klausimais bus nuolatinis, išsamiau apibūdinamas kaip nepriklausomas, geriausia dalyvavimo praktika besiremiantis visų suinteresuotųjų subjektų procesas, kuriam patikėtas nuolatinis vaidmuo pereinant prie kitokio energetikos modelio. EESRK yra tvirtai įsipareigojęs įgyvendinti šią iniciatyvą ir imsis iniciatyvos kartu su kitais aktyviai ją remti.

7. Baigiamosios pastabos

7.1. EESRK palankiai vertina Komisijos teiginį ⁽⁵⁾, kad valdymo struktūra turi būti parengta atsižvelgiant į Europos Parlamento, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų nuomonę. Pilietinės visuomenės žodinė parama ir pritarimas padeda įgyvendinti daug pastangų reikalaujančius tikslus. Atspindėdamas žmonių gyvenimus ir rūpesčius, Europos dialogu energetikos klausimais grindžiamas valdymo procesas padės energetikos sąjungai pateisinti piliečių lūkesčius. Jis užtikrins iššūkių energetikos srityje ir su jais susijusių kompromisų suvokimą ir padidins pasitikėjimą bei pritarimą, ypač užtikrinus gebėjimą išklausti visus suinteresuotuosius subjektus ir juos įtraukti į procesą.

7.2. Be to, ilgainiui gerokai sumažės politikos kaina, kadangi bus sukurtas procesas, įtraukiantis visus suinteresuotuosius subjektus į perėjimo prie kitokio energetikos modelio vyksmą, kurio pageidauja dauguma žmonių ir kuris yra ir orientuotas į ateitį, ir pragmatiškas. Tai klausimas, paliečiantis visus ir galintis padėti iš naujo įvertinti savo požiūrį į ES ir jos procesus ir pripažinti ES pridėtinę vertę ir atvirą valdymą.

2015 m. balandžio 23 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 1.

⁽⁵⁾ Komunikatas „2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija“ (COM(2014) 15 final).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plano. Pažanga ir uždaviniai

(tiriamoji nuomonė Europos Parlamento prašymu)

(2015/C 291/03)

Pranešėjas: Raymond HENCKS

Bendrapranešėjis: Stefan BACK

Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2015 m. sausio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plano. Pažanga ir uždaviniai

(tiriamoji nuomonė).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2015 m. balandžio 8 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (balandžio 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 96 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK dar kartą išreiškia savo paramą⁽¹⁾ 2011 m. bendros Europos transporto erdvės kūrimo plane (toliau – veiksmų planas) nustatytiems tikslams. Bendra Europos transporto erdvė vis dar yra svarbus darbotvarkės klausimas. Dideli sunkumai iki šiol kliudo kurti bendrą Europos transporto erdvę bei užtikrinti tvarų ekonomikos augimą, kurti naujas darbo vietas, kokybiškas darbo vietas ir darbo sąlygas.

1.2. Atsižvelgdamas į dešimt 2015–2019 m. J. C. Junckerio vadovaujamos Komisijos prioritetų, Komisijos 2015 m. darbo programą ir veiksmų plano tikslus, EESRK atkreipia dėmesį į toliau išdėstytas nuostatas.

1.3. Veiksmingas Europos strateginių investicijų fondo (ESIF) įgyvendinimas gali leisti palikti daugiau Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) išteklių tiems atvejams, kai privačios investicijos arba rinkliavos netiks. Bet koku atveju 2,7 mlrd. EUR, kurie iš EITP skirto biudžeto transportui bus pervesti ESIF, turi būti skirti transportui. EESRK kartoja, kad įgyvendinant transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) programą reikalingas tikras tarpvalstybinės infrastruktūros planavimas, siekiant užtikrinti optimalų išteklių naudojimą.

1.4. Tuo pačiu metu taikant principus „teršėjas moka“ ir „naudotojas moka“ susilpnės antruoju principu grindžiamas finansavimas. Reikia paprastesnių ir aiškesnių mokesčių įvedimo koncepcijų. Reikia sudaryti galimybes koreguoti rinkliavas siekiant užtikrinti sanglaudą, išvengti socialinės atskirties ir užtikrinti bendrą mokesčių ir rinkliavų nuoseklumą.

1.5. Reikia daug nuveikti siekiant užbaigti transporto vidaus rinką. Komitetas savo 2013 m. liepos 11 d. nuomonėje⁽²⁾ dėl Ketvirtąjo geležinkelių dokumentų rinkinio pritaria siekiamam baigti kurti Europoje bendrąją geležinkelių rinką, siekiant teikti aukštos kokybės transporto paslaugas ir užtikrinti, kad pasienyje nekiltų problemų. EESRK, kaip teigiama jo 2011 m. nuomonėje dėl veiksmų plano⁽³⁾, prašo prieš imantis naujų priemonių šioje srityje atlikti tinkamą jų poveikio įvertinimą. Europos Komisijos ketinimas patikslinti patekimo į rinką taisyklės kelių transporto srityje siekiant palengvinti įgyvendinimą ir atitikties kontrolę vertinamas palankiai.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plano (baltoji knyga), OL C 24, 2012 1 28, p. 146.

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl Ketvirtąjo geležinkelių dokumentų rinkinio, OL C 327, 2013 11 12, p. 122.

⁽³⁾ Žr. 1 išnašą.

1.6. EESRK pritaria tam, kad J. C. Junckerio vadovaujama Komisija skiria dėmesį socialiniam dempingui. Jis prašo Komisijos pasiūlyti prevencinių priemonių. Valstybės narės turėtų stiprinti atitikties kontrolę, be kita ko, gerindamos tarpvalstybinį bendradarbiavimą, įskaitant keitimąsi informacija, ir taikydamos atitinkamas sankcijas, visų pirma dėl fiktyvių bendrovių ir fiktyvaus savarankiško darbo. Būtina šalinti spragas teisės aktuose, reglamentuojančiuose transporto srities profesijų ir (arba) veiklos licencijų įsigijimą ir socialinės apsaugos koordinavimą. Kontrolės priemonės turi būti proporcingos ir nesukurti nereikalingos administracinės naštos susijusioms šalims.

1.7. Perėjimui prie kitų transporto rūšių reikalingas lankstumas ir prisitaikymas prie vietos sąlygų; ypač 300 km apribojimas kelių transportui bus netinkamas atokiuose ir retai gyvenamuose regionuose, turinčiuose ribotą geležinkelių tinklą.

1.8. Tinkama infrastruktūra ir transporto paslaugos būtinos taip pat ir atokiuose regionuose. Veiksmų planą reikėtų papildyti nauja iniciatyva, kuri būtų įtraukta į I priedą: įgyvendinant judumo mieste planus iki 2030 m. padvigubinti naudojimąsi viešuoju transportu miestuose įdiegiant įrenginius ir infrastruktūrą, kurie pagerintų judėjimo sąlygas pėstiesiems, dviratininkams ir vyresnio amžiaus žmonėms arba neįgaliesiems.

1.9. EESRK pabrėžia keleivių teisių svarbą, atsižvelgiant į naujos koncepcijos transporto paslaugų organizatorių, pavyzdžiui, *Uber*, atsiradimą.

1.10. EESRK siūlo rengiant patikslintą veiksmų plano redakciją naudoti dalyvavimu pagrįstą dialogą ir nurodo savo 2012 m. liepos 11 d. nuomonę⁽⁴⁾.

1.11. EESRK siūlo atlikti bendrą Europos transporto erdvės kūrimo plano I priede nurodyto veiksmų plano pakartotiną įvertinimą, atsižvelgiant į dabartinį politinį jo įgyvendinamumą.

2. 2011 m. veiksmų plano persvarstymas – bendra apžvalga

2.1. Europos Parlamentas ketina priimti savo iniciatyva teikiamą pranešimą dėl veiksmų plano įgyvendinimo ir todėl paprašė EESRK parengti tiriamąją nuomonę šiuo klausimu.

2.2. Savo nuomonėje dėl veiksmų plano⁽⁵⁾ EESRK palankiai įvertino Komisijos pastangas, tačiau išvėlgė didelį atotrūkį tarp tikslų ir priemonių, kurios galėtų padėti juos pasiekti ir finansuoti.

2.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dauguma jo nuomonėje dėl veiksmų plano pateiktų pastabų ir toliau išlieka aktualios. Visų pirma tai pasakytina apie šiuos punktus⁽⁶⁾:

- investicijų finansavimo problema siekiant tikslų, pavyzdžiui, infrastruktūros, alternatyvių degalų ir variklių sistemų bei jiems reikalingos infrastruktūros srityje. Finansavimas iš rinkliavų ir privatus finansavimas ne visada yra tinkamas sprendimas,
- geresnis valstybių narių veiklos koordinavimas infrastruktūros planavimo srityje,
- transporto, kaip esminio konkurencingumo ir gerovės veiksnio, ir būtinybės kurti integruotą Europos transporto sistemą, pripažinimas. Parama efektyvaus ir tikrai darnaus Europos transporto strategijos, kurioje būtų atsižvelgta į ekonominius, aplinkos ir socialinius iššūkius, plėtojimui. Plėtojant visų rūšių transportą būtina skirti daugiau dėmesio socialiniams dialogui ir jį stiprinti. Visų pirma kelių transporto srityje tai glaudžiai susiję su priemonėmis užkirsti kelią piktnaudžiavimui darbo užmokesčio ir socialinės apsaugos standartų skirtumais,

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė „Transporto baltoji knyga: pilietinės visuomenės įtraukimas ir dalyvavimas“, OL C 299, 2012 10 4, p. 170.

⁽⁵⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽⁶⁾ Žr. 1 išnašą, ypač nurodytos nuomonės 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.11, 1.12 ir 3.15 punktus.

- nelankstus sprendimas, susijęs su siūlymu vykstant tolesniais kaip 300 km atstumais dalį kelių transporto pakeisti kita transporto rūšimi, nes tam tikrais atvejais tai nerealistiška, pavyzdžiui, menkai išvystytą geležinkelį tinklą turinčiose didelėse šalyse,
- optimalaus turimų išteklių naudojimo svarba, įskaitant infrastruktūrą ir transporto priemones, ir optimizuoti transporto šrautai sukuriant efektyvią logistiką, įskaitant naudojimąsi tokiais ištekliais, kaip e. kroviniai ir žalieji koridoriai,
- poreikis užtikrinti nuolatinę kompetenciją taikant mokymo ir įdarbinimo priemones; tinkamos mobiliųjų darbuotojų socialinės sąlygos,
- nepakankamai dėmesio skiriama miesto transporto svarbai, įskaitant krovinių transportą („pirmoji mylia/paskutinė mylia“).

2.4. Praėjus ketveriems metams nuo šio veiksmų plano įgyvendinimo pradžios, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad buvo imtasi nemažai iniciatyvų, tačiau iki šiol pasiekti rezultatai gana riboti. Tačiau šio veiksmų plano įgyvendinimui buvo imtasi priemonių tiek pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, tiek ir politinių iniciatyvų forma. Tai apima naują Reglamentą dėl TEN-T gairių ⁽⁷⁾ ir Reglamentą dėl Europos infrastruktūros tinklų priemonės ⁽⁸⁾ (abu priimti 2013 m.), teisės aktus dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo ir priemonės, kuriomis siekiama mažinti transporto priemonių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

2.5. Tačiau nedaug nuveikta ruošiant dirvą tolesniam rinkos atvėrimui, atitikties stebėjimui ir sąlygų palengvinimui kelių transportui pasienyje. Pavyzdžiui, buvo vėluojama sukurti Europos kelių transporto įmonių registrą, kuris turėtų padėti vykdyti kelių transporto rinkos reguliavimo atitikties stebėseną. Tas pats pasakytina apie Europos elektroninę kelių mokesčio rinkimo sistemą, sukurtą siekiant palengvinti tarpvalstybinį eismą, bet dar neįgyvendintą. Be to, iki šiol iš esmės neišspręsta mobiliems darbuotojams taikomų skirtingų socialinių sąlygų ir jų poveikio konkurencijai problema. Kalbant apie darbuotojų komandiravimo direktyvą, dėl skirtingo aiškinimo valstybėse narėse, iš kurių kai kurios gali netinkamai taikyti teisės aktus, kyla rimtų problemų sklandžiam vidaus rinkos veikimui.

2.6. Finansavimo klausimu EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad, nors EITP finansavimas yra toli gražu nepakankamas, transporto sektorius yra vienas iš svarbiausių šiuo metu Komisijos ir Europos investicijų banko (EIB) steigiamo Europos strateginių investicijų fondo (ESIF) prioritetų. Tai matyti, be kita ko, ir iš bendros EIB ir Komisijos darbo grupės pranešimo, kurios uždavinys – nustatyti finansuotinių projektų atrankos kriterijus. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad 2,7 mlrd. EUR EITP transportui skiriamų lėšų bus nukreipta į ESIF. Svarbu, kad, įgyvendinant ESIF, šios lėšos būtų naudojamos transporto sektoriui.

2.7. Šiomis aplinkybėmis EESRK norėtų pabrėžti, kad svarbu užtikrinti, jog šios investicijos būtų naudojamos ne tik infrastruktūrai plėsti, bet ir remti projektus, skirtus modernizuoti ir pagerinti sektoriaus veiklą, bei priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad darbo jėga būtų išsilavinusi ir kvalifikuota.

3. Transporto vieta Komisijos darbo programoje

3.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad bendra Europos transporto erdvė neminima nei ateinančių penkerių metų politinėse gairėse, nei tarp dešimties Komisijos pirmininko J. C. Junckerio nustatytų ir į Komisijos 2015 m. darbo programą ⁽⁹⁾ įtrauktų prioritetų.

3.2. Atsižvelgdamas į transporto, kaip ekonomikos sektoriaus svarbą, ir į specifinį jo pobūdį, dėl kurio dažnai reikia specialių sprendimų, EESRK mano, kad būtų tikslinga nurodyti transportą, kaip konkretų klausimą, susijusį su, pavyzdžiui, 1 prioritetu (ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas) ir su 3 ir 4 prioritetais (energetikos sąjunga ir stipresnė vidaus rinka), kurie visi susiję su transportu. Tai ypač pasakytina apie vidaus rinką, atsižvelgiant į tai, kad transporto politika aptariama atskirame SESV skyriuje ir atskirai nagrinėjama tiek strategijoje „Europa 2020“, abiejuose Bendrosios rinkos aktuose.

⁽⁷⁾ Reglamentas (ES) Nr. 1315/2013.

⁽⁸⁾ Reglamentas (ES) Nr. 1316/2013.

⁽⁹⁾ COM(2014) 910 final.

3.3. Atsižvelgdamas į bendrą politinę kryptį, kuria grindžiami politiniai J. C. Junckerio Komisijos prioritetai – kad Europos Sąjungos politikos darbotvarkė turėtų būti priimta glaudžiai bendradarbiaujant su Europos Komisija, Europos Parlamentu ir valstybėmis narėmis – EESRK rekomenduotų veiksmų plano I priede apibrėžtas iniciatyvas pakartotinai įvertinti atsižvelgiant į jų politinį įgyvendinamumą.

4. Teritorinė sanglauda

4.1. Veiksmų plane nėra nuorodos į teritorinę sanglaudą.

4.2. Vadovaujantis SESV 90 ir 91 straipsniais, bendros transporto politikos tikslas yra padėti skatinti teritorinę sanglaudą, t. y. užtikrinti prieigą prie transporto tinklo retai gyvenamose kaimo vietovėse, kurios dažnai neteikia viešojo transporto paslaugų ir kurių gyventojai neturi alternatyvos kelių transportui. Šiomis aplinkybėmis EESRK atkreipia dėmesį į ankstesnį ES tikslą, t. y. užtikrinti, kad didžioji dauguma Europos Sąjungos piliečių ir įmonių iki šio plataus tinklo turėtų vykti ne ilgiau nei 30 min. Regis, šis tikslas jau pamirštas ⁽¹⁰⁾.

4.3. Nors veiksmų plane nurodoma, kad esama rizikos, jog su prieinamumu susijęs centrinių ir periferinių vietovių atotrūkis didėja, tačiau ketvirtasis jos tikslas – „visose valstybėse narėse išlaikyti tankų geležinkelių tinklą“ lieka neįgyvendintas, nes su šiuo tikslu nebuvo susieta jokia praktinė iniciatyva, o tuo pačiu metu pelningumo tikslais panaikinama vis daugiau regioninių maršrutų.

4.4. Šiomis aplinkybėmis EESRK atkreipia dėmesį į savo pastabą dėl veiksmų plano rekomendacijos dėl privalomo viešųjų paslaugų sutarčių sudarymo konkurso tvarka. EESRK ragino, kad „Europos Komisija, prieš pateikdama pasiūlymus šiuo klausimu ir ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo 2014 m. gruodžio 3 d., [parengtų] ataskaitą dėl Reglamento (EB) Nr. 1370/2007 įgyvendinimo, kaip numatyta šio dokumento 8 straipsnio 2 dalyje“.

4.5. Todėl EESRK mano, kad, vadovaujantis Lisabonos sutarties 174 straipsniu, kuriame nustatyta, kad ypatingą dėmesį reikėtų skirti didelių ir nuolatinių sunkumų turintiems regionams, kitas keleivinis transportas, kuris nėra tik turizmui skirtas transportas, turėtų būti klasifikuojamas kaip visuotinės svarbos paslauga ir atitikti universalumo, prieinamumo, įskaitant prieinamumą neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims, tęstinumo, kokybės ir įperkamumo kriterijus.

5. Darnusis transportas

5.1. Dar 2007 m., t. y. įpusėjus 2001–2010 m. baltosios knygos programos įgyvendinimui, Komisija turėjo pripažinti, kad: „Europa dar neįgyvendina darniojo transporto tikslų“ ⁽¹¹⁾. EESRK nuomone, nuo to laiko nedaug kas pasikeitė.

5.2. Savo tiriamojoje nuomonėje „Darnusis ateities transportas“ ⁽¹²⁾ EESRK pažymėjo, kad nors transportas suteikia galimybę naudotis daugeliu mūsų laisvių (laisve dirbti ir gyventi įvairiose pasaulio šalyse, laisve mėgautis įvairiais produktais ir gauti įvairių paslaugų, taip pat laisve prekiauti ir megzti asmeninius ryšius), vienas iš pagrindinių politikos uždavinių turi būti šioms laisvėms sukurti aiškų pagrindą arba netgi ribas tais atvejais, kai daromas poveikis ar netgi kyla pavojus kitoms laisvėms ar poreikiams, pavyzdžiui, tada, kai tai susiję su žmonių sveikata, aplinka, klimatu bei ateities kartų poreikiais.

5.3. Veiksmų planas grindžiamas prielaida, kad „judumo ribojimas nėra išeitis“. EESRK dar kartą kartoja tai, kas pasakyta jo 2011 m. nuomonės dėl veiksmų plano 3.9 punkte ⁽¹³⁾, t. y. kad šis teiginys neturi būti vertinamas kaip pasipriešinimas priemonėms, kuriomis siekiama kurti darnųjį ir efektyvų išteklių naudojančią transportą. Tai netrukdo ir skatinti keisti elgesį renkantis tvaresnes transporto priemones arba mažinant būtinybę naudotis transportu.

5.4. Todėl negalima paneigti, kad judumas yra teisė, kuri kiekvienam piliečiui garantuoja galimybę ir teisę dalyvauti ekonominėje, socialinėje ir kultūrinėje veikloje. Vis dėlto negalima ignoruoti pernelyg dažnai pasitaikančio netvaraus elgesio naudojantis individualiomis transporto priemonėmis judėjimui iš vienos vietos į kitą arba patogumo sumetimais atsisakant naudotis esamu viešuoju transportu. Be abejonės, reikėtų apsvarstyti galimybes sumažinti nereikalingas individualias keliones ir eismo spūstis taikant tinkamas atgrasančias priemones, skatinimo naudotis viešuoju transportu priemones arba diegiant inovacijas darbo organizavimo srityje, pavyzdžiui, taikant lankstų darbo grafiką.

⁽¹⁰⁾ Europos Komisijos informacinis leidinys „Apie Europos Sąjungos politiką – transportas“, 2 p.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 642 final.

⁽¹²⁾ EESRK nuomonė „Darnusis ateities transportas. Europos transporto politika po 2010 m.“, OL C 255, 2010 9 22, p. 110.

⁽¹³⁾ Žr. 1 išnašą.

5.5. Todėl EESRK mano, kad ypatingą dėmesį reikėtų skirti moksliniams tyrimams ir inovacijoms kuriant ekologiškas, kietųjų dalelių neišmetančias ir saugias visų transporto rūšių transporto priemones, įskaitant transporto priemonių keliamo triukšmo mažinimą kartu užtikrinant aukštus saugos standartus, ir alternatyvius degalus, įskaitant reikiamą infrastruktūrą.

5.6. Norint tai pasiekti reikės spartinti techninį standartizavimą ir reguliavimą (imtis veiksmų kainų, subsidijų ir mokesčių srityje), visų pirma automobilių sektoriuje, kuriam tenka daugiau kaip pusė visų kelių transporto sektoriaus išmetamų teršalų.

5.7. Nepaisant ES valstybių narių konvergencijos ilgalaikių tikslų ir gairių srityje, yra esminių skirtumų, susijusių su plėtra ir kiekvienai šaliai opiais klausimais.

5.8. Pavyzdžiui, kai kurios šalys bando skatinti naudotis netaršesnėmis transporto priemonėmis, pavyzdžiui, skirdamos subsidijas automobilių pramonei, kartais dideles dotacijas tokių automobilių įsigijimui, sumažindamos mokesčius biodegalams, taikydamos nuolaidas greitkelių mokesčiams, apmokestindamos aplinką teršiančius automobilius ir mokėdamos išmokas už senų automobilių atidavimą į metalo laužą.

5.9. Tačiau akivaizdu, kad dar daug reikia nuveikti siekiant užsibrėžtų tikslų. Subsidijų poveikis yra labai ribotas, be to, jos jau buvo gerokai sumažintos ar visiškai panaikintos. Automobilių pardavimas nedidėja ir dėl to kyla rimtų problemų gamintojams, pasirinkusiems gaminti tik elektra varomus automobilius. EESRK mano, kad svarbu toliau taikyti ir išplėsti paskatas siekti dekarbonizavimo tikslų, tačiau mano, kad reikia remti ne tik netaršių automobilių, bet visų netaršių transporto priemonių vystymą.

6. Principai „teršėjas moka“ ir „naudotojas moka“

6.1. Komisijos nuomone, kainas ir mokesčius reikėtų pertvarkyti, kad būtų galima geriau atsižvelgti į principus „teršėjas moka“ ir „naudotojas moka“ ir atspindėti bendras transporto sąnaudas, įskaitant infrastruktūros ir išorės sąnaudas.

6.2. EESRK norėtų pabrėžti, kad būtina aiškiai atskirti šiuos du principus, nes jie labai skiriasi savo pobūdžiu ir tikslais.

6.3. Atsižvelgdamas į ekonomines netvaraus elgesio sąnaudas, EESRK pritaria principui „teršėjas moka“, tačiau nurodo, kad dažnai ir, ypač, kaimo arba retai gyvenamose vietovėse, alternatyva teršiančioms transporto priemonėms neegzistuoja; dėl šios priežasties įmonės ir piliečiai negali būti baudžiami ir negali būti mažinamas jų konkurencingumas. Be to, taršos mokesčiai negali būti paprasčiausiai įtraukti į prekių ir paslaugų kainas ir, neskatint elgesio pokyčių, pateikiami vartotojams apmokėti.

6.4. Tačiau Komitetas nepritaria visapusiškam nediferencijuotam principo „naudotojas moka“ taikymui, kadangi viešasis transportas yra visuotinės ekonominės svarbos paslauga ir prie Lisabonos sutarties pridėtame Protokole Nr. 26 dėl tokių paslaugų valstybės narės raginamos užtikrinti, kad šios paslaugos būtų kokybiškos ir įperkamos.

6.5. Prieinamumas neturi būti aukojamas dėl sąnaudomis pagrįsto kainų nustatymo. Be to, visos tokios priemonės būtų neproduktyvios siekiant dekarbonizuoti transportą ir kliudytų įgyvendinti priemones, kurių imasi daugelis miestų transporto institucijų, nusprendusių tam tikro amžiaus grupių, socialinių kategorijų arba net visiems žmonėms pasiūlyti nemokamą viešąjį transportą; pirmiausia nuo jų nukentėtų labiausiai pažeidžiami asmenys.

7. Judumas mieste

7.1. Laipsniško įprastiniu kuru varomų transporto priemonių atsisakymo nepakanka siekiant užtikrinti integruotą ir tvarų judumą miestuose.

7.2. EESRK dar kartą pabrėžia savo 2011 m. nuomonėje dėl veiksmų plano⁽¹⁴⁾ nurodytą teiginį, kad būtina vystyti miestų viešąjį transportą ir miestų logistiką, įgyvendinant darniojo transporto politiką (žr. veiksmų plano 31, 33 ir 41 punktus). Tačiau, regis, Komisija laikosi prielaidos, kad pagrindinis miestų problemų sprendimo būdas yra technologinės inovacijos netaršių transporto priemonių gamybos srityje. Tai ilgalaikė vizija – o dabar reikalingos trumpalaikės priemonės, skirtos sumažinti oro taršą ir miestų akustinę taršą. Bet kuriuo atveju vienintelis būdas išspręsti miesto transporto grūčių problemą, yra skatinimas naudotis viešuoju transportu.

⁽¹⁴⁾ Žr. 1 išnašą, ypač nurodytos nuomonės 1.11, 1.12 ir 4.29 punktus.

7.3. EESRK apgailestauja, kad skatinimas naudotis miestų viešuoju transportu nėra aiškiai išdėstytas tikslas, pavyzdžiui, pagal iniciatyvų sąrašą, pridėto prie veiksmų plano, 2.3 punktą. Jis ragina Komisiją atitinkamai papildyti baltąją knygą ir nustatyti tikslą iki 2030 m. padvigubinti naudojimąsi miestų viešuoju transportu, taip pat numatant sukurti įrenginius ir infrastruktūrą siekiant palengvinti judumą pėstiesiems, dviratininkams, vyresnio amžiaus žmonėms ir riboto judumo asmenims. Pažangios transporto sistemos yra būtinos siekiant suteikti vartotojams informacijos apie transporto priemones, kuriomis jie gali naudotis. Tačiau šioms sistemoms reikalingi tinkami radijo dažniai ir bangų ilgiai – šis klausimas baltojoje knygoje nenagrinėjamas.

7.4. Todėl EESRK dar kartą kartoja savo paramą 2013 m. Komisijos komunikatui „Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos judumo sistemos mieste kūrimas“⁽¹⁵⁾ ir priemonėms, kurių šiuo metu imamasi jam įgyvendinti.

7.5. EESRK, kaip ir savo 2011 m. nuomonėje dėl veiksmų plano⁽¹⁶⁾, apgailestauja, kad miesto transportas nepriklauso ES teisėkūros kompetencijos sričiai, ir mano, kad reikėtų suderinti priemones, susijusias su miesto kelių rinkliavų ir judėjimo apribojimų schemų, taikomų aplinką teršiančių transporto priemonėms, diegimo ir valdymo kriterijais, ir jos turėtų tapti neatsiejama judumo mieste planų dalimi, kurie, savo ruožtu, turėtų būti privalomais didesniuose miestuose. Šių elementų suderinimas naudingas tiek aplinkai, tiek vidaus rinkos veikimui.

8. Keleivių teisės

8.1. Savo nuomonėje dėl Komunikato COM(2011) 898 dėl visų rūšių transporto keleivių teisių⁽¹⁷⁾, Komitetas teigė, kad prie komunikate išvardytų dešimties teisių reikėtų pridurti dar tris, t. y. teisę į saugą (įskaitant tiek techninę transporto priemonių saugą, tiek fizinę keleivių saugą), teisę į minimalius paslaugų kokybės, patogumo, aplinkos apsaugos ir prieinamumo standartus ir teisę į aplinkos apsaugą.

8.2. Savo pastabose dėl EESRK nuomonės, Komisija pripažino, kad siūlomos teisės yra svarbūs veiksniai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgta būsimuose teisės aktuose dėl keleivių teisių. Todėl EESRK siūlo praktiškai įgyvendinti veiksmų plano devintąjį tikslą, „užtikrinti, kad ES pirmą kartą pasaulyje visų transporto rūšių saugos ir saugumo srityje“ ir atitinkamai papildyti esamas teises.

8.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad atsiranda tokių įmonių, kaip, pavyzdžiui, *Uber*, kurios tarpininkauja teikiant paslaugas keleiviams ir teikia tam tikras tarpininkavimo paslaugas transporto paslaugų srityje, tačiau tarpininko, vairuotojo ir keleivio santykiai kai kuriais aspektais išlieka neaiškūs. EESRK prašo Komisijos išanalizuoti padėtį šioje srityje, susijusią su sauga, *Uber* ir (arba) vairuotojų atsakomybe ir keleivių teisėmis, atsižvelgiant į SESV nuostatas, socialinės srities teisės aktus ir vartotojų teises.

9. Socialinis veiksmų plano matmuo

9.1. EESRK mano, kad norint, jog transporto sektorius veiktų sklandžiai ir vienodomis sąlygomis, reikia gerinti socialinius standartus, suderinti socialines ir darbo sąlygas bei pašalinti socialinio ir darbo užmokesčio dempingo praktiką.

9.2. Tačiau reikia nurodyti, kad daugelis transporto sektorių susiduria su įvairia nesąžininga praktika, įskaitant bandymus apeiti ar pažeisti darbo teisės ir (arba) socialinės teisės aktus. Darbuotojų komandiravimo ir nedeklaruojamo darbo klausimais EESRK palankiai vertina Direktyvą 2014/67 ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo vykdymo užtikrinimo, kuri turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2016 m. birželio mėn., ir būsimą pasiūlymą dėl sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo, kuriais siekiama gerinti priežiūrą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą užkertant kelią neteisėtai veiklai⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ COM(2013) 913 final. EESRK nuomonė „Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos judumo sistemos mieste kūrimas“, OL C 424, 2014 11 26, p. 58.

⁽¹⁶⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽¹⁷⁾ COM(2011) 898 galutinis. EESRK nuomonė „Visų rūšių transporto keleivių teisės“, OL C 229, 2012 7 31, p. 122.

⁽¹⁸⁾ COM(2014) 221 final–2014/0124 (COD).

9.3. Savo komunikate dėl Sąjungos kelių transporto rinkos padėties ⁽¹⁹⁾ Europos Komisija teigia, kad nepakankamą darbo teisės aktų vykdymo užtikrinimą galima paaiškinti tuo, kad nėra privalomų nuostatų dėl patikrinimų skaičiaus ir dažnumo. Todėl EESRK palankiai vertina Direktyvą 2014/67 ES ir dar kartą reiškia paramą ankstesniame punkte nurodytam būsimam pasiūlymui dėl sprendimo dėl Europos platformos, skirtos nedeklaruojamo darbo prevencijai ⁽²⁰⁾.

9.4. Atsižvelgiant į tai, kad ES neturi įgaliojimų visapusiškai suderinti darbo teisės standartus ir kad ji gali tik nustatyti minimalius standartus, sektorių dialogo užduotis yra nustatyti suderintus darbo, darbuotojų sveikatos ir saugos standartus, vienodai taikomus visose valstybėse narėse. Būtina užtikrinti šio darbo rezultato įgyvendinimui reikalingus išteklius ir paramą.

9.5. Todėl Komisija turėtų imtis veiksmų gerinti šio sektoriaus teisinės sistemos įgyvendinimą ir ją konsoliduoti, kad ji galėtų įveikti būsimus iššūkius. Tai turi apimti priežiūros priemonės ir veiksmingos sankcijos siekiant pašalinti nesąžiningą praktiką ir socialinės srities teisės aktų pažeidimus. Reikia šalinti spragas teisės aktuose reglamentuojančiuose įvairių transporto srities profesijų ir (arba) veiklos licencijų įsigijimą, socialinės apsaugos koordinavimą, laikinuosius darbuotojus ir subrangos sutarčių sudarymą socialinio dempingo tikslais. Kiti klausimai, kuriuos reikia spręsti, yra tinkamos priemonės, skirtos kovoti su fiktyviomis bendrovėmis ir fiktyviu savarankišku darbu, ir geresnė judiesiems transporto darbuotojams taikomos pagrindinės buvimo vietos ir laikinos buvimo vietos apibrėžtis. EESRK norėtų, kad valstybės narės imtųsi koordinuotų veiksmų šioje srityje

10. Darbo tvarka

10.1. EESRK siūlo rengiant patikslintą veiksmų plano redakciją naudoti dalyvavimu pagrįstą dialogą ir nurodo savo 2012 m. liepos 11 d. nuomonę dėl Transporto baltosios knygos: pilietinės visuomenės įtraukimas ir dalyvavimas ⁽²¹⁾.

Briuselis, 2015 m. balandžio 22 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁹⁾ COM(2014) 222 final.

⁽²⁰⁾ EESRK nuomonė „Nedeklaruojamas darbas. Europos platforma“, OL C 458, 2014 12 19, p. 43.

⁽²¹⁾ Žr. 4 išnašą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pilietinės visuomenės vaidmens ES ir Albanijos santykiuose

(tiriamoji nuomonė)

(2015/C 291/04)

Pranešėjas: Ionuț SIBIAN

Europos Komisijos narys Maroš Šefčovič, vadovaudamasis Sutarties 262 straipsniu ir EESRK ir Europos Komisijos bendradarbiavimo susitarimo 9 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 4 d. Europos Komisijos vardu raštu kreipėsi į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą prašydamas parengti tiriamąją nuomonę dėl

Pilietinės visuomenės vaidmens ES ir Albanijos santykiuose.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto pasirengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. kovo 27 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (2015 m. balandžio 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK sveikina Albanijos pastangas siekti ES standartų skatinant demokratines reformas ir palankiai vertina 2014 m. birželio 27 d. ES sprendimą suteikti jai šalies kandidatės statusą. Tačiau pabrėžia, kad pilietinės visuomenės organizacijų (PVO), įskaitant socialinius partnerius, atžvilgiu visais stojimo proceso etapais svarbu taikyti skaidresnį ir įtraukesnį požiūrį.

1.2. Pripažįstamas nacionalinis konsensusas dėl Albanijos integracijos, tačiau reikėtų išnaudoti teigiamą 2014 m. įgautą pagreitį ir nuosekliai remti reformas. EESRK ragina vyriausybę ir opozicines politines partijas palaikyti konstruktyvų ir tvarų dialogą. Labiau patyrusios PVO gali padėti ugdyti dialogo kultūrą ir didinti informuotumą apie politinių partijų išipareigojimus savo rinkėjams, kadangi būtina stiprinti įvairių partijų bendrą sutarimą dėl reformų ir moralinį principingumą bei skaidrumą.

1.3. Privaloma sustiprinti struktūras ir mechanizmus, skirtus pilietiniams ir socialiniams dialogams Albanijoje remti, ir reikėtų užtikrinti institucinę paramą dalyvaujantiems suinteresuotiesiems subjektams remiantis tiek nacionaliniu finansavimu, tiek ir ES finansavimo priemonėmis.

1.4. Nacionalinės valdžios institucijos turėtų užtikrinti PVO, įskaitant socialinių partnerių, dalyvavimą visose darbo/ekspertų grupėse, susijusiose su integracijos procesu, atsižvelgiant į jų patirtį pagrindinėse srityse: teismų reformos, žmogaus teisių apsaugos, darbo rinkos reformų, jaunimo dalyvavimo, socialinio verslo ir pan.

1.5. Europos Komisijos pažangos ataskaitos turėtų apimti PVO, įskaitant socialinių partnerių, dalyvavimą stojimo procese, nuodugniai analizuojant tikslus ir pasiekimus pagal Kaimynystės politikos ir plėtros derybų GD 2014–2020 m. ES paramos pilietinei visuomenei gaires ir Plėtros GD 2014–2020 m. ES paramos žiniasklaidos laisvei ir sąžiningai žiniasklaidai gaires. Profesinių sąjungų teisių ir darbuotojų pagrindinių teisių vertinimas turėtų būti atliekamas glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis ir Europos profesinėmis sąjungomis ir TDO.

1.6. EESRK pabrėžia socialinio dialogo svarbą ir ragina visus suinteresuotuosius subjektus kuo geriau naudotis esamomis institucijomis, visų pirma Nacionaline darbo taryba. Komitetas ragina vyriausybę toliau palaikyti Nacionalinę darbo tarybą ir sistemingiau su ja konsultuotis dėl politikos visose srityse, kuriose darbdaviai ir darbuotojai turi teisėtų interesų. Socialinis dialogas turėtų būti toliau skatinamas regionų ir vietos lygmenimis. EESRK mano, kad socialinis dialogas turėtų būti reguliarus ir struktūruotas, o ne vykti tik iškilus poreikiui, ir kad jis turėtų būti veiksmingesnis ir labiau orientuotas į rezultatus.

1.7. EESRK prašo, kad socialinio dialogo skatinimas būtų įtrauktas į pagrindinius ES institucijų prioritetus Albanijos atžvilgiu ir kad į šį klausimą būtų atsižvelgta visose EK programose, kuriose ši šalis gali dalyvauti. Tam reikės aktyvesnio Nacionalinės darbo tarybos dalyvavimo; be to, ji turėtų oficialiai dalyvauti ir su ja turėtų būti oficialiai konsultuojamasi kiekvienu derybų dėl stojimo etapu, ji taip pat turėtų dalyvauti vykdant ES ir Albanijos stabilizacijos ir asociacijos sutarties įgyvendinimo stebėseną. Nacionalinė darbo taryba turėtų turėti galimybę teikti pastabas ir nuomones ES institucijoms, vertinančioms Albanijos pažangą, padarytą rengiantis stojimui į ES.

1.8. EESRK mano, kad socialinių partnerių gebėjimų aktyviai dalyvauti socialiniame dialoge stiprinimas turėtų būti svarbus ES pagalbos programų prioritetas. Reikia padėti stiprinti jų gebėjimus veiksmingai dalyvauti sprendžiant visus ekonominius, socialinius ir teisinius klausimus, taip pat dalyvauti derybose dėl stojimo į ES. Reikėtų stiprinti ir jų organizacines struktūras, vidinę komunikaciją bei gebėjimą tenkinti savo narių poreikius.

1.9. EESRK ragina Albanijos vyriausybę parengti ir įgyvendinti išsamią kovos su šešėline ekonomika strategiją. Taip pagerėtų šalies finansinė padėtis, būtų užkirstas kelias nesąžiningai konkurencijai ir sudarytos palankesnės ekonominės sąlygos, kartu būtų užtikrinta didesnė pagarba darbuotojų socialinėms teisėms.

1.10. EESRK primygtinai ragina Albanijos vyriausybę įsipareigoti laikytis konkretnio ir nuspėjamo grafiko ir skirti išteklių *Albanijos vyriausybės politikos gairėse dėl palankesnės aplinkos pilietinės visuomenės raidai* numatytoms priemonėms įgyvendinti ir paspartinti Nacionalinės pilietinės visuomenės tarybos (NPVT) steigimą.

1.11. Reikėtų toliau remti veiksmingą Nacionalinės darbo tarybos (NDT) veiklą tęsiant reguliarius susitikimus darbo jėgos ir verslo klausimais. EESRK rekomenduotų paversti NDT tikra socialinių reikalų ir ekonomikos taryba, panašia į veikiančias ES valstybėse narėse, kad būtų geriau atspindėtas jos trišalis pobūdis.

1.12. EESRK rekomenduoja įkurti ES ir Albanijos pilietinės visuomenės jungtinį konsultacinį komitetą (JKK), kai bus oficialiai pradėtos derybos dėl Albanijos stojimo į ES. JKK sudarytų abiejų pusių PVO plėtoti nuodugnesnį dialogą ir teikti pastabas politinio lygmens valdžios institucijoms dėl narystės Europos Sąjungoje derybų skyrių.

1.13. Nacionalinės pilietinės visuomenės tarybos (NPVT) narių atrankos kriterijai turėtų būti aiškiai nurodyti teisinėse nuostatose, o PVO reikėtų padėti susikurti skaidrų mechanizmą savo atstovams skirti. NPVT vaidmuo turi būti suderinamas su kitomis valdymo struktūromis⁽¹⁾, kuriomis siekiama sudaryti geresnes sąlygas bendradarbiavimui su PVO ir jų dalyvavimui, kad būtų užtikrintas papildomumas ir išvengta atsakomybės sumažėjimo arba ribotų išteklių išekvojimo.

1.14. Reikėtų geriau viešinti neseniai priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus (pvz., *Įstatymą dėl teisės į informaciją, Įstatymą dėl pranešimų ir konsultacijų* ir *Ministrų Tarybos sprendimą Nr. 953 dėl ne pelno organizacijų mokamo PVM*) ir įdiegti mechanizmai, užtikrinantys, kad jie pasiektų nustatytus tikslus. PVO turėtų nuolat dalyvauti didinant informuotumą apie teises nuostatas, skatinančias veiksmingus konsultavimosi procesus, kartu stebint, kaip laikomasi teisinių reikalavimų.

1.15. Skaidrumą ir interesų konfliktų vengimą reikėti skatinti šiais būdais:

- įvesti bendras procedūras ir standartus viešųjų lėšų valdymo ir paskirstymo srityje visais lygmenimis (centrinio ir vietos),
- stiprinti Pilietinės visuomenės rėmimo agentūros vidaus valdymą ir darbo procedūras, atsižvelgiant į jos kompetencijos sritis, šio sektoriaus lūkesčius ir poreikį sąveikauti su visomis kitomis struktūromis, sudarančiomis palankias sąlygas bendradarbiavimui su PVO ir jų dalyvavimui sprendimų priėmimo, ypač integracijos, procesuose,
- pačios PVO turi gerinti savo įvaizdį ir skatinti narystę, pilietinę veiklą ir savanorystę.

⁽¹⁾ Europos integracijos ministerijos Pilietinės visuomenės koordinavimo skyrius, Paramos pilietinei visuomenei agentūra, Ministro Pirmininko kanceliarijos Centrinis pilietinės visuomenės politikos koordinavimo skyrius, ir ministerijų/viešųjų įstaigų padaliniai/asmenys pasiteirauti.

1.16. Siekiant užtikrinti PVO finansinį perspektyvumą ir tvarumą, EESRK rekomenduotų ypatingą dėmesį skirti šioms dalykams:

- keisti teisinę sistemą siekiant skatinti dotacijas (reikėtų apsvarstyti fiskalines paskatas) ir sudaryti sąlygas įmonių socialinei atsakomybei plėtoti, kartu didinti informuotumą apie abipusę naudą ir PVO gebėjimų stiprinimą pritraukti privačiojo sektoriaus lėšų,
- PVO turėtų būti informuotos apie naujas mokesčių nuostatas, ypač dėl PVM, priimtas 2014 m. gruodžio mėn., ir jos turėtų stebėti šių nuostatų įgyvendinimą siekiant įvertinti naudą ir skatinti NVO vykdyti aktyvesnę ūkinę ir lėšų rinkimo veiklą,
- taikyti būtiniausius kokybinius administravimo ir viešųjų lėšų skyrimo PVO standartus ir procedūras, įskaitant vietos lygmeniu, kad būtų užtikrintos lygios finansavimo galimybės, nediskriminavimas ir skaidrumas,
- stiprinti Pilietinės visuomenės paramos agentūrą turimų išteklių ir procedūrų požiūriu (finansavimo taisyklių ir išteklių naudojimo skaidrumas, agentūros viešojo įvaizdžio gerinimas ir nepriklausomumas nuo bet kokios politinės įtakos ar galimų abejonių dėl interesų konfliktų). Nacionalinis finansavimas turėtų suteikti didesnę institucinę paramą PVO, įskaitant socialinius partnerius, taip pat gerinti komunikaciją su mažesnėmis bendruomenėmis ir atokiomis vietovėmis,
- stiprinti gebėjimus ir įgalinti vietos organizacijas, taikančias skaidrumo ir etikos standartus, veikiančias savarankiškai ir siekiančias ilgalaikių rezultatų bei strateginės vizijos, kaip galimos ES pagalbos administratorės decentralizuoto lėšų valdymo atveju,
- įdiegti atitinkamą mechanizmą, įgalinantį vyriausybę numatyti, teikti ir vertinti viešąsias socialines paslaugas bendradarbiaujant su PVO. Vyriausybė gali sudaryti sutartį su PVO teikti jų siūlomas paslaugas, kurios papildytų viešųjų įstaigų teikiamas paslaugas, atsižvelgiant į vykdomas socialinės rūpybos ir vietos savivaldos reformas. Gebėjimų stiprinimas turėtų apimti abi puses: PVO – kuriant ir taikant nacionaliniu lygiu pripažintus standartus paslaugų teikimo srityje, o vietos valdžios institucijas – didinant pasitikėjimą ir bendradarbiavimą su PVO ir kuriant tinkamas procedūras skaidriam lėšų paskirstymui užtikrinti.

2. Bendra informacija

2.1. Albanija buvo įvardyta kaip potenciali kandidatė tapti ES nare 2003 m. birželio mėn. Salonikų Europos Vadovų Tarybos susitikime. Albanija naudojasi ES autonominėmis prekybos priemonėmis nuo 2000 m., ir pagal 2006 m. pasirašytą Stabilizacijos ir asociacijos sutartį (SAS) jai suteikta papildomų prekybos lengvatų. 2009 m. Albanija pateikė prašymą dėl narystės ES.

2.2. 2013 m. pažangos ataskaitoje Europos Komisija pabrėžė penkis pagrindinius prioritetus stojimo deryboms pradėti: viešojo administravimo reforma; nepriklausoma, veiksminga ir atskaitinga teismų sistema; kova su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu; žmogaus teisių apsauga (įskaitant romų apsaugą, kovos su diskriminacija politiką bei nuosavybės teisių įgyvendinimą). Vyriausybės veiksmų planas dėl penkių pagrindinių prioritetų buvo priimtas 2014 m. gegužės mėn.

2.3. 2013 m. lapkričio mėn. Albanijos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl šalies stojimo į ES ir patvirtino keletą su integracija į ES susijusių priemonių. Parlamentinis integracijos į ES komitetas stebėjo vyriausybės veiksmų planą dėl penkių pagrindinių prioritetų ir taip pat atliko savo priežiūros vaidmenį rengdamas klausymus su integracijos į ES ministru.

2.4. Dar kartą patvirtintas Albanijos vyriausybės ir parlamento pritarimas integracijos į ES procesui labai padėjo užtikrinti, kad 2014 m. birželio 27 d. Albanijai būtų suteiktas šalies kandidatės statusas.

2.5. Nepaisant to, antrąjį 2014 m. pusmetį vyravo priešiškas politinis klimatas, kuris sulėtino pažangą vykdančias reformas ir veiksmingai įgyvendinant priemones, pradėtas siekiant Albanijos stojimo į ES. 2014 m. gruodžio mėn. vyriausybės ir opozicijos pasiektas susitarimas, kuriam pritarė Europos Parlamentas, sudarė sąlygas politiniam dialogui parlamente atkurti.

2.6. 2013 m. lapkričio mėn. buvo pradėtas aukšto lygio dialogas (ALD) dėl pagrindinių prioritetų, kaip priemonė ES ir Albanijos bendradarbiavimui organizuoti ir padėti Albanijai neprarasti susitelkimo ir bendro sutarimo dėl integracijos į ES. 2014 m. rugsėjo mėn. įsteigta jungtinė Albanijos ir Europos Komisijos darbo grupė dėl pagrindinių prioritetų turėtų sudaryti sąlygas nuosekliai stebėti reformų įgyvendinimo pažangą ir skatinti įtraukias diskusijas ir galimybę gauti ekspertinės bei geros kokybės informacijos.

2.7. Įstatymas dėl Nacionalinės integracijos į ES tarybos įsteigimo buvo priimtas 2015 m. kovo mėn. pradžioje. Svarbu padaryti šį konsultavimosi mechanizmą veiksniumi ir įtraukiu, užtikrinant, kad tarybai priklausančios PVO, įskaitant socialinius partnerius, būtų reprezentatyvios ir skaidriai atrinktos.

3. Politinė, ekonominė ir socialinė raida

3.1. Albanija išlaikė ekonomikos stabilumą pasaulinės finansų ir ekonominės krizės laikotarpiu, tačiau vis dar susiduria su nemažais iššūkiais. Pagrindinės ekonominės problemos vis dar yra aukštas nedarbo lygis (pirmąjį 2014 m. ketvirtį – 18,3 %) ir platus neoficialaus darbo paplitimas, kuris silpnina visą ekonomiką, mažina biudžetą ir palieka darbuotojus be socialinės apsaugos. Beveik vienas iš trijų jaunuolių neturi darbo. Šios problemos ir korupcija yra pagrindiniai veiksniai, skatinantys albanus emigruoti. Nuo to laiko, kai albanams suteikta galimybė keliauti į užsienį, trečdalis gyventojų išvyko į kitas šalis.

3.2. Žemės ūkis sudaro 19,5 % BVP ir jame vis dar sukuriamą daugiausiai darbo vietų (2013 m. 44,6 % viso užimtumo). 98,2 % iš 303 802 žemės ūkio valdų Albanijoje yra labai mažo našumo šeimų ūkiai. Investicijoms į žemės ūkį vis dar trukdo neaiškumai, susiję su žemės nuosavybės dokumentais.

3.3. Albanija ratifikavo 80 Europos Tarybos (ET) sutarčių ir konvencijų. Vis dėlto naujausioje už žmogaus teises atsakingo ET komisijos nario ataskaitoje ⁽²⁾ atkreipiamas dėmesys į aukštą korupcijos lygį teismų sistemoje, lėtą Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų įgyvendinimą ir teisės aktų dėl teisinės pagalbos trūkumus, kurie trukdo veiksmingai naudotis teise kreiptis į teismą, visų pirma pažeidžiamiems asmenims.

3.4. Albanija ratifikavo 53 TDO konvencijas (46 galioja), įskaitant visas pagrindines ir svarbiausias konvencijas. Tačiau Ekspertų komitetas dėl konvencijų ir rekomendacijų taikymo (CEACR) atkreipė dėmesį į įgyvendinimo spragas. 2014 m. stebėjimas parodė, kad praktinį susirūpinimą kelia prekyba vaikais darbo arba seksualinio išnaudojimo tikslais, nors nacionalinės valdžios institucijos ir stengėsi skatinti taikyti įvairias teisėkūros priemones.

3.5. EESRK nuomone, Albanija yra daugiakultūrė ir daugiareliginė šalis, kurioje ginamos kultūrinės, religinės ir mažumų teisės, ir kad reikia dėti visas pastangas siekiant išsaugoti šias ypatybes. Etninių grupių santykiai yra geri, tačiau dar reikia tobulinti teisės aktus dėl mažumų teisių. Dar reikia priimti Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją. EESRK apgailestauja dėl 2011 m. surašymo metu Europos Tarybos patariamąjį komitetą pastebėtų pažeidimų, susijusių su neprivalomais klausimais apie pilietybę ir religiją. Todėl EESRK ragina Albanijos valdžios institucijas formuojant savo politiką nesiremti vien tik šiais duomenimis.

3.6. Romai ir egiptiečiai vis dar gyvena labai sudėtingomis sąlygomis ir neretai susiduria su socialine atskirtimi ir diskriminacija, visų pirma prieigos prie sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos, švietimo, užimtumo ir būsto srityse.

3.7. Iš esmės, dėl 2010 m. priimto įstatymo dėl apsaugos nuo diskriminacijos ir paskirto Apsaugos nuo diskriminacijos Komisijos nario pagerėjo kovos su diskriminacija teisinė ir institucinė sistema. Reikia laikytis vis didesnio skaičiaus Komisijos nario rekomendacijų skiriant išteklių visuomenės informuotumui apie galiojantį įstatymą ir atitinkamą skundų pateikimo sistemą didinti.

⁽²⁾ Už žmogaus teises atsakingo Europos Tarybos komisijos nario Nils Muižnieks ataskaita po 2013 m. rugsėjo 23–27 d. vizito į Albaniją.

3.8. Ombudsmeno biuras aktyviai propaguoja žmogaus teises ir jo veikla yra labai vertinama. Todėl Albanijos valdžios institucijos turi užtikrinti didesnę politinę ir finansinę paramą, kad šis biuras galėtų toliau veiksmingai vykdyti savo pareigas išsaugant jo nepriklausomybę ir be politinio kišimosi. Reikia gerinti su ombudsmeno rekomendacijų poveikiu susijusią tolesnę veiklą, įskaitant naujausią rekomendaciją dėl viešojo administravimo reformos, dėl kurios pateikta nemažai skundų, susijusių su darbo vietų panaikinimu viešosiose institucijose ⁽³⁾.

3.9. Palankiai vertintinos pastangos, susijusios su atstovavimu moterims centrinės valdžios institucijose (iš 19 ministrų – šešios moterys; apie 17 % parlamento narių – moterys), ir kovos su smurtu šeimoje programa. Vis dėlto dar reikia nemažai nuveikti kuriant moterims palankesnes sąlygas, kad jos galėtų užimti svarbesnius politinius ir viešojo administravimo postus, panaikinti likusias lyčių požiūriu diskriminacines teisėkūros procedūra priimamų aktų nuostatas, visų pirma dėl vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo arba verslo ir kredito galimybių.

3.10. 2014–2020 m. Nacionalinės užimtumo ir įgūdžių strategijos priėmimas yra vertinamas palankiai, tačiau reikia sutelkti pastangas, kad būtų toliau įgyvendinamos planuotos priemonės, ir užtikrinti šios strategijos įgyvendinimo finansavimą, įskaitant veiksmingą PNPP II paramos naudojimą (30 mln. EUR).

4. Pilietinės visuomenės organizacijų padėtis ir vaidmuo

4.1. Susirinkimų ir asociacijų laisvė yra įtvirtinta konstitucijoje ir visuotinai pripažinta. Pilietinės visuomenės organizacijos netrukdomos vertina savo žodžio laisvę ir ją naudoja. Tačiau žiniasklaidos laisvės iššūkis nebus įveiktas tol, kol nebus išspręstas jos finansavimo skaidrumo ir politinių bei ekonominių interesų poveikio klausimas. Reikėtų paspartinti audiovizualinės žiniasklaidos įstatymo įgyvendinimą ir praktiškai užtikrinti žiniasklaidos reguliavimo institucijos (Audiovizualinės žiniasklaidos valdžios institucijos) nepriklausomumą.

4.2. Albanijos pilietinės visuomenės organizacijų sektorius vis dar yra susiskaidęs ir nepakankamai išvystytas. Vis dar nėra patikimų oficialių duomenų, kiek iš viso yra įregistruota NVO ⁽⁴⁾, o apie veiklą vykdančias NVO informacijos dar mažiau ⁽⁵⁾. 2013 m. INSTAT duomenimis, įregistruota 2 110 NVO ir tarptautinių organizacijų. TASCO preliminariais duomenimis (2011 m.), iš apytiksliai 3 000 įregistruotų pilietinės visuomenės organizacijų, veiklą vykdė apie 450.

4.3. Pilietinės visuomenės organizacijoms aktyviausiai atstovaujama miestuose, visų pirma Tiranoje, o atokiose arba kaimo vietovėse atstovavimo lygis yra žemesnis. Piliečių organizacijų, visų pirma įsteigtų ne sostinėje, įtraukimas yra iššūkis, kurį reikėtų laikyti nacionalinės ir ES finansinės paramos prioritetu, t. y. pilietinės visuomenės organizacijoms skirtose nacionalinėse finansavimo programose reikėtų skatinti naudoti institucinę paramą, reikėtų sukurti išteklių centrą arba patikimas vietos NVO, kurios daugiausiai dėmesio skirtų bendruomenės formavimui, remti dalyvaujamuosius procesus sprendžiant vietos bendruomenės klausimus, propaguoti pilietinės visuomenės organizacijų vertybes ir savanorystę.

4.4. Sritims, kuriose veikia Albanijos pilietinės visuomenės organizacijos, tam tikru mastu įtaką darė paramos teikėjų strategijos ir finansavimo prioritetai. Iš pradžių pilietinės visuomenės organizacijoms geriau sekėsi teikti paslaugas pažeidžiamoms grupėms, švietimo srityje, propaguojant žmogaus ir moterų teises, o pastaraisiais metais geriau matoma ir veiksmingesnė tapo piliečių organizacijų, idėjų kalvių ir žmogaus teisių organizacijų veikla sprendžiant šias problemas: prekyba žmonėmis, kalėjimų sistema, aplinka, vaiko teisės, socialinė įtrauktis ir skurdo mažinimas, smurtas šeimoje, jaunimo dalyvavimas ir LGBT teisės. Be kita ko, teikiant ES paramą šiai šaliai reikėtų toliau remti aktyvų ir profesionalų pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą stebint, kaip vyriausybė laikosi išipareigojimų stojimui į ES svarbiausiose srityse t. y. teismų sistemos reformos, administracijos reformos, viešojo finansų valdymo ir skaidraus viešojo finansavimo srityse.

⁽³⁾ Biuro duomenimis, 2014 m. sausio – rugsėjo mėn. laikotarpiu iš viešosios administracijos atleisti 2 337 darbuotojai iš 14 ministerijų; iš viso 816 atleistų darbuotojų (pagal valstybės tarnybos įstatymą ir darbo kodeksą) pradėjo teismo procesus regioniniuose administraciniuose teismuose.

⁽⁴⁾ Tiranos pirmosios instancijos teismas yra vienintelė viešoji institucija, atsakinga už pilietinės visuomenės organizacijų registravimą, tačiau visuomenei prieinamo elektroninio registro nėra.

⁽⁵⁾ Europos integracijos ministerija įregistravo 140 NVO, su kuriomis galima bendradarbiauti.

4.5. Dėl pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimo itin svarbiose visuomenės gyvenimo srityse, kur jos aktyviai įsitraukė į sprendimų priėmimo ir politikos formavimo procesus, buvo pasiekta puikių rezultatų rengiant nacionalines strategijas ir teisėkūrą, susijusią su pilietinės visuomenės organizacijomis. Reikėtų toliau remti koalicijas ir tinklų kūrimą, kaip priemonę didinti sektorių integraciją, užtikrinti svaresnį balsą pilietiniame ir socialiniame dialoge ir tapti stipresniu viešųjų įstaigų bei privačiojo sektoriaus partneriu.

4.6. Nepaisant nepakankamo teisinio pripažinimo, Albanijos pilietinės visuomenės organizacijos imasi steigti socialines įmones. Jų skaičius nėra didelis, tačiau viešąja politika reikėtų pripažinti ir remti piliečių inicijuojamo socialinio verslo skatinimą ir propagavimą. Socialinių įmonių pridėtinė vertė yra tai, kad jos sukuria darbo vietas socialiai remtiniems asmenims ir gali pasiūlyti inovatyvių socialinių problemų sprendimų bei geriau išnaudoti vietos bendruomenės potencialą.

4.7. Neseniai priimtas naujas įstatymas dėl priegios prie informacijos (2014 m. rugsėjo mėn.) ir naujas įstatymas dėl pranešimo ir konsultacijų (2014 m. spalio mėn.) yra teigiami pokyčiai, kuriuos reikėtų atidžiai stebėti ir užtikrinti, kad būtų sukurtos atitinkamos su jais susijusios struktūros ir mechanizmai, užtikrinantys valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų konsultacijų ir dialogo procesų sistemingumą ir skaidrumą. Pripažįstama, kad atliktas didžiulis darbas rengiant įstatymą dėl informatorių apsaugos, tačiau prieš jį priimant, reikėtų atidžiai išnagrinėti administracinius gebėjimus įgyvendinti konkrečias nuostatas ir didinti informuotumą apie jas.

4.8. EESRK palankiai vertina pagerėjusį valdžios institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimą ir džiaugiasi vykstančiais viešais debatais dėl *Albanijos vyriausybės politikos, kuria siekiama sukurti palankesnes sąlygas pilietinės visuomenės vystymuisi, veiksmų plano*. Šiame veiksmų plane daugiausiai dėmesio skiriama devynioms prioritetinėms sritims, kuriose atsižvelgiama į 2014–2020 m. ES paramos pilietinei visuomenei plėtros šalyse gairių tikslus, kuriuos reikėtų persvarstyti siekiant geriau spręsti konkrečias problemas, su kuriomis susiduria socialiniai partneriai palaikydami socialinį dialogą.

4.9. 2014 m. balandžio 29 d. vyriausybė patvirtino 2014–2016 m. nacionalinį veiksmų planą pagal atvirą vyriausybės partnerystę. Svarbu ne tik stengtis pasiekti veiksmų plano rodiklius, bet ir dėti daugiau pastangų didinant, ypač vietos lygmens, informuotumą apie atviros vyriausybės partnerystės tikslus ir vertybes. Reikėtų toliau bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijų koalicija, ji galėtų įnešti veiksmingą indėlį į atviros vyriausybės partnerystę.

4.10. Tiek vyriausybė, tiek pilietinės visuomenės organizacijos prioritetais įvardijo poreikį įsteigti Nacionalinę pilietinės visuomenės tarybą – konsultacinį organą, sudarantį galimybę nuolat palaikyti vyriausybės ir pilietinės visuomenės organizacijų dialogą – ir parengti Nacionalinę strategiją dėl pilietinės visuomenės organizacijoms palankių sąlygų sukūrimo.

4.11. Tvari ir aktyvi visuomenė nėra įmanoma be tvirtos savarankiškos veiklos, nepasizyminčios dideliu populiarumu Albanijoje, pagrindo. Reikėtų tęsti diskusijas apie įstatymo dėl savanoriškos veiklos propagavimą, kartu imantis pagrindinių informuotumo apie piliečių dalyvavimo naudą didinimo priemonių ir skatinti plačiąją visuomenę užsiimti savanoryste.

5. Socialinis dialogas ir socialinių partnerių organizacijos

5.1. Socialinis dialogas būtinas ekonomikos augimui ir socialinei sanglaudai, kurios reikia Albanijai. Pagrindinė institucinė trišalio dialogo platforma yra 1996 m. įsteigta Nacionalinė darbo taryba, surengusi 2014 m. keturis susitikimus konkrečiais klausimais. Šią tarybą sudaro septyni Ministrų tarybos atstovai ir dešimt darbdavių ir darbuotojų organizacijų atstovų, kaip kad numatyta tik kelete TDO standartuose nustatytų atstovavimo kriterijų, o dėl kitų kriterijų vis dar diskutuojama su socialiniais partneriais. Vietos lygiu užsimezgė trišalis vietos tarybų biurų ir vietos įdarbinimo tarnybų dialogas užimtumo klausimais. Siekiant geriau spręsti ekonominius klausimus, vyriausybė ir socialiniai partneriai svarsto galimybę, kaip ir kitose šalyse, įsteigti ekonomikos ir socialinių reikalų tarybą.

5.2. Albanijoje yra įsteigtos ir veikia 83 profesinės sąjungos. Dauguma jų yra dviejų konfederacijų narės, o likusios yra nepriklausomos. Dvi didžiausios ir įtakingiausios konfederacijos yra Albanijos profesinių sąjungų konfederacija (KSSH), turinti 110 000 narių, ir Albanijos nepriklausomų profesinių sąjungų sąjunga (BSPSH), turinti 84 000 narių, kurioms Nacionalinėje darbo taryboje atstovauja penki nariai. Atstovaudamos 90 % profesinių sąjungų narių Albanijoje, KSSH ir BSPSH veikia dvylikoje rajonų daugiausiai švietimo ir mokslo, valstybės tarnybos, pensijų, pramonės, žemės ūkio, maisto pramonės, visuomenės sveikatos, vežimo, naftos, statybų, tekstilės, amatų pramonės, prekybos, metalurgijos, chemijos pramonės ir telekomunikacijų sektoriuose. Jos abi yra Tarptautinės profesinių sąjungų konfederacijos (ITUC) narės. Norint sustiprinti socialinį dialogą, būtina stiprinti Albanijos profesines sąjungas.

5.3. Profesinės sąjungos dažniausiai vystėsi viešajame sektoriuje ir privatizuotose įmonėse (anksčiau valstybei priklausiusiose įmonėse), o grynai privačiame sektoriuje atstovavimo lygis yra žemesnis. 2014 m. profesinės sąjungos stiprino savo veiklą, susijusią su darbuotojų apsauga ir kolektyvinėmis derybomis, tačiau jos nesugebėjo įveikti savo skirtumų. Reikėtų teikti prioritetą vidaus reformoms, kad profesinės sąjungos taptų labiau nepriklausomos nuo politinių partijų.

5.4. Sektorių ir dvišalis dialogas vis dar silpnas iš esmės dėl dialogo kultūros trūkumo ir skeptiško darbdavių požiūrio į profesines sąjungas. Kolektyvinės derybos yra labiau išvystytos miestuose, ypač Tiranoje, Duresyje ir Vlioroje, nes šiuose miestuose (šiose vietovėse) susitelkusios stambiausios įmonės.

5.5. Albanijoje iš viso veikia apie 104 275 įmonės, pusė iš jų įsisteigusios Tiranos ir Duresio rajonuose. 2012–2013 m. veikė apie 30 darbdavių organizacijų. 2010 m. buvo įsteigta bendroji darbdavių organizacija „Business Albania“, kurią sudaro 24 verslo asociacijos ir keletas individualių įmonių (tarp asociacijos narių – daugiau nei 30 000 darbdavių). „Business Albania“ yra Nacionalinės darbo tarybos, Nacionalinės ekonomikos tarybos ir Tarptautinės darbdavių organizacijos narė. Pagrindinės socialinio dialogo dalyvės, kurioms atstovaujama Nacionalinėje darbo taryboje, yra: „Agribusiness“ taryba (KASH), kurios narės – 12 regioninių tarybų ir 21 nacionalinė asociacija, ir Albanijos darbdavių organizacijų taryba (KOPSH), kurios narės – 14 federacijų, dauguma iš jų – nacionalinio lygmens.

5.6. Nuo 1995 m. Albanijos prekybos ir pramonės rūmų sąjunga (70 narių) veikė kaip ne pelno organizacija, apsauganti prekybos ir pramonės interesus visoje šalyje ir centrinei vyriausybei siūlanti idėjas bei teikianti pasiūlymus dėl pramonės ir prekybos skatinimo. Ji taip pat koordinuoja vietos Rūmų darbą ir santykius su panašiomis kitų šalių organizacijomis.

5.7. 2014 m. įstatymu⁽⁶⁾ sukurtas struktūruotas mechanizmas, skirtas pagerinti vyriausybės dialogą su verslo įmonėmis, – Nacionalinė ekonomikos taryba (NEC). NEC supaprastina konsultacijų procesą ir konsultuoja vyriausybę ekonominės politikos sprendimų ir praktikos klausimais. Labai palankiai vertintinas NEC susitikimų reguliarumas, tačiau abi pusės turėtų pasistenkti padidinti dialogo veiksmingumą ir NEC gebėjimus stebėti, kaip vyriausybė laikosi įsipareigojimų kuriant verslo aplinką.

5.8. Albanija ratifikavo aštuonias TDO darbo konvencijas, tačiau darbuotojų teisių ir profesinių sąjungų srityje padaryta tik menka pažanga. Pagrindinės sritys, kuriose reikia daryti pažangą: darbuotojų ir profesinių sąjungų teisių stiprinimas, užtikrinimas, kad vyriausybė laikytųsi darbo įstatymų ir garantuotų jų laikymąsi, ir trišalio socialinio dialogo gerinimas.

5.9. Iš dalies pakeistas darbo įstatymas dar tik turi būti priimtas ir dar neužpildyta keletas spragų, susijusių su atitiktimi tarptautiniams darbo standartams. Albanijoje pagrindinės darbuotojų teisės vis dar nuolat pažeidžiamos, o kovos su tokiais pažeidimais ir sankcijų už juos taikymo mechanizmai nėra pakankamai veiksmingi.

5.10. Labai svarbu, kad socialiniai partneriai būtų geriau integruoti į vyriausybės ekonominę, socialinę ir užimtumo politiką, jau vien dėl to, kad tai padėtų pasirengti deryboms dėl stojimo į ES. Jie turėtų būti įtraukti ir į parengiamuosius darbus, skirtus užtikrinti, kad Albanija atitiktų reikalavimus Europos socialinio fondo ir kitų ES fondų finansavimui gauti. Tik taip Albanijos socialiniai partneriai galės veiksmingai vykdyti savo būsimas funkcijas ES dalyvaujamajame demokratijos forumuose.

⁽⁶⁾ NEC pirmininkas yra ministras pirmininkas, o jos nariams priklauso šeši didžiausi verslo bendruomenės mokesčių mokėtojai, keturios verslo organizacijos ir šešios nacionalinės/pasaulinės ekonomikos įžymybės.

5.11. EESRK remia tai, kad pagrindinis dėmesys skiriamas augimui ir Albanijai skirtu 2015 m. PNPP paramos paketo naudojimui, ir rekomenduoja Europos Komisijai rengiant būsimus kvietimus teikti paraiškas atsižvelgti į konkrečius socialinių partnerių poreikius. Be to, socialinius partnerius reikėtų skatinti ir, jei reikia, mokyti, kad jie galėtų geriau pasiruošti ir teikti paraiškas dėl Europos finansuojamų projektų.

Briuselis, 2015 m. balandžio 22 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Savireguliacijos ir bendro reguliavimo Europos Sąjungos teisinėje sistemoje

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 291/05)

Vienintelis pranešėjas: Jorge PEGADO LIZ

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Savireguliacijos ir bendro reguliavimo Europos Sąjungos teisinėje sistemoje (nuomonė savo iniciatyva).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. kovo 31 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (2015 m. balandžio 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 117 narių balsavus už, 46 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Savireguliacija ir bendras reguliavimas yra savaiminiai arba įdiegti ekonominių ir socialinių interesų arba įvairių ekonominės veiklos vykdytojų (suinteresuotųjų subjektų) santykių ir komercinės praktikos reguliavimo mechanizmai.

1.2. Jie turi būti laikomi svarbiomis įpareigojančią teisę (angl. *hard law*) papildančiomis ar papildomomis, tačiau jokių būdu ne alternatyviomis priemonėmis, nebent pagrindinėse taisyklėse yra numatytas tinkamas tokią galimybę suteikiantis pagrindas.

1.3. Toks galimybę suteikiantis teisinis pagrindas neįtvirtintas nei ES sutartyse, nei valstybių narių konstitucijose.

1.4. Kad šios reguliavimo priemonės galiotų ir būtų pripažintos bet kurioje teisinėje sistemoje, jų struktūra ir taikymo sritis turi būti apibrėžtos aiškiais ir konkrečiais nuostatomis, kurios būtų teisiškai privalomos ir vykdytinos tiek nacionaliniu, tiek Europos Sąjungos lygmeniu. Be to, minėtose nuostatose reikia atsižvelgti į šių priemonių pobūdį, visų pirma į savanorišką šalių susitarimą.

1.5. Šiose nuostatose turi būti aiškiai apibrėžti minėtų reguliavimo priemonių pripažinimo parametrai ir principai, kuriuos jos turi atitikti, taip pat jų, kaip papildomų reguliavimo priemonių konkrečioje teisinėje sistemoje, ribos.

1.6. Iš šių tiek savireguliacijai, tiek bendram reguliavimui taikytinų bendrų principų, nepriklausomai nuo susijusių sektorių ir nedarant poveikio konkrečių reikalavimų išskirtiniams atvejams nustatymui, reikėtų aptarti šiuos:

- a) atitiktis Europos Sąjungos ir tarptautinei teisei, įskaitant tarptautinius prekybos susitarimus;
- b) skaidrumas ir viešumas;
- c) susijusių šalių reprezentatyvumas;
- d) išankstinės konsultacijos su tiesiogiai susijusioms šalims;
- e) pridėtinė vertė atsižvelgiant į bendrus interesus;
- f) netaikymas,

— kai kyla pavojus pagrindinių teisių apibrėžčiai,

— arba tais atvejais, kai taisyklės turi būti vienodai taikomos visose valstybėse narėse;

- g) Europos Sąjungos ir valstybių narių teisminių institucijų vykdoma kontrolė;
- h) įgyvendinimo lygio stebėseną remiantis objektyviais kriterijais ir pagal sektorius ir konkrečius tikslus iš anksto apibrėžtais patikimais rodikliais;
- i) įgyvendinimo kontrolė ir ir sėkmės stebėseną taikant prevencines ar baudžiamąsias priemones, kuriomis siekiama užtikrinti jų veiksmingumą;
- j) piniginių baudų ar kitokių sankcijų (pvz., dalyvių pašalinimas arba leidimo panaikinimas) sistemos sukūrimas;
- k) galimybė reguliariai persvarstyti atsižvelgiant į kintančią padėtį, teisės aktus ir juos pasirašiusiųjų lūkesčius ir
- l) aiškus finansavimo šaltinių nustatymas.

1.7. Tarpinstitucinis susitarimas (All) yra svarbus žingsnis Europos Sąjungos lygmeniu apibrėžiant savireguliacijai ir bendram reguliavimui tenkančias sritis.

1.8. Persvarstant turėtų būti:

- a) nustatytas privalomas teisinis pagrindas;
- b) struktūriškai apibrėžtas Tarpinstitucinis susitarimas, kaip konkreti priemonė pagal SESV 295 straipsnio nuostatas;
- c) iš naujo apibrėžtos pagrindinės susitarimo sąvokos atsižvelgiant į naujausias šios srities gaires, kurios skiria savireguliaciją nuo bendro reguliavimo ir kuriomis pripažįstamos tokios tarpinės formos, kokios propaguojamos ES rekomendacijose ir komunikatuose;
- d) aiškiai nurodyta, kad turi būti galimybė kylančius ginčus spręsti neteisminiais (alternatyviais) ginčų sprendimo būdais.

1.9. Be to, EESRK mano, kad šį susitarimą vertėtų papildyti valstybėms narėms skirta rekomendacija, skatinančia jas nacionaliniu lygmeniu priimti tuos pačius principus ir nuostatas.

1.10. EESRK ragina Komisiją, Europos Parlamentą, Tarybą ir valstybes nares pirmenybę teikti Tarpinstitucinio susitarimo persvarstymui, kaip siūloma šioje nuomonėje, ir pageidautų, kad su juo būtų konsultuojamasi šio persvarstymo metu.

2. Įžanga. Nuomonės tikslas

2.1. Įvairiose srityse ir daugelyje nacionalinių ir tarptautinių institucijų savireguliacija ir bendras reguliavimas jau seniai yra laikomi įpareigojančią teisę (išorės reguliavimą) papildančiomis ir papildomomis priemonėmis, būtinomis užtikrinti tinkamą įvairios ekonominės ir socialinės veiklos reguliavimą.

2.2. Europos Sąjungos lygmeniu EESRK, iš esmės jo Bendrosios rinkos observatorija, daugiausia pastangų skyrė tam, kad būtų apibrėžtas ir įvertintas savireguliacijos ir bendro reguliavimo vaidmuo, ir šį klausimą nagrinėjo daugelyje savo nuomonių, kurias visų pirma rengė INT skyrius⁽¹⁾. Reikėtų paminėti, kad 2008 m. kovo mėn. EESRK, t. y. jo Bendrosios rinkos observatorija, sukūrė savireguliacijos ir bendro reguliavimo duomenų bazę, kuria Komitetas remiasi vykdydamas savo veiklą ir kurią atnaujino vadovaudamasis nacionaliniu ir ES lygmeniu šioje srityje įgyta patirtimi.

2.3. Tuo tarpu ši tema garsių profesorių buvo nuodugniai nagrinėjama akademiniuose sluoksniuose, visų pirma sutarčių teisės, įmonių valdymo, socialinės atsakomybės, interneto, e. prekybos, produktų saugos, profesionalių paslaugų, aplinkos, reklamos ir audiovizualinio sektoriaus vidaus rinkoje srityse.

2.4. Tačiau, pasirodo, vis dar nepakankamai svarstoma politiniais ir teisėkūros klausimais, kad būtų galima aiškiai apibrėžti teisinę sistemą, pagal kurią turėtų veikti šios ES lygmens priemonės, tiksliai nurodyti jų teisinį pobūdį, nustatyti jų galiojimo sąlygas, apibrėžti jų taikymo sritis, paaiškinti jų sąsajas su įpareigojančia teise ir nurodyti jų ribas tvirtoje, nuoseklioje ir suderintoje sistemoje.

⁽¹⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.int-opinions&itemCode=32858>

3. Pagrindinės sąvokos ir apibrėžtys

3.1. Įpareigojantis reguliavimas (angl. *straight regulation*) paprastai suprantamas kaip valstybių sukurtų taisyklių visuma, turinti valstybinį ir Vyriausybinių pagrindą ir suformuota tradicinių demokratijos sistemų, kurios būdingos nacionalinėms valstybėms ar joms lygiavertėms struktūroms, atstovaujamoms demokratiniais rinkimais grindžiamose viršvalstybinėse institucijose, pavyzdžiui, JAV Kongreso rengiami įstatymai ir Europos Sąjungos reglamentai ir direktyvos. Ši sąvoka paprastai apima visus teisės aktus, kuriuos rengia teisėkūros arba vykdomoji institucija, kai jai yra suteiktas toks įgaliojimas; jų nuostatos papildomos priverstinėmis priemonėmis, padedančiomis užtikrinti jų laikymąsi prirėikus panaudojant jėgą, ir civilinėmis ar baudžiamosiomis priemonėmis, kuriomis baudžiama už jų nesilaikymą (įpareigojanti teisė, angl. *hard law*).

3.2. Savireguliacijos sąvoka yra kilusi iš elgesio psichologijos ir ekonomikoje paprastai apibūdina pačių ekonominės veiklos vykdytojų priimamas elgesio taisykles, reguliuojančias jų tarpusavio santykius arba santykius su trečiosiomis rinkoje ir visuomenėje, dėl kurių laikymosi jie susitaria tarpusavyje netaikant jokių priverstinių išorės mechanizmų.

3.3. Išsivystė daug skirtingų savireguliacijos formų, kurioms būdingi įvairūs daugiau ar mažiau moksliniai klasifikavimo kriterijai, iš kurių paminėtini šie:

- a) pirminė arba deleguotoji savireguliacija, kuri priklausomai nuo nustatytų taisyklių yra paremta savanorišku suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimu (kitai vadinama „privacia savireguliacija“) arba aukštesnio valdymo organo (valstybė, reguliavimo ir sektorių institucijos, Europos Sąjunga) veikla, pagal kurią nustatomi tam tikri privalomi parametrai (dar vadinama „vieša savireguliacija“);
- b) teisinė, paprotinė ar teismų praktika grindžiama savireguliacija, kurios šaltinis yra įstatymas, būtent konstitucinė arba viršnacionalinė teisė (pvz., Europos Sąjungos teisė), tradicinė rinkos praktika ir įpročiai, šiandien apibūdinami terminu „geroji patirtis“, ar teismo sprendimų sąvadas;
- c) nacionalinė arba tarptautinė savireguliacija (taip pat vadinama „privatiu tarptautiniu reguliavimu“), susijusi tik su nacionaliniais klausimais arba kilusi iš susitarimų, kuriuos pasirašo privatūs ūkio subjektai, įmonės, NVO, nepriklausomi ekspertai, kurie bendradarbiaudami su tarptautinėmis ir tarpvyriausybėmis organizacijomis kuria techninius standartus.

3.4. Galiausiai bendras reguliavimas paprastai suprantamas kaip suinteresuotųjų subjektų (angl. *stakeholders*) reguliavimo forma, skatinama, orientuojama ar kontroliuojama trečiosios šalies, kuri gali būti oficiali įstaiga arba nepriklausoma reguliavimo institucija, paprastai turinti priežiūros ir stebėsenos įgaliojimus, o tam tikrais atvejais – ir įgaliojimus taikyti sankcijas.

3.5. Nors sąvokos „etikos kodeksas“ ir „geros praktikos kodeksas“ dažnai vartojamos kaip sinonimai, jos yra skirtingos ir svarbu jas skirti.

3.6. Abi sąvokos apibūdina su savireguliacija ar bendru reguliavimu susijusių standartų ir taisyklių rinkinį ir reiškia patį įmančiausią būdą suinteresuotųjų subjektų susitarimą pritaikyti prie šių taisyklių; tuo siekiama, kad visos šios taisyklės ir jų taikymo nuostatos būtų skaidrios ir prieinamos visoms susijusioms šalims.

3.7. Tačiau etikos kodeksai yra susiję su profesinės etikos standartais verčiantis tam tikromis profesijomis, kurių specialistai turi įstatymu jiems suteiktą savireguliacijos teisę pagal nacionalinius teisės aktus arba tarptautines nuostatas, reguliuojančias vertimąsi laisvosiomis profesijomis (gydytojai, advokatai, žurnalistai ir kt.).

3.8. Savo ruožtu geros praktikos kodeksų sąvoka veikia taikoma savireguliacijos ar bendro reguliavimo taisyklių sąvadaui šioje nuomonėje vartojama prasme.

4. Dabartinė savireguliacijos ir bendro reguliavimo ES teisinė sistema

A) Sąvokos „geresnė teisėkūra“, „pažangus reglamentavimas“ ir „supaprastinimas“

4.1. ES lygmeniu tik po 2002 m. kovo mėn. Lisabonos Europos Vadovų Tarybos Europos Komisija paskelbė iniciatyvą bendru pavadinimu „Geresnė teisėkūra“, paremtą 2002 m. birželio mėn. „Geresnio reglamentavimo veiksmų planu“⁽²⁾, po kurios Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pasirašė svarbų Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros⁽³⁾.

4.2. Geresnė teisėkūra ir, jei įmanoma, mažiau teisėkūros visada buvo vienas iš bendrosios rinkos politikos tikslų⁽⁴⁾, kuri Komitetas be išlygų rėmė daugelyje savo nuomonių⁽⁵⁾, ieškodamas geriausių būdų įmonėms, darbuotojams, vartotojams ir pilietinės visuomenės organizacijoms užtikrinti palankesnę ir suprantamesnę teisinę aplinką.

4.3. EESRK turėjo galimybę išsamiai išdėstyti savo nuomonę šiais klausimais ne tik atsakydamas į Komisijos pasiūlymus, bet ir pats siūlydamas tinkamas ir novatoriškas iniciatyvas, pavyzdžiui, pateiktas nuomonėje dėl „Iniciatyvos teisės: tolesni veiksmai geresnio reguliavimo ES lygiu link“⁽⁶⁾.

B) Savireguliacijos ir bendro reguliavimo padėtis dabartinėje Europos Sąjungos teisinėje sistemoje

4.4. Reikia pripažinti, kad, išskyrus pirmiau nurodytą Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros, savireguliacijos ir bendro reguliavimo klausimas beveik neminimas nurodytose Komisijos iniciatyvose ir svarstant rūpimus klausimus⁽⁷⁾.

4.5. Reikėtų atkreipti dėmesį į tam tikrus svarbius šio teksto aspektus:

- a) atnaujinti subsidarumo ir proporcingumo principų, šiuo metu įtvirtintų ES sutarties 5 straipsnyje ir protokole Nr. 2, aiškinimo klausimą ir atitinkamai išnagrinėti savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų taikymo galimybes;
- b) šiuos mechanizmus įtraukti į geresnės teisėkūros programą siekiant rengti mažiau, bet geresnių teisės aktų;
- c) šiuos abu mechanizmus aiškiai atskirti nuo atvirojo koordinavimo metodo (AKM), kurio taikymo sritis nustatyta SESV 6 straipsnyje;
- d) šiuos mechanizmus taip pat aiškiai atskirti nuo to, kas paprastai vadinama neįpareigojančia teise (angl. *soft law*)⁽⁸⁾, pavyzdžiui, parengiamieji ar informaciniai teisės aktai (baltosios knygos, veiksmų planai ir programos ir kt.), aiškinamieji teisės aktai, pavyzdžiui, *de minimis* pranešimas dėl konkurencijos teisės⁽⁹⁾, išvados, deklaracijos, rezoliucijos ir galiausiai rekomendacijos ir nuomonės, numatytos SESV 288 straipsnyje⁽¹⁰⁾.

⁽²⁾ Baltoji knyga dėl Europos valdymo, COM(2001) 428 final, OL C 287, 2001 10 12 ir komunikatai dėl geresnės teisėkūros, COM(2002) 275, 276, 277 ir 278 final, 2002 6 5.

⁽³⁾ Šiuo klausimu žr. šiuos įdomius straipsnius: Linda A. J. Senden, „Soft Law, Self Regulation and Co-regulation in European Law: Where do they meet“ (Electronic Journal of Comparative Law, Vol 9, 2005 m. sausio 1 d.) ir „Soft Law and its implications for institutional balance in the EC“ (Utrecht Law Review, IGITUR, Vol 1, n°2, 2005 m. gruodžio mėn., p. 79).

⁽⁴⁾ Šiuo klausimu primename SLIM projektus dėl vidaus rinkos teisės aktų supaprastinimo (COM(96) 559 final ir COM(2000) 104).

⁽⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.int-opinions&itemCode=32858>

⁽⁶⁾ OL C 175, 2009 7 28, p. 26.

⁽⁷⁾ Tai visų pirma pasakytina apie vieną po kitos rengiamas metines ataskaitas dėl ES teisės taikymo kontrolės, keletą pranešimų dėl reglamentavimo aplinkos supaprastinimo strategijos ir dažnus strateginius ES geresnio reglamentavimo programos svarstymus. Paminėtina išimtis – 2006 m. lapkričio 14 d. Komisijos dokumente „Pirmoji pažangos ataskaita apie reglamentavimo aplinkos paprastinimo strategiją“ (COM(2006) 690 final) pateiktos nuorodos.

⁽⁸⁾ Žr. apibrėžtį Linda Senden straipsnyje *Soft Law and its implications for institutional balance in the EC* (Utrecht Law Review, IGITUR, Vol 1, n°2, 2005 m. gruodžio mėn., p. 79).

⁽⁹⁾ Dok. COM(2014) 4136 final, 2014 6 25.

⁽¹⁰⁾ Komisija remiasi būtent šio pobūdžio priemonėmis, o ne savireguliacija ar bendru reguliavimu, pavyzdžiui, komunikate „Europos Sąjungos mokesčių politika – ateinančių metų prioritetai“ (COM(2001) 260 final, OL C 284, 2001 10 10, p. 6), 4.3 pt.

4.6. Tačiau pagal savo pobūdį šis susitarimas reiškia tik tarpinstitucinį išpareigojimą ir jame nenumatytas joks teisinis įpareigojimas trečiųjų šalių atžvilgiu ⁽¹¹⁾. Be to, ypač dėl savireguliacijos Komisija mano, kad ES institucijos turi susilaikyti nuo tokių savanoriškų iniciatyvų ⁽¹²⁾ ir turi tik patikrinti, ar ši praktika atitinka Sutarties nuostatas.

4.7. Dėl bendro reguliavimo, kuriam Tarpinstituciniame susitarime aiškiai teikiama pirmenybė, institucijos išpareigoja skatinti suinteresuotųjų subjektų susitarimus teisės aktais nustatant tokių susitarimų ribas, vertinant jų derėjimą su pagrindiniais teisės aktais ir juos parengti leidžiančiomis teisinėmis nuostatomis ir prižiūrint jų taikymą. Tačiau šis pageidavimas buvo išreikštas tik dešimčia atvejų ⁽¹³⁾.

4.8. Bet kuriuos atveju, **Tarpinstituciniame susitarime iš tikrųjų neapibrėžta šių mechanizmų taikymo ES lygmeniu teisinė sistema**, išskyrus nuostatas dėl:

- a) jų skaidrumo užtikrinimo;
- b) jų netaikymo, kai kyla pavojus pagrindinėms teisėms ar svarbiems politiniams sprendimams, arba
- c) tais atvejais, kai taisyklės turi būti vienodai taikomos visose valstybėse narėse.

4.9. Be pirmiau minėtos Konstitucinių reikalų komiteto ataskaitos dėl Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros, šis klausimas buvo akcentuotas daugelyje **Europos Parlamento rezoliucijų** ⁽¹⁴⁾.

4.10. **EESRK** daugelyje savo nuomonių pabrėžė savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų taikymo privalumus, bet taip pat nurodė trūkumus ir konkrečius bei aiškiai apibrėžtus tikslus ⁽¹⁵⁾. Komiteto nuomonę šiuo klausimu galima apibendrinti taip:

- a) savireguliacija turi atitikti teisę, kuria ji turi būti paremta; ją turi būti galima įgyvendinti, tikrinti ir kontroliuoti; ji turi būti veiksminga ir suteikti aiškių teisių gynimo priemonių, visų pirma tarpvalstybiniu lygmeniu;
- b) bendras reguliavimas susieja teisės aktų ypatumus, konkrečiau kalbant, jų numatomą ir įpareigojamąjį pobūdį, su lankstesne savireguliacijos forma. Bendro reguliavimo uždavinys – nustatyti, išlaikyti ir išsaugoti politikos tikslus kartu sudarant sąlygas didesniai reguliavimo sistemos lankstumui;
- c) demokratinėje politinėje sistemoje privatus reguliavimas paprastai turi reikšti viešo reguliavimo vystymą ar taikymą ir galbūt tam tikrose srityse jį pakeisti, įskaitant nerašytas su įprasta tvarka susijusias taisykles arba vidaus taisykles, kurių teisės aktų leidėjai ir valdžios institucijos tiesiogiai ar netiesiogiai reikalauja laikytis, pavyzdžiui, kai kurių profesijų elgesio kodeksai;

⁽¹¹⁾ Kaip Linda Senden aiškina pirmiau minėtame straipsnyje „Soft Law, Self Regulation and Co-regulation in European Law: Where do they meet“: *As regards the Interinstitutional Agreement on better law-making, its having at least binding force inter partes can be defended on the basis of two arguments. Firstly, it contains a number of rather compelling terms ('agree', 'will'), which can be said to express the intention of the institutions to enter into a binding commitment. A confirmation of this intention can also be seen in its points 37 and 38 on the implementation and monitoring of the Agreement, providing, inter alia.: 'The three Institutions will take the necessary steps to ensure that their staff have the means and resources required for the proper implementation of the provisions of this Agreement' (point 38). Secondly, where 'agreed acts' are specifically intended to reinforce interinstitutional cooperation such as the Interinstitutional Agreement at issue here, it can be argued that there is a specific duty of cooperation which in conjunction with the duty of sincere cooperation laid down in Article 10 EC may actually lead to the conclusion that such an agreed act must be considered binding upon the concluding parties.*

⁽¹²⁾ Kaip aiškiai pasakyta 2002 m. Komisijos veiksmų plane „priešingai nei bendras reguliavimas, savireguliacija nebūtinai reiškia, kad būtinas įstatymo galią turintis teisės aktas“ (COM(2002) 278 final, p. 11).

⁽¹³⁾ Vertėtų priminti

a) 1997 m. gruodžio 1 d. Tarybos ir valstybių narių Vyriausybės atstovų susitikimo Taryboje rezoliuciją dėl Verslo apmokestinimo elgesio kodekso ir

b) Reglamentą (EB) Nr. 80/2009 dėl Elgesio su kompiuterinėmis rezervavimo sistemomis kodekso, OL L 35, 2009 2 4, p. 47. Daugiau pavyzdžių žr. adresu <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.int-opinions&itemCode=32859>

⁽¹⁴⁾ Pranešėja Monica Frassoni (A5-0313/2003, 2003 m. rugsėjo 25 d.).

⁽¹⁵⁾ Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į EESRK pozicijas, išdėstytas šiose nuomonėse:

OL C 14, 2001 1 16, p. 1, „Bendrosios rinkos taisyklių supaprastinimas“;

OL C 48, 2002 2 21, p. 130, „Supaprastinimas“ (papildoma nuomonė);

OL C 112, 2004 4 30, p. 4;

OL C 255, 2005 10 14, p. 22, „Bendrosios rinkos prioritetai 2005–2010 m.“;

OL C 24, 2006 1 31, p. 52, „Kaip patobulinti ES teisės aktų įgyvendinimą ir vykdymą“;

ir ypač į 2005 m. sausio 24 d. informacinį pranešimą.

- d) bendro reguliavimo ir savireguliacijos sėkmė priklauso nuo daugelio veiksnių: bendro intereso suvokimo, sistemos skaidrumo, susijusių subjektų reprezentatyvumo ir gebėjimų, esamų vertinimo ir priežiūros mechanizmų ir stebėsenos veiksmingumo prireikus taikant sankcijas ir suinteresuotųjų subjektų ir valdžios institucijų bei plačiosios visuomenės bendradarbiavimo dvasios;
- e) bendras reguliavimas ir savireguliacija teikia daug privalumų: padeda šalinti kliūtis bendrajai rinkai, supaprastinti taisykles, užtikrinti lankstumą ir taikymo spartumą, padidinti teisėkūros pajėgumus ir sustiprinti suinteresuotųjų subjektų bendrą atsakomybę;
- f) Šie mechanizmai turi ir savo ribas, kurios priklauso būtent nuo stebėsenos ir taikomų sankcijų veiksmingumo, nuo netikrumo, ar visos šalys laikysis sutartų elgesio kodeksų, ir visiško atitikimo visoms esamoms teisinėms nuostatomis, taip pat nuo tinkamos teisinės sistemos, kurią būtina sukurti srityse, susijusiose su sveikata, sauga ir visuotinės svarbos paslaugomis.

5. Reguliavimo, savireguliacijos ir bendro reguliavimo vaidmuo. Teisinio pagrindo apibrėžimas

a) Būtinybė sukurti teisinį pagrindą

5.1. Europos Sąjunga jos steigiamajame dokumente apibūdinama kaip teisinė bendrija, atspindinti gerai žinomą teisinės valstybės sąvoką. Teisinėje bendrijoje bet kurios taisyklės galiojimas priklauso nuo įgaliojimus suteikiančios nuostatos, kuri visų pirma turi būti įrašyta pagrindiniame dokumente, o vėliau pakartojama įvairiuose teisės aktuose, kurie sudaro įstatymų piramidę.

5.2. ES steigiamąjį dokumentą šiuo metu sudaro ES sutartis ir SESV, turinčios tą pačią teisinę galią (ES sutarties 1 straipsnio 3 dalis), ir Europos pagrindinių teisių chartija, kuri dabar taip pat yra neatsiejama ir turi tokią pačią teisinę galią (ES sutarties 6 straipsnis). Visi ES teisės aktai turi būti pagrįsti ar teisiškai paremti šio steigiamojo dokumento nuostatomis, ar tai būtų susiję su tiesiogine kompetencija priimti teisės aktus, ar tokios kompetencijos perdavimu (deleguotieji aktai ir įgyvendinimo aktai, reglamentuojami SESV 290 ir 291 straipsniuose).

5.3. Sutartyje pripažįstama tik ta ES kompetencija, kurią valstybės narės jai suteikė pagal suteikimo principą (ES sutarties 4 straipsnio 1 dalis ir 5 straipsnio 2 dalis) atsižvelgdamos į išimtinį ar pasidalijamąjį pobūdį (ES sutarties 2 straipsnio 1 ir 2 dalys) ir į tai, kad jos aiškinimas ir įgyvendinimas yra ribojamas subsidarumo ir proporcingumo principų (ES sutarties 5 straipsnio 3 ir 4 dalys).

5.4. ES savo teisėkūros kompetencijos įgyvendinimą gali perduoti tik tuomet, kai jai tai aiškiai leidžiama, ir gali perduoti tik jai suteiktą kompetenciją (ES sutarties 13 straipsnio 2 dalis).

5.5. Kadangi ES institucijų (Tarybos, Europos Parlamento ir Komisijos) pripažįstama jų teisėkūros kompetencijai alternatyvi sritis gali būti suprantama tik kaip suteiktų teisėkūros įgaliojimų delegavimas, labai svarbu, kad ši delegavimo galimybė būtų aiškiai numatyta steigiamuosiuose dokumentuose kaip Bendrijos teisinis pagrindas, o įgyvendinimo ir taikymo nuostatos bei susiję reikalavimai gali būti palikti antriniuose teisės aktuose.

5.6. Tačiau toks teisinis pagrindas nei aiškiai, nei numanomai niekur neįtvirtintas steigiamuosiuose dokumentuose, įskaitant Pagrindinių teisių chartiją, net jei ir labai plačiai aiškintume ES sutarties 11 straipsnį.

5.7. Galiausiai Tarpinstitucinis susitarimas pats savaime taip pat nėra Bendrijos teisės šaltinis ir pagal jį (poveikis privalomas trečiųjų šalių atžvilgiu) neleidžiama deleguoti jokių įgaliojimų, susijusių su Tarpinstituciniame susitarime pateikta apibrėžtimi: „tinkamais atvejais arba kai Sutartimi nereikalaujama naudoti teisinių priemonių, reikia naudoti **alternatyvius** reguliavimo mechanizmus“ (16 punktas).

5.8. Nepaisant „įteisinimo“, kurio siekiama įvairiose antrinės teisės priemonėse, ir daugiau ar mažiau išsamios principų ir sąlygų, kurias šie mechanizmai turi atitikti, kad juos ES lygmeniu pripažintų teisėkūros įgaliojimus turinčios institucijos, apibrėžties, **trūksta įgaliojimus suteikiančios nuostatos, kuri leistų šioms institucijoms atsisakyti savo teisėkūros įgaliojimų ir juos perduoti šiems mechanizms, kaip teisėtą alternatyvą Sutartyse įtvirtintoms Bendrijos reguliavimo priemonėms.**

b) Konkreti savireguliacijos ir bendro reguliavimo apibrėžimo priemonė

5.9. Visai kas kita šiuos mechanizmus laikyti ne alternatyva ES teisėkūros kompetencijai, o veikiau **šiuos teisės aktus papildančia ar papildoma priemone iš anksto visiškai skaidriai sukurtoje ir apibrėžtoje teisinėje sistemoje**.

5.10. Todėl EESRK mano, kad remiantis sutartimis ir Pagrindinių teisių chartija turi būti apibrėžta bendra sistema ir neturi būti palikta vietos kazuistiniam aiškinimui kiekvieno antrinės ar išvestinės teisės akto atveju.

5.11. Ši apibrėžtis turi būti pateikta **konkrečiame privalomojo pobūdžio tarpinstituciniame susitarime, sudarytame pagal SESV 295 straipsnį**, o jos taikymą gali prižiūrėti Teisingumo Teismas.

5.12. Be to, kadangi ES turi skatinti valstybes nares laikytis ES lygmeniu sukurto modelio jų nacionalinėse teisinėse sistemose siekiant apibrėžti savireguliacijos ir bendro reguliavimo formas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmeniu, manoma, kad tinkama priemonė būtų **rekomendacija**, kurioje būtų išdėstyti naujame Tarpinstituciniame susitarime numatyti principai ir reikalavimai ir siūloma valstybėms narėms juos priimti ir įgyvendinti įvairiais lygmenimis savo vidaus teisinėje sistemoje.

5.13. Galiausiai EESRK laikosi nuomonės, kad su juo, kaip pilietinei visuomenei atstovaujančia institucija, turi būti iš anksto konsultuojamasi dėl šio naujo susitarimo terminų (SESV 304 straipsnis).

c) Nauja pagrindinių sąvokų apibrėžtis

5.14. Naujame Tarpinstituciniame susitarime turės būti pateiktos tikrovę labiau atitinkančios sąvokų apibrėžtys, savireguliacijos ir bendro reguliavimo tipai ir formos.

5.15. Iš tikrųjų dabartiniame Tarpinstituciniame susitarime įtvirtintos bendro reguliavimo ir savireguliacijos sąvokos neatitinka nė vienos iš doktrinos pripažintų sąvokų ir šiedu metodai tinkamai neatskiriami atsižvelgiant į juos reguliuojančių teisinių sistemų skirtumus.

5.16. Be to, Tarpinstituciniame susitarime apibrėžti du tipai ne visiškai atspindi tikrovę, kadangi jie neapima atvejų, kai derinami neįpareigojantys teisės aktai (pvz., rekomendacijos) ar privatūs susitarimai (pvz., apskritieji stalai). Tai pasakytina ir apie tarptautinius privačius reguliavimo susitarimus.

5.17. Galiausiai Tarpinstituciniame susitarime nutylimas vaidmuo, kurį turės atlikti Europos Sąjungos reguliavimo institucijos, kaip nepriklausoma ir laisva „trečioji šalis“, dalyvaujanti formuluojant reguliavimo susitarimus ir dėl jų derantis, kaip skirtingų nacionalinių reguliavimo institucijų įvairiuose sektoriuose atveju.

d) Pagrindiniai principai ir svarbiausi reikalavimai

5.18. Didelė būsimo Tarpinstitucinio susitarimo dalis bus skirta aiškiam ir tiksliam bendram visų pagrindinių principų ir svarbiausių reikalavimų, kuriuos turi atitikti savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmai, kad ES galėtų juos pripažinti ir (arba) rekomenduoti, apibrėžimui.

5.19. Reikia pabrėžti, kad savireguliacijos formos Europos Sąjungos lygmeniu gali būti kuriamos atsietai nuo Tarpinstitucinio susitarimo struktūros, remiantis sutarčių sudarymo ir asociacijų laisve. Tokios formos yra visiškai teisėtos, jeigu jos atitinka bendruosius Sąjungos teisės principus, tačiau pagal Tarpinstitucinį susitarimą gali būti pripažįstamos tik tuomet, jei atitinka jame išdėstytus reikalavimus.

5.20. Dabartiniame Tarpinstituciniame susitarime kai kurios iš jų jau apibrėžtos (nurodyti pirmiau) ir turėtų būti išlaikytos, net jeigu jas vertėtų apibrėžti tiksliau, visų pirma netaikymo atvejais, kai iškyla pavojus pagrindinėms teisėms, priimant svarbius politinius sprendimus ar tais atvejais, kai taisyklės turi būti vienodai taikomos visose valstybėse narėse.

5.21. Tačiau įvairių ekonominės veiklos vykdytojų pažiūros ir patirtis padėjo nustatyti daugelį kitų principų ir reikalavimų, kuriuos galima apibendrinti taip:

- a) savireguliacija ir bendras reguliavimas turi atitikti bendro intereso siekį, o ne būti naudingi tik reguliuojamiems subjektams;
- b) būtina visada laikytis visų Europoje galiojančių teisinių ir teisminių reikalavimų, visų pirma ES sutarties, ES pagrindinių teisių chartijos ir Europos žmogaus teisių konvencijos tikslų ir nuostatų. Be to, būtina užtikrinti derėjimą su tarptautine teise ir tarptautiniais prekybos susitarimais, visų pirma PPO paskelbtomis nuostatomis;
- c) bendram reguliavimui ir savireguliacijai ir toliau taikoma ES ir nacionalinių teismų kontrolė;
- d) turi būti užtikrintas skaidrumas ir galimybė gauti praktinę ir visiems prieinamą informaciją nenustatant kliūčių ar atgrasančių išlaidų, o tikslai turi būti išdėstyti aiškiai ir nedviprasmiškai;
- e) turi būti galimybė įvertinti jų įgyvendinimo lygį remiantis objektyviais kriterijais ir patikimais rodikliais, kuriuos Komisija iš anksto nustatytų remdamasi *ex ante* ar *ex post* poveikio vertinimais, kuriuos ji atliktų pati arba pavestų atlikti tinkamai akredituotiems nepriklausomiems viešiesiems arba privatiems vertintojams;
- f) partnerių reprezentatyvumas turi būti veiksmingo sutartų nuostatų taikymo ir priemonių patikimumo bei veiksmingumo garantas. Šis reprezentatyvumas turi būti proporcingas konkrečiaus sektoriaus svarbai tarpšakiniu ar sektorių lygmeniu, taip pat priimtų nuostatų mastui ir prireikus turi būti vertinamas kiekybės (organizacijai priklausančių narių skaičius ir proporcija) ir ypač kokybės (gebėjimas imtis veiksmų vietos lygmeniu, kad būtų įteisintos priimtos nuostatos ir užtikrintas jų įgyvendinimas) požiūriu;
- g) išankstinės konsultacijos su tiesiogiai susijusiais subjektais – taip pat svarbus aspektas, įrodantis reikalavimų vertę ir kokybę, taip pat jų veiksmingumą;
- h) savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų taikymo priežiūrai, vertinimui ir stebėsenai turi būti numatytos prevencinės arba baudžiamosios priemonės (sankcijos), kad būtų užtikrintas jų veiksmingumas, konkrečiai:

1. savikontrolės ir saviregulavimo mechanizmai, įskaitant *ex ante* poveikio vertinimus ⁽¹⁶⁾;
2. duomenų bazės, užtikrinančios veiksmingą stebėseną ⁽¹⁷⁾;
3. sertifikavimo etiketės arba kokybės ženklo patvirtinimas ⁽¹⁸⁾;
4. nacionalinių kodeksų priėmimas įgyvendinant ES elgesio kodeksą ⁽¹⁹⁾;

⁽¹⁶⁾ Pavyzdžiu pateiksimė:

EFCA nustatytą savikontrolės priemonę siekiant įgyvendinti 1992 m. elgesio kodeksą, skirtą inžinerijos ir konsultacines paslaugas teikiančioms bendrovėms, 1988 m. priimto Europos Sąjungos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybos (CCBE) etikos kodekso privalomąsias nuostatas, pagal turto valdytojų elgesio kodeksą įsteigtą drausminį komitetą, kuris užtikrina jo įgyvendinimą ir, prireikus, nustato sankcijas, pvz., išpėjimus, papeikimus arba pasiūlymus nušalinti nuo pareigų, 1992 m. įkurtą Europos reklamos standartų aljansą (EASA), kurio tikslas – koordinuoti ir skatinti saviregulavimą reklamos pramonės srityje, BDI (*Bundesverband der deutschen Industrie*) vykdomą priežiūrą, ar tinkamai įgyvendinamas 1995 m. Berlyne sudarytas Vyrųsąjūdos ir įmonių susitarimas dėl Vokietijoje išmetamo CO₂ kiekio mažinimo sąlygų ir stebėsenos pagal Kioto protokolą.

⁽¹⁷⁾ Pavyzdžiui, Europos nacionalinių inžinerijos asociacijų federacija (FEANI) 1987 m. sudarė inžinerijos mokyklų duomenų bazę, atsižvelgdama į Europos etikos kodeksą, pagal kurį užtikrinamas abipusis mokymo ir kvalifikacijų pripažinimas; federaciją sudaro 30 000 narių.

⁽¹⁸⁾ Pavyzdžiu galima pateikti Europos draudimo komiteto narių sukurtą prekių ženklą siekiant patvirtinti, kad taikomas Europos administracinio elgesio internete kodeksas, arba e. prekybos patikimumo ženklus, sukurtus pagal nuotolinės prekybos elgesio kodeksą.

⁽¹⁹⁾ Taip buvo įgyvendinant Europos elgesio kodeksą, kuris buvo priimtas 1995 m. ir kurį 2004 m. iš dalies pakeitė Europos tiesioginės prekybos asociacijų federacija.

5. techninių specifikacijų kartu su teisinėmis nuostatomis nustatymas ⁽²⁰⁾;
 6. praktinių įgyvendinimo gairių parengimas ⁽²¹⁾ ir
 7. piniginių baudų ar kitokių sankcijų (pvz., pašalinimas arba leidimo panaikinimas) sistemos sukūrimas;
- i) galiausiai turi būti galimybė reguliariai peržiūrėti ir iš dalies keisti savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmus atsižvelgiant į kintančią padėtį, teisės aktus ir juos pasirašiusiųjų lūkesčius.

5.22. Komisija taip pat turės deramai atsižvelgdama į teisinio tikrumo ir lankstumo klausimus spręsti, ar minėtų mechanizmų struktūrinius elementus reikėtų įtraukti į Tarpinstitucinio susitarimo tekstą, ar išdėstyti priede, kuris turėtų tą pačią teisinę galią, tačiau galėtų būti lengviau atnaujinamas užtikrinant, kad bus konsultuojamasi su visais suinteresuotaisiais subjektais.

5.23. Ši bendro pobūdžio apibrėžtis neturi prieštarauti galimybei (kuri turės būti aiškiai numatyta Tarpinstituciniame susitarime) kiekvienai teisei priemonei, pagal kurią numatoma taikyti tokius mechanizmus, nustatyti atskiras sąlygas ir reikalavimus, specialiai pritaikytus konkrečiam sektoriui, kaip jau nustatyta įvairiuose susijusiuose reglamentuose ir direktyvose.

e) Pagrindinės prioritetinės taikymo sritys

5.24. Iš esmės EESRK mano, kad nėra sektorių, kurie turėtų būti išskirti.

5.25. EESRK pripažįsta, kad yra sektorių, kuriuose dėl cikliškumo šiuos mechanizmus reikia taikyti atsargiau arba kuriuose savireguliacijos ir bendro reguliavimo taikymo sąlygos turi būti apibrėžtos tiksliau. Tai visų pirma pasakytina apie finansines paslaugas, viešąsias ar visuotinės svarbos paslaugas ir tam tikras sritis, kurios, nors nėra tiesiogiai susijusios su pagrindinių teisių turinio apibrėžtimi, turi bendro su jų įgyvendinimu, pavyzdžiui, vartotojų teisės, kaip minėta įvairiose EESRK nuomonėse.

5.26. Pirmenybė visų pirma teikiama sritims, susijusioms su įmonių valdymu ir socialine atsakomybe bei ekonominiais santykiais.

5.27. Taigi EESRK palankiai vertina pastarojo meto Komisijos iniciatyvas, pavyzdžiui CoP platformą (angl. *Pilot Community of Practice for better self- and co-regulation*), paremtą Komisijos komunikatu dėl įmonių socialinės atsakomybės ⁽²²⁾, arba pritarimą interneto bendrovių susitarimui dėl saugesnio interneto, taip pat, pavyzdžiui, iniciatyvas, numatytas Elektroninės prekybos direktyvoje ⁽²³⁾ arba susijusias su įvairiomis ES priemonėmis.

f) Privalumai ir trūkumai

5.28. Savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų taikymo privalumai jau pabrėžti ankstesnėse EESRK nuomonėse. Iš pagrindinių privalumų paminėtina tai, kad jie „padeda šalinti kliūtis bendrajai rinkai, supaprastinti taisykles, užtikrinti lankstumą ir taikymo spartumą, padidinti teisėkūros pajėgumus ir sustiprinti suinteresuotųjų subjektų bendrą atsakomybę“.

5.29. Tačiau reikia priminti, kad šie mechanizmai turi savo ribas, „kurios priklauso būtent nuo stebėsenos ir taikomų sankcijų veiksmingumo ir visiško atitikimo visoms esamoms teisinėms nuostatomis, taip pat nuo tinkamos teisinės sistemos, kurią būtina sukurti srityse, susijusiose su sveikata, sauga ir visuotinės svarbos paslaugomis“ ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Pavyzdžiui, kiekybiniai reikalavimai, siekiant sumažinti skalbimo mašinų energijos vartojimą, kuriuos 1999 m. priėmė Europos buitinės technikos gamintojų asociacija (CECED), bendradarbiaudama su Europos Komisija.

⁽²¹⁾ Taip pat galima paminėti:
— nustatytus mokymo standartus ir gaires, laikantis Europos prižiūrėtojų/restauratorių profesinio kodekso taisyklių,
— 2001 m. Milano prekybos rūmų parengtą vartotojo vadovą, skirtą interneto paslaugų teikėjams siekiant skatinti gerąją praktiką šioje srityje.

⁽²²⁾ COM(2011) 681 final.

⁽²³⁾ Direktyva 2000/31/EB (OL L 178, 2000 7 17, p. 1).

⁽²⁴⁾ 2005 m. sausio 24 d. EESRK informacinis pranešimas INT/204 dėl Dabartinės bendro reguliavimo ir savireguliacijos būklės bendrojoje rinkoje.

g) Alternatyvūs ginčų sprendimo būdai

5.30. Po ilgo ir sunkaus brandinimo neteisminės ginčų sprendimo priemonės šiuo metu Bendrijos lygmeniu reglamentuojamos GES reglamentu (dėl vartotojų ginčų elektroninio sprendimo) ir AGS direktyva (dėl alternatyvaus ginčų sprendimo) ⁽²⁵⁾, kuri dar turi būti įgyvendinta įvairiose valstybėse narėse.

5.31. Nors teoriniu požiūriu savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų sukūrimui tai nebūtina, EESRK rekomenduoja būsime Tarpinstituciniame susitarime dėl atitikties reikalavimo aiškiai nurodyti, kad šiems mechanizms visada turi būti taikoma nuostata dėl galimo alternatyvaus neteisminio ginčų sprendimo vadovaujantis pirmiau nurodytomis ES priemonėmis.

h) Europos Sąjungos institucijų, valstybių narių ir pilietinės visuomenės vaidmuo

5.32. Įgyvendinant visas šias priemones visi teisėkūros proceso dalyviai turi priimti konkrečius įsipareigojimus.

5.33. Visų pirma, Komisija turi imtis iniciatyvos pradėti derybas su Europos Parlamentu, kad būtų persvarstytas dabartinis Tarpinstitucinis susitarimas vadovaujantis šioje nuomonėje išdėstytais parametrais.

5.34. Su pilietine visuomene, visų pirma su EESRK, turi būti konsultuojamasi dėl derybų sąlygų ir galutinis susitarimo tekstas turi būti pateiktas EESRK, kad jis galėtų pareikšti nuomonę prieš jį oficialiai priimant.

5.35. Valstybės narės taip pat turi pareikšti savo nuomonę per savo parlamentus ir remdamosi Sutartimis joms suteiktais įgaliojimais užtikrinti subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo stebėseną, o Vyriausybės privalo įsipareigoti tuos pačius principus perkelti į savo teisines sistemas.

5.36. Galiausiai Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams turi būti suteikti priimtų priemonių teisėtumo tikrinimui reikalingi įgaliojimai ir ištekliai.

2015 m. balandžio 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽²⁵⁾ Reglamentas (ES) Nr. 524/2013 ir Direktyva 2013/11/ES (OL L 165, 2013 6 18, p. 1 ir p. 63).

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės priedas

Toliau pateikiamas skyriaus nuomonės punktas buvo pakeistas asamblėjoje priimtu pakeitimu, už kurį balsavo ne mažiau kaip ketvirtadalis balsavusiųjų narių (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 4 dalis):

5.2.1 punkto h dalis

savireguliacijos ir bendro reguliavimo mechanizmų taikymo priežiūrai ir stebėsenai turi būti numatytos prevencinės arba baudžiamosios priemonės (sankcijos), kad būtų užtikrintas jų veiksmingumas, konkrečiai:

1. savikontrolės ir saviregulavimo mechanizmai, įskaitant *ex ante* poveikio vertinimus;
2. duomenų bazės, užtikrinančios veiksmingesnę stebėseną;
3. sertifikavimo etiketės arba kokybės ženklo patvirtinimas;
4. nacionalinių kodeksų priėmimas įgyvendinant ES elgesio kodeksą;
5. techninių specifikacijų kartu su teisinėmis nuostatomis nustatymas;
6. praktinių įgyvendinimo gairių parengimas;
7. piniginių baudų ar kitokių sankcijų (pvz., pašalinimas arba leidimo panaikinimas) sistemos sukūrimas.

Balsavimo rezultatai

Už	91
Prieš	41
Susilaikė	28

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos stiklo pramonės politikos

(2015/C 291/06)

Pranešėjas: Josef ZBOŘIL**Bendrapranešėjis: Enrico GIBELLIERI**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos stiklo pramonės politikos.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCML), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. kovo 24 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (bandžio 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Ekonomikos nuosmukis stiklo pramonei padarė didelį poveikį: dėl jo sumažėjo pajėgumai bei gamybos apimtys ir buvo prarasta daug darbo vietų. Siekiant išsaugoti darbo vietas ir sukurti tinkamą investicijų aplinką, kad Europos stiklo pramonė išliktų inovacijų diegimo priešakyje, labai svarbu šiuos svarbius uždavinius spręsti įgyvendinant Europos stiklo pramonės politiką. Šia politika privaloma siekti užtikrinti trijų tvarumo ramsčių – ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio – pusiausvyrą.

1.2. ES turi pasinaudoti visomis turimomis priemonėmis, kad būtų atgaivinta paklausa ir išnaudotas stiklo gaminių potencialas remti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio, efektyvaus energijos vartojimo ir žiedinės ekonomikos, taip sukuriant didelių verslo plėtojimo ir užimtumo galimybių. Privaloma įgyvendinti tikslines iniciatyvas, pavyzdžiui, nustatyti tikslus ir griežtas priemones siekiant mažinti energijos vartojimą pastatuose, taip pat sparčiai plėtoti ES langų ženklinimą energinio efektyvumo klasėmis, remti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, gerinti stiklo atliekų surinkimą ir perdirbimą ir grįžti prie politika grindžiamo ekonomikos augimo pagrindiniuose sektoriuose (pvz., statybų, automobilių ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos).

1.3. Europos stiklo pramonės politika turi didinti Europoje veikiančių gamintojų konkurencingumą šiais būdais: užtikrinant vienodas sąlygas su ne Europoje veikiančiais konkurentais atsižvelgiant į visas bendras sąnaudas, susidarancias įgyvendinant ES aplinkosaugos teisės aktus; geresniu reglamentavimu ir nuspėjama reglamentavimo aplinka; sprendžiant didelių energijos kainų klausimą būsimoje energetikos sąjungoje. Šioje srityje ypatingą dėmesį reikia atkreipti į poveikį MVĮ, ir prireikus joms turi būti suteikta atitinkama parama. Sukaupytųjų sąnaudų poveikio sektoriui įvertinimas, kurį atliks Europos Komisija, turėtų būti „geresnio reglamentavimo“ darbotvarkės, kurią ragina įgyvendinti Europos Komisijos pirmininkas Jean-Claude Juncker, pagrindas.

1.4. Kai kurie Europos stiklo pramonės sektoriai kenčia nuo nesąžiningos prekybos praktikos ir turi būti nuo jos apsaugoti. Būtina, kad ES veiktų sparčiau ir imtųsi veiksmingų prekybos priemonių, kai kyla grėsmė sąžiningai konkurencijai. Be to, reikėtų kruopščiai įvertinti naujų ir būsimų prekybos susitarimų poveikį ES teritorijoje veikiančiai stiklo pramonei.

1.5. Reikia geresnio švietimo ir mokymo sistemų suderinimo su darbo rinkos poreikiais politikos. Profesinis mokymas gali būti naudingas pereinamuoju laikotarpiu, tačiau Europos stiklo pramonė taip pat turi pritraukti naujų gabių žmonių ir toliau pirmauti inovacijų srityje.

1.6. Esminės svarbos turi skirtingų sričių Europos politikos (mokslinių tyrimų, energetikos, klimato, prekybos, konkurencijos, aplinkos, užimtumo ir kt.) koordinavimas ir derinimas. Apskritai, įtraukiant socialinius partnerius ir konkrečiai, pradedant Europos sektorių socialinį dialogą būtų galima daryti poveikį stiklo pramonės politikai.

1.7. Persvarstant ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą po 2020 m. turi būti remiamasi išsamiais fakciniais duomenimis ir atsižvelgiama į sektoriaus ribotas galimybes dar labiau mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kieki. Todėl stiklo pramonė turi būti visiškai apsaugota nuo anglies dioksido nutekėjimo rizikos po 2020 m. tol, kol konkurentų šalyse bus įgyvendintos panašios išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo pastangos. ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema privalo užtikrinti, kad stiklo gamybos įrenginiams būtų nemokamai suteiktas visas jiems reikalingų apyvartinių taršos leidimų skaičius, atsižvelgiant į bendrą siektiną standartą ir realias gamybos apimtis. Be to, apyvartinių taršos leidimų mažinimas neturėtų viršyti apskaičiuoto sektoriaus potencialo mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kieki.

1.8. Nors stiklo pakuočių sektoriuje žiedinės ekonomikos modelis sėkmingai veikia jau pastaruosius 40 metų, reikia iniciatyvios politikos, kuria būtų pripažįstamos bei stiprinamos šio sektoriaus pastangos ir skatinamas sėkmingas tokio modelio įdiegimas kituose pasektoriuose. Visų pirma, reikia paskatų statybinio stiklo perdirbimo sektoriui, kad būtų sudarytos sąlygos vietinių stiklo surinkimo sistemų vystymui.

1.9. Apskritai stiklo pramonė padarė didelę pažangą sutelkdama vidaus išteklius, nors vienodų sąlygų užtikrinimo klausimai vis dar iš esmės nėra išspręsti ir privalo būti svarstomi, siekiant sukurti veiksmingą stiklo pramonės politiką. Pripažindama stiklo pramonės svarbą vertės grandinėse ši politika turėtų skatinti „pažangiojo“ stiklo ir jo produktų, pasižyminčių naujomis savybėmis, mokslinius tyrimus ir paklausą.

2. Įžanga

2.1. Stiklas – inertinė medžiaga, pagaminta iš tam tikrų plačiai paplitusių gamtos išteklių ir perdirbto stiklo. Tai visiškai perdirbamas produktas, labai vertinamas dėl jo pagrindinių savybių (t. y. pranašumus nekenksmingumo sveikatai ir patogumo, maistinių savybių išsaugojimo, natūralaus apšvietimo pastatuose ir pan. srityse). Jis taip pat naudojamas įvairioms energijos taupymo, elektros gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir daugelio aukštųjų technologijų prietaikoms. Be to, stiklo kaip medžiagos savybės yra įkvėpimo šaltinis daugeliui menininkų, architektų ir pan. Taip jis prisideda prie Europos kultūros reputacijos ir prekės ženklų įvaizdžio visame pasaulyje.

2.2. 2012 m. Europos Sąjungoje iš viso stiklo buvo pagaminta daugiau kaip 33 mln. tonų, todėl ES buvo didžiausia stiklo gamintoja pasaulyje. 2012 m. produkcijos vertė siekė apie 35 mlrd. EUR. Stiklo pramonės produkcijos kiekis pagal sektorius 2013 m. buvo pasiskirstęs taip: 20 278 000 tonų stiklo taros (Europa yra didžiausia stiklo taros gamintoja pasaulyje), 8 095 000 tonų plokščiojo stiklo, 664 000 tonų armuoto stiklo pluošto, 1 108 000 tonų namų apyvokos stiklo ir 670 000 tonų specialaus stiklo ir kitų rūšių gaminių.

2.3. Šioje pramonėje tiesiogiai dirba apie 200 000 žmonių ir visoje Europoje veikia 200 įmonių – nuo MVĮ iki tarptautinių bendrovių. Preliminariais duomenimis stiklo pramonė netiesiogiai sukūrė daugiau nei 500 000 darbo vietų. Stiklo pramonė yra susikonscentravusi devyniose valstybėse (Vokietijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Čekijoje, Italijoje, Ispanijoje, Jungtinėje Karalystėje, Belgijoje ir Austrijoje). Stiklo pramonė Europos Sąjungoje dažnai yra tose vietovėse, kuriose stiklo gamyba turi istorines šaknis ir išsaugotos šeimos stiklo gamybos tradicijos.

2.4. Gamyba stiklo pramonėje labai sulėtėjo, ypač plokščiojo stiklo gamybos sektoriuje (jame 2007–2012 m. gamybos apimtys sumažėjo 20 %). Dėl to buvo labai sumažinti pajėgumai ir prarasta daug darbo vietų.

2.5. Pavojus, kad Europos stiklo pramonė negrįžtamai nusilps, tapo realybe. Bet kuriuo atveju tai svarbi Europos pramonės šaka, ir ne tik todėl, kad ji užima puikią pasaulinę poziciją, bet ir atsižvelgiant į tai, kad ji daro didelį bazinį poveikį kitiems sektoriams (pvz., jutiklinio ekrano technologijų, atsinaujinančiųjų išteklių energijos, organinių šviesos diodų (OLED) apšvietimo). Pavyzdžiui, stiklo taros sektorius aprūpina pagrindinius Europos prekių ženklus, kurie įneša 21 mlrd. EUR į teigiamą ES prekybos balansą. Stiklas atlieka svarbų vaidmenį siekiant pereiti prie konkurencingos, energiją ir išteklius tausojančios ekonomikos. Todėl labai svarbu, kad Europa parengtų stiklo pramonės politiką.

3. Europos stiklo pramonė. Bendri bruožai

3.1. Stiklo pramonė yra ypač imli kapitalui. Ši savybė labiau pasireiškia, kai stiklo gamyba atlieka gamybos grandies funkciją, gamindama bazinius produktus. Būtina remti stiprų Europos gamintojų grandies sektorių, gebantį skatinti inovacijas ir vertės grandinės gyvybingumą.

3.2. Dėl ekonomikos krizės pasekmių, sumažėjusios paklausos pagrindiniuose (t. y. statybų ir automobilių) sektoriuose ir padidėjusios konkurencijos su ES nepriklausančių šalių gamintojais, kurie taikosi į ES rinką, galima stebėti šias tendencijas:

- plokščiojo stiklo sektoriuje 12 iš 62 ES gamyklų sustabdė gamybą. Atvirkščiai, kaimyniniuose regionuose (kuriuose pigesnė darbo jėga, energija bei žaliavos ir stebimas anglies dioksido nutekėjimas) 2008–2012 m. buvo atidarytos devynios naujos gamyklos ir iki 2016 m. planuojama pastatyti dar 16 gamybos įrenginių. Kai kurios šalys taikosi į ES rinką (pvz., Alžyras),
- Europoje nebuvo pastatyta nė vienos naujos stiklo taros gamyklos, tačiau paskelbta apie 13 naujų gamybos įrenginių už Europos ribų,
- nukentėjo ir stiklo pluošto sektorius. Iš devynių ES gamintojų vienas visiškai nutraukė veiklą, o visi kiti vykdė restruktūrizaciją, dėl kurios nuo 2008 m. darbuotojų skaičius sumažėjo 45 %,
- stalo reikmenų sektoriuje taip pat vykdomas restruktūrizavimas, o krištolo pramonė prarado daug MVĮ ir darbo vietų (t. y. Bohemijoje ir Murane).

3.3. Kai kuriuose didžiuosiuose stiklo sektoriuose šiuo metu vyrauja šios investavimo tendencijos:

- statybų pramonėje plokščiojo stiklo sektoriaus įmonių grupės turi pasaulines investavimo strategijas. Strategijose pastaraisiais metais prioritetu laikomos investicijos už Europos ribų, visų pirma dėl to, kad sumažėjo paklausa ES. Be to, sektorius investicijas lokalizuoja ten, kur pagrįstai galima tikėtis potencialaus augimo ir verslui palankios gamybinės aplinkos,
- pagrindinius veiksnius, lemiančius automobilių stiklo sektoriaus investavimo vietas, diktuoja automobilių gamintojai. Tai, kad investicijos yra arti automobilių gamintojų, yra lemiamas veiksnys dėl logistinių priežasčių,
- stiklo taros sektoriuje kasmet vidutiniškai investuojama 610 mln. EUR. Atsižvelgiant į artumo būtinybę, stiklo taros sektorius yra vietinis sektorius, susijęs su maisto produktų bei gėrimų ir farmacijos sektoriais (daugiau kaip 50 % stiklinių butelių ir stiklainių vartotojams pristatomi neviršijant 300 km atstumo). Tačiau šioms rinkoms didelį spaudimą daro konkuruojančios medžiagos,
- stalo reikmenų ir namų apyvokos stiklo gaminių sektoriuje daugiausia investuojama už Europos ribų dėl itin didelės būtinybės mažinti sąnaudas. Padėtį dar labiau pablogina didelis importo kiekis iš Azijos ir Artimųjų Rytų,
- armuoto stiklo pluošto sektorius tapo išties pasauliniu ir nuolat patiria dempingą (t. y. Kinijos). Todėl investavimo sprendimams didelį poveikį daro sąnaudų klausimas.

3.4. Nors šios tendencijos kelia didelį nerimą, Europa vis dar užima pirmaujančią poziciją. Istorinis Europos stiklo pramonės pobūdis leido sukaupti patirtį, praktinių žinių ir kvalifikuotą darbo jėgą. Jos šakos toliau investuoja į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą tiek pažangių gamybos technologijų, tiek ir sudėtingesnių gaminių, paslaugų ir tinklų srityse.

4. Tvarumas

4.1. Tvarumo principas kaip pamatinis principas yra visaapimanti sąvoka ir reikėtų patikrinti, ar visos įgyvendinamos politikos sritys bei visi vykdomi veiksmai atitinka šį principą. Stiklo pramonės politika privaloma siekti užtikrinti trijų tvarumo ramsčių – ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio – pusiausvyrą.

EKONOMINIS TVARUMO MATMUO

4.2. Nors 80 % stiklo pramonės prekybos vyksta Europos Sąjungos viduje, kai kuriuose pasektoriuose didėja išorės konkurencija. Todėl labai svarbu, kad Europos stiklo pramonės politika stiprintų Europoje veikiančių gamintojų konkurencingumą.

4.3. Tokia pramonės politika turi spręsti šiuos opius klausimus:

- aukštos energijos kainos Europoje (pvz., jos sudaro 37 % plokščiojo stiklo gamybos sąnaudų) ir susijęs klimato politikos poveikis energijai imliems sektoriams,
- susikaupusios sąnaudos dėl ES aplinkosaugos teisės aktų įgyvendinimo, neužtikrinant vienodų sąlygų su konkurentais už Europos ribų ir neteikiant finansinės paramos reikalingam prisitaikymui, visų pirma MVĮ,
- geresnis reglamentavimas ir nuspėjama reguliavimo aplinka, kuri remtų ilgalaikius sprendimus – tai būtinybė stiklo pramonei, kuriai būdingi ilgi investicijų ciklai.

4.4. Europos stiklo pramonės sektoriai turėtų būti apsaugoti nuo nesąžiningos prekybos praktikos. Ištisinių gijų stiklo pluošto sektorius ir plokščiojo bei specialaus stiklo sektorius kenčia nuo Kinijos konkurentų nesąžiningos prekybos praktikos, o Europos Komisija turi neprarasti budrumo muitų vengimo klausimu. Apskritai kalbant, būtina, kad ES veiktų sparčiau ir imtųsi veiksmingų prekybos priemonių, kai kyla grėsmė sąžiningai konkurencijai. Be to, reiktų kruopščiai įvertinti naujų ir būsimų prekybos susitarimų poveikį ES teritorijoje veikiančiai stiklo pramonei.

4.5. ES dar neatsigavo nuo pradinės finansų krizės ir vis dar patiria ilgalaikių investicijų trūkumą. Palyginti su 2007 m. pasiekta aukščiausia riba, investicijų Europos Sąjungoje sumažėjo daugiau kaip 430 mlrd. EUR. Dabar ES investuojama 270–340 mlrd. EUR ir šis lygis yra žemesnis nei istoriškai pasitvirtinusi tvari norma. Mažos investicijos stabdo atsigavimą trumpuoju laikotarpiu ir kelia pavojų ilgalaikiam stiklo pramonės augimui⁽¹⁾. Kadangi stiklo produktai turi pridėtinės vertės, ES turėtų pasinaudoti visomis turimomis priemonėmis siekdama išnaudoti jų galimybes remti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio, efektyviai energiją vartojančios ekonomikos. Atsižvelgiant į tai, kad stiklo sektorius turi didelį šalutinio poveikio kitoms sritims potencialą, reiktų toliau skatinti mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą. Tam reikia sukurti politiką, grindžiamą suderintu ekonomikos augimo atkūrimu.

4.6. Būtų galima išnaudoti papildomą plokščiojo stiklo sektoriaus potencialą nustačius tikslus ir griežtas priemones, skirtas pastatų energiniam efektyvumui didinti, taip pat sparčiai plėtojant ES langų ženklinimą energinio efektyvumo klasėmis. Pakeitus energiniu požiūriu neefektyvius langus aukštos kokybės stiklinimo gaminiais būtų galima į atmosferą išmetamą CO₂ kiekį sumažinti 100 mln. tonų per metus, kartu tai padėtų kurti darbo vietas. Be to, kadangi iš armuoto stiklo pluošto galima pagaminti lengvas sudėtines medžiagas, jis prisideda prie ES pastangų mažinti transporto sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro.

4.7. 2008 m. Europos Komisijos užsakymu atliktame tyrime „Stiklo gamybos sektoriaus konkurencingumas“⁽²⁾ buvo teisingai įvardytos šios pramonės stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės. Stiklo pramonė padarė didelę pažangą, tačiau vienodų sąlygų užtikrinimo klausimai vis dar iš esmės nėra išspręsti ir privalo būti svarstomi, siekiant sukurti veiksmingą stiklo pramonės politiką.

SOCIALINIS TVARUMO MATMUO

4.8. Dėl pasaulinio ekonomikos nuosmukio ir pirmiau nurodytų pramoninių tendencijų stiklo pramonėje sumažėjo darbo vietų. Skaudžiausiai nukentėjo stiklo pramonės vietovės, kuriose buvo uždarytos stiklo lydymo gamyklos ir dėl to netiesiogiai prarastos darbo vietos. Visoje Europoje prarasta darbo vietų apdirbimo įmonėse (žemesnėse vertės grandinėse), pavyzdžiui, MVĮ.

4.9. Veiksminga ES pramonės politika turi atsižvelgti į sektoriaus ypatumus. Stiklo sektoriuje ji turi sutelkti koordinavimo ir bendradarbiavimo mechanizmus, siekiant padėti įgyvendinti restruktūrizavimą. Nacionalinės ir regionų valdžios institucijos, kartu su socialiniais partneriais, turi atlikti svarbų vaidmenį sprendžiant socialinius ekonominių permainų klausimus.

4.10. Stiklo pramonės vystymasis taip pat priklauso nuo jos gebėjimo išlaikyti ir toliau plėtoti savo darbuotojų įgūdžius ir kompetenciją. Todėl būtina labiau puoselėti šią Europos praktinę patirtį. Reikia politikos, kuri užtikrintų tinkamą švietimą, mokymą ir užimtumą ir geriau suderintų švietimo ir mokymo sistemas su darbo rinkos poreikiais.

⁽¹⁾ Europos Komisijos pirmininko Jean-Claude Juncker investicijų planas „Investicijų planas Europai“ (COM(2014) 903 final) – 1 faktų suvestinė.

⁽²⁾ ECORYS et al. Europos Komisijos užsakymu bendrojo konsorciumo atlikti sektorių konkurencingumo tyrimai – „Stiklo gamybos sektoriaus konkurencingumas“ (2008 m.)

4.11. Atviroje ir dinamiškoje darbo rinkoje Europos stiklo pramonė turi tapti patrauklesne, ypač jaunimui. Investicijos į energijos vartojimo efektyvumo didinimą pastatų sektoriuje, geresnis stiklo atliekų rinkimas ir perdirbimas, stiklo pramonės moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos sukurs daug užimtumo galimybių.

4.12. Stiklo pramonės politikai poveikį turėtų daryti socialinis dialogas, sudarantis socialiniams partneriams sąlygas keistis informacija apie visus bendro intereso klausimus, susijusius su šio sektoriaus ateitimi Europoje.

APLINKOSAUGINIS TVARUMO MATMUO

4.13. Stiklo pramonė labai imli energijai, todėl energijos vartojimo mažinimas – tai ir ekonominė būtinybė, ir nuolatinis tikslas. Stiklo pramonė sugebėjo per keletą paskutinių dešimtmečių sumažinti savo energijos suvartojimo normas vienam produkcijos vienetui, kad būtų patenkinti Europos reikalavimai (plokščiojo stiklo sektoriuje 1970–2000 m. energijos suvartojimas sumažėjo 55 %, o gamybos apimtys padvigubėjo). Tačiau, kaip nurodoma EESRK nuomonėje 1205/2009, stiklo pramonė jau dabar yra pasiekusi esamą fizinę dabartinių žinių ribą, ir geriausi turimi stiklo gamybos metodai jau yra plačiai taikomi. Todėl galimybės toliau mažinti energijos vartojimą stiklo gamybos procese yra labai ribotos.

4.14. Stiklo pramonė priklauso apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemai ir laikoma, kad visiems jos sektoriams kyla anglies dioksido nutekėjimo rizika. 2014 m. Europos Komisijos atliktame kiekybiniame vertinime nurodoma, kad plokščiojo stiklo sektoriuje anglies dioksido nutekėjimo rizika padidėjo 20 %, palyginti su 2009 m. vertinimu. Dėl apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos sparčiai mažėja nemokamų CO₂ išmetimo leidimų, skirtų sektoriams, kurie patiria didelę anglies dioksido nutekėjimo riziką, skaičius. Tai silpnina Europoje veiklą vykdančių stiklo pramonės sektorių konkurencingumą trečiųjų šalių atžvilgiu. Stiklo pramonė turi būti visiškai apsaugota nuo anglies dioksido nutekėjimo rizikos tol, kol konkurentų šalyse bus įgyvendintos panašios išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo pastangos. Tokia veiksminga apsauga nuo anglies dioksido nutekėjimo privalo užtikrinti, kad geriausių rezultatų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo srityje pasiekiantys įrenginiai gautų visą nemokamų apyvartinių taršos leidimų skaičių. Jie turi atitikti faktinį gamybos lygį. Apyvartinių taršos leidimų skaičius neturėtų būti mažinamas greičiau nei apskaičiuotas sektoriaus potencialas sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Apskritai naujajame klimato dokumentų rinkinyje akivaizdžiai viršijami šio sektoriaus klimato kaitos švelninimo pajėgumai. Priklausomybę nuo iškastinio kuro geriau pavyktų sumažinti ATL prekybos sistemai nepriklausančiuose sektoriuose, pavyzdžiui, pastatų.

4.15. Stiklo pakuočių sektoriuje žiedinės ekonomikos modelis sėkmingai veikia jau pastaruosius 40 metų (t. y. Europos Sąjungoje perdirbama 71 % stiklinių butelių). Siekdama pripažinti ir remti stiklo pramonės pastangas, ES turėtų apsvarstyti galimybę savo pakuočių ir atliekų tvarkymo politikoje pirmenybę teikti ilgalaikio naudojimo medžiagoms, kurios gali būti neribotai perdirbamos neprarandant kokybės.

4.16. Būtina skatinti perdirbimą statybinio stiklo sektoriuje. Reikėtų apsvarstyti keletą politikos priemonių, kad būtų galima vystyti vietos iniciatyvas statybinio stiklo surinkimo ir perdirbimo srityse. Europos lygmeniu reikėtų nustatyti atskirus tikslus, skirtus konkrečių rūšių statybinėms ir griovimo atliekoms, ir būtų galima padaryti privalomais auditus, atliekamus prieš pradedant tretinio sektoriaus pastatų griovimo ar remonto darbus. Tai padidins stiklinimo medžiagų išmontavimą, rūšiavimą ir surinkimą perdirbimo tikslais.

4.17. Stiklo pramonėje perdirbimas yra labai svarbus, kadangi stiklo atliekų naudojimas padeda mažinti stiklo lydymo energijos sąnaudas ir išmetamą CO₂ kiekį. Tai gali padėti kurti darbo vietas šiame sektoriuje ir prisidėti prie ES žiedinės ekonomikos tikslo.

Bruselis, 2015 m. balandžio 22 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos bendrosios rinkos skatinimo biomedicininę inžineriją derinant su medicininės priežiūros ir slaugos paslaugų pramone

(2015/C 291/07)

Pranešėjas: Edgardo Maria IOZIA**Bendrapranešėjis: Dirk JARRÉ**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos bendrosios rinkos skatinimo biomedicininę inžineriją derinant su medicininės priežiūros ir slaugos paslaugų pramone.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. kovo 24 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (balandžio 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Biomedicininė inžinerija nėra vien tik šiuolaikinės medicinos pakategorė. Šiuolaikinėje medicinoje didelės pažangos dažniausiai pasiekama naudojant biomedicininės inžinerijos produktus ⁽¹⁾.

1.2. Dėl technologinės plėtros ir naujų slaugų ir reabilitaciją stiprinančių metodų potencialo biomedicininės inžinerijos pramonė taps vis svarbesnė ir tai bus svarbus žingsnis į priekį sveikatos priežiūros ir gyvenimo kokybės srityje. Savaimė suprantama, tai nėra vienintelė svarbi pramonės šaka šioje srityje, tačiau jos reikšmė nuolat didėja.

1.3. Spaudimo viešosioms išlaidoms aplinkybėmis Europa susiduria su didėjančia kokybiškų, įperkamu, saugių ir visada patikimų sveikatos priežiūros paslaugų paklausa. Didėjant vyresnio amžiaus žmonių skaičiui ir mažėjant mokesčių bazei atėjo laikas Europos Sąjungai persvarstyti savo sveikatos priežiūros sistemas ir skiriant pakankamai išteklių užtikrinti, kad jos taptų visiems prieinamos, veiksmingos ir tvarios.

1.4. Kad XXI amžiuje visuomenė būtų sveika ir gerai prižiūrima, reikia sisteminių inžinerijos metodų, kuriais remiantis būtų pertvarkyta slaugos praktika atsižvelgiant į kintančius poreikius, ir integruoti vietas, regionų, nacionaliniai ir pasauliniai sveikatos IT tinklai.

1.5. Prieiga prie sveikatos priežiūros ir slaugos paslaugų turėtų būti laikoma pagrindine teise. EESRK pabrėžia, kad labai svarbu į sprendimų priėmimo procesus aktyviai įtraukti potencialius biomedicininės inžinerijos produktų naudotojus, visų pirma pacientus ir jų šeimas, tačiau taip pat sveikatos specialistus ir slaugytojus, siekiant kartu su biomedicininės inžinerijos specialistais nustatyti biomedicininės inžinerijos mokslinių tyrimų kryptį ir vėlesnį produktų ir paslaugų projektavimą, kad jie atitiktų realius poreikius ir pageidavimus, kad juos būtų galima lengvai valdyti ir kad jie geriau atitiktų savo paskirtį. Taip pat reikia atsižvelgti į prieinamumą, saugą, galimą priklausomybę ir duomenų apsaugą.

1.6. Reikėtų skatinti prieigą prie biomedicininės inžinerijos metodų ir susijusių paslaugų, visų pirma tose šalyse, kuriose didelis šios srities deficitas. Nors sveikatos priežiūros priemonės, susijusios su senėjimu, e. sveikata, sveikatos ugdymu ir mokymu, jau skirta šiek tiek lėšų, Komitetas labai rekomenduoja aktyviau naudotis struktūriniais fondais su sveikata susijusios gerovės srityje.

1.7. Bendrosios rinkos, kuri biomedicininę inžineriją integruotų į medicininių ir slaugos paslaugų pramonę, sukūrimas kartu taikant IRT ir sisteminius požiūrius į sveikatos informatiką, įskaitant informacijos apie sveikatą kaupimą, valdymą ir naudojimą, ir į nuotolinę mediciną Europos Sąjungai suteiks milžiniškų privalumų ir labai pagerins visiems skirtos medicininės priežiūros ir slaugos kokybę bei veiksmingumą.

⁽¹⁾ J. F. Kennedy, André C Linnenbank, EAMBES (EESRK klausymas).

1.8. EESRK pritaria, kad reikėtų geriau įgyvendinti principą „daugiau Europos sveikatos srityje“, pagrįstą keturiais esminiais ramsčiais:

- galiojančių teisės aktų suderinimu,
- galiojančių teisės aktų įgyvendinimu,
- moksliniais tyrimais, technologine plėtra ir inovacijų veikla,
- vienodomis prieigos galimybėmis, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiems visuomenės sluoksniams.

1.9. EESRK siūlo ir rekomenduoja:

- užtikrinti visapusišką sveikatos priežiūrą ir visiems vienodą prieigą prie jos,
 - teikti nuolatinę paramą sveikatos klausimams švietimo sistemoje ir vykdant mokslinius tyrimus ir inovacijų veiklą,
 - skatinti politikos formuotojus sukurti pranešimo apie inovacijas sistemą,
 - užtikrinti geresnę rinkai teikiamos ir iš rinkos gaunamos informacijos kokybę,
 - dalytis informacija su plačiąja visuomene siekiant skatinti pasitikėjimą inovacijomis,
 - vykdyti tiek horizontaliąją, tiek vertikaliąją komunikaciją,
 - stiprinti rinkos kontrolę, kad būtų užtikrinta vartotojų sauga,
 - stiprinti medicinos prietaisų standartizavimo procesus,
 - į visų ES valstybių narių nacionalines strategijas įtraukti e. receptus,
 - užtikrinti e. sveikatos prieinamumą, sąveikumą ir atvirose šaltiniuose,
 - pereiti prie sistemos, kuri būtų orientuota į rezultatų vertinimą, o ne į mikrofinansų kontrolę,
 - užtikrinti didesnę medicininių prietaisų pramonės masto ir vaidmens ekonomikos ir sveikatos priežiūros srityse matomumą, pavyzdžiui, biomedicinei inžinerijai ir slaugos paslaugoms skiriant atskirą kategoriją <http://ec.europa.eu/research/health> svetainėje,
 - padidinti finansavimą moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir produktų kūrimui ⁽²⁾,
 - finansuoti inovacijų valdymą, sklaidą ir eksploatavimą,
 - peržiūrėti visas kompensavimo ir finansavimo sistemas, nes esama padėtis dažniausiai yra labai sudėtinga ir gali būti didelio kvalifikacijos ir profesionalumo praradimo priežastis.
- 1.10. Europa turėtų sekti JAV pavyzdžiu ir pripažinti šį dalyką atskiru mokslu. Tai padėtų skatinti tarptautinę Europos įmonių konkurencingumą.
- 1.11. EESRK remia šiuos ES tikslus:
- gerinti žmonių sveikatą e. sveikatos priemonėmis suteikiant informacijos, galinčios išgelbėti gyvybę,
 - gerinti sveikatos priežiūros kokybę ir prieigą prie jos e. sveikatą įtraukiant į sveikatos politiką ir koordinuojant ES šalių politines, finansines ir technines strategijas,
 - įtraukiant specialistus ir pacientus į susijusias strategijas, projektavimo procesus ir įgyvendinimą užtikrinti didesnę e. sveikatos priemonių veiksmingumą, patogumą naudoti ir platų pripažinimą.

⁽²⁾ Manfred Bammer, Biomedicinos sistemų vadovas, AIT (EESRK klausymas).

1.12. Biomedicininės ir biomolekulinės inžinerijos specialistų mokymas ir įdarbinimas yra strateginis pažangios visuomenės vystymosi veiksnys, nes glaudus gamybinės veiklos ir žmonių sveikatos santykis tampa vis svarbesnis socialinei sąrangai, taigi ir aparatinės įrangos gamybai bei paslaugų pramonei.

1.13. Pagrindinės veiklos sritys, kuriose šiuo metu reikalingi biomedicininės inžinerijos specialistai, yra šios:

- (prevencijos, diagnostikos, gydymo, reabilitacijos) medicinos prietaisų ir įrangos, specialių medžiagų, implantuojamų prietaisų, protezų ir robotų sistemų, skirtų biomedicinos priemonėms, gamyba, pateikimas į rinką ir vertinimas,
- strategijos, susijusios su biomedicinos įrangos ir sistemų diegimu ir aptarnavimu,
- klinikinės inžinerijos paslaugos viešose ir privačiose ligoninėse vietos lygmens sveikatos priežiūros įstaigose, sporto ir pramogų pasaulyje,
- nuotolinė medicina ir telematikos priemonės su sveikata susijusios diagnozės ir gydymo srityje,
- medicininė informatika, visų pirma sveikatos informacinės sistemos ir programinė įranga biomedicinos ir biovizualizavimo duomenų apdorojimui,
- biotechnologijos ir ląstelių bei audinių inžinerija,
- farmacijos pramonė ir maisto pramonė siekiant išnagrinėti ir kiekybiškai įvertinti vaistų ir (arba) medžiagų ir biologinių parametų sąveiką,
- gamybos pramonė apskritai: produktų ir (arba) procesų ergonomika ir technologijų poveikis žmonių sveikatai.

1.14. Europos ir nacionalinės reguliavimo sistemos nespėja žengti koja kojon su sparčiu technologinių pokyčių tempu, ypač adityvinės gamybos srityje, todėl iškyla dvejopas reglamentavimo poreikis: pirma, specialus reglamentavimas, visų pirma skirtas standartams ir sertifikavimui, ir, antra, šiuo metu galiojančių teisės aktų persvarstymas iš adityvinės gamybos perspektyvos.

1.15. Vienas iš susirūpinimą keliančių klausimų yra tas, kad medicinos prietaisai yra laikomi pramonės produktais, todėl daugelį iš jų sertifikuoja privatūs subjektai. Todėl reikia sukurti konkretesnę ir tinkamesnę kokybės sertifikato garantiją. EESRK pritaria 2014 m. balandžio 2 d. Europos Parlamento rezoliucijai dėl medicinos prietaisų.

1.16. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į kosmoso mokslinių tyrimų programas, kurios taip pat gali paskatinti svarbias inovacijas medicinoje.

1.17. EESRK rekomenduoja Komisijai inicijuoti tyrimą dėl biomedicininės inžinerijos Europoje išnagrinėjant jos naudą pramonei ir sveikatos priežiūros paslaugoms. Labai svarbu išnagrinėti sąsają tarp politikos, kuri daro poveikį sveikatos rinkai, ir politikos, susijusios su biomedicininės inžinerijos pramone.

1.18. Norint parengti nuoseklią sveikatos priežiūros programą, kuria būtų siekiama veiksmingo novatoriškų technologijų taikymo sveikatos priežiūros srityje, reikalingas ne trumpesnis nei dešimties metų laikotarpis. Tai neatitinka tik penkerius metus trunkančios Europos Komisijos kadencijos, o tai reiškia, kad vizija ir strategijos nuolat keičiasi. Labai reikalinga aiški vizija ir konkretūs tikslai, nes jie yra būsimos veiksmingos sveikatos priežiūros kartinis akmuo. Produktų ir paslaugų inovacijomis, ilgalaikę perspektyvą ir nuoseklia inovacijų politika bei strategijomis tikslams pasiekti būtina užtikrinti sveikatos priežiūrą visiems ir vienodą prieigą prie jos.

2. Įžanga

2.1. „Mūsų bendras tikslas turėtų būti tas, kad kiekvienas Europos pilietis turėtų skaitmeninių įgūdžių, galėtų prisijungti prie interneto ir būtų sveikas. Ir kad Europa pasinaudotų šia galimybe ir užimtų lyderės pozicijas šioje augančioje ir labai novatoriškoje rinkoje“, – teigė buvusioji Europos Komisijos pirmininkė Neelie Kroes.

2.2. „Biomedicininė inžinerija yra tarpdalykinis mokslas, pagrįstas medicina, biologija ir inžinerija. Jis yra itin svarbus įvairioms labai novatoriškoms sveikatos priežiūros sektoriaus technologijoms, produktams ar procesams. Biomedicininę inžineriją reikėtų laikyti atskira mokslo šaka, kad būtų geriau naudojami ištekliai ir visiškai išnaudojamos atitinkamos galimybės. Taigi svarbu, kad ES pripažintų visą biomedicininės inžinerijos potencialą ir galiausiai skatintų bendrus šios srities mokslinius tyrimus.“ Taip 2012 m. kovo 27 d. Europos Parlamente įvykusiame politikos ekspertų seminare dėl biomedicininės inžinerijos buvo apibrėžta biomedicininė inžinerija.

2.3. Biomedicininė inžinerija arba medicininė ir biologinė inžinerija apima įvairias sritis, pavyzdžiui, biomedicininę elektroniką, biomechatroniką, bioinstrumentiką, biologines medžiagas, biomechaniką, bioniką, ląstelių, audinių ir genų inžineriją, klinikinę inžineriją, neurologijos mokslų inžineriją, diagnostiką ir medicininių vizualizavimą, ortopedinę bioinžineriją, reabilitacinę inžineriją, sisteminę fiziologiją, bionanotechnologijas ir neuroinžineriją.

2.4. Biomedicininė inžinerija yra Europos konkurencingumui svarbus sektorius. Toliau pateikiama šiek tiek duomenų ⁽³⁾:

- šiuo metu rinkos dydis vertinamas 100 mlrd. EUR (numatoma, kad pasaulinės rinkos vertė iki 2020 m. bus 514 mlrd. JAV dolerių),
- 25 000 bendrovių, iš kurių 90 proc. yra MVĮ,
- 575 000 darbo vietų,
- pirmaujantis sektorius pagal patento paraiškas – 10 412 paraiškos 2012 m.,
- trumpas produktų gyvavimo ciklas (apie 18 mėnesių),
- pagal programą „Horizontas 2020“ sveikatos srities moksliniams tyrimams ES skiria 8 mlrd. EUR (iš 80 mlrd. EUR per 7 metus),
- pagal naujoviškų vaistų iniciatyvą įgyvendinant Europos partnerystę sveikatos srityje (2008–2024 m. partnerystė) skiriama 5 mlrd. EUR (50 proc. skiria Europos Komisija ir 50 proc. EFPIA) ⁽⁴⁾.

2.5. Visuomenės senėjimas, vis sunkesnės lėtinės ligos ir augančios išlaidos sveikatos priežiūrai tampa pasaulinėmis problemomis. Kadangi technologijos atlieka svarbų vaidmenį sveikatos priežiūros ir slaugos sektoriuje, moksliniai tyrimai, inovacijos, saugos klausimai ir vystymo veikla biomedicininėje inžinerijoje, susijusioje su medicininėmis ir slaugos paslaugomis, yra pagrindiniai iššūkiai, kurių reikšmė šiuolaikinei visuomenei nuolat auga.

2.6. Gera sveikata yra būtina gerovei, ekonomikos klestėjimui ir darniam vystymuisi. Sveikatos sektoriaus skatinamasis veiksnys – mokslinė ir technologinė pažanga, kuri daro poveikį užimtumui, inovacijoms, darniam vystymuisi ir augimui. Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) teigimu, sveikatos technologijos yra svarbios norint pagerinti sveikatos priežiūros ir slaugos paslaugų kokybę, įskaitant sveikatos problemų sprendimą ir žmonių gyvenimo kokybės gerinimą.

2.7. Keletas svarbių iššūkių yra šie:

- dėmesys sustiprintai prevencijai ir ankstyvajai diagnostikai naudojantis naujomis technologijomis,
- veiksmingumu, o ne vien įrodymais pagrįsta medicina (pvz., naujų procesų sveikatos priežiūros srityje įgyvendinimas pasinaudojant tokia technologine parama kaip nuotolinės paslaugos),
- ekonominio veiksmingumo įrodymas, kuris neretai yra labai sudėtingas dėl skirtingų finansavimo sistemų Europos sveikatos priežiūros ir slaugos srityje,

⁽³⁾ Ruxandra Draghia-Akli, Europos Komisijos Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinio direktorato Sveikatos skyriaus direktorė (EESRK klausymas).

⁽⁴⁾ Žr. 3 išnašą.

- keleto suinteresuotųjų subjektų susidūrimas ir skirtingų suinteresuotųjų subjektų konkurenciniai interesai,
- priklausomybė nuo medicinos prietaisų klasifikacijos ir išradimo; tai, kad laikotarpis nuo idėjos iki kompensavimo etapo gali užtrukti iki 10 metų,
- poreikis sudaryti sąlygas priimti ekonomiškai efektyviausias, galbūt ir nuotolines priemones, įskaitant grindžiamas besiformuojančiomis technologijomis, nustatant tinkamą išlaidų atlyginimo sistemą.

2.8. Nauja tiksliosios medicinos sritis ⁽⁵⁾ gali padėti spręsti šiuos klausimus:

- tai, kad kiekvienas pacientas yra unikalus: unikalios sekos,
- konkrečiam atvejui pritaikytų vaistų poreikis,
- ląstelių kolonijos yra skirtingos genetiniu požiūriu ir vėžio ląstelėse egzistuoja kartu,
- ląstelių subkolonijos atsiranda po gydymo atrankos būdu arba naujų mutacijų būdu,
- gydymo veiksmingumas priklauso nuo genetinių savybių,
- sekomis pagrįsta prognozė gali koreguoti gydymo intensyvumą.

2.9. Nors biomedicininės inžinerijos dalykas 1998 m. buvo pripažintas 4-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje, dabartinė ES politika šioje srityje yra susiskaidžiusi. Jungtinėse Amerikos Valstijose biomedicininė inžinerija laikoma atskiru mokslu su skirtinga metodika ir analitiniais metodais.

2.10. EBPO pranešė, kad 2012 m. EBPO šalyse bendros išlaidos sveikatos priežiūrai vidutiniškai sudarė 9,3 proc. BVP, o Jungtinėse Amerikos Valstijose – 16,9 proc. BVP. Tai didžiausia procentinė dalis EBPO šalyse ⁽⁶⁾. Europoje sveikatos priežiūrai vidutiniškai išleidžiama 10,4 proc. BVP. Iš šios procentinės dalies apie 7,5 proc. skiriama medicinos technologijoms. Įvairiose ES valstybėse narėse šie skaičiai labai skiriasi. Be to, Europoje išlaidos medicinos technologijoms sudaro apie 195 eurus vienam gyventojui (svertinis vidurkis), palyginti su 380 eurų vienam gyventojui JAV ⁽⁷⁾.

2.11. Numatoma, kad artimiausius keletą metų biomedicininė inžinerija bus sparčiausiai auganti darbo rinka Jungtinėse Amerikos Valstijose. Remiantis JAV darbo statistikos biuro (BLS) duomenimis, numatoma, kad biomedicininės inžinerijos specialistų įdarbinimas 2012–2022 m. išaugs 27 proc ⁽⁸⁾.

2.12. 2012 m. ir 2013 m. biomedicininės inžinerijos specialisto profesija užėmė pirmąją vietą „Geriausių darbų Amerikoje“ reitinge ⁽⁹⁾.

2.13. Europoje šiame sektoriuje tiesiogiai dirba apie 575 000 žmonių. Dauguma iš jų užima aukštos kvalifikacijos reikalaujančias, didelės vertės novatoriškas darbo vietas. Veikia apie 25 000 medicinos technologijų bendrovių, iš kurių 95 proc. yra MVĮ, kurios taip pat užsiima moksliniais tyrimais ir technologine plėtra. Šiuo metu rinkos vertė yra apie 100 mlrd. EUR. Gamintojų kainomis grindžiama Europos medicinos technologijų rinka sudaro apie 30 proc. pasaulinės rinkos. Tai antra pagal dydį medicinos technologijų rinka po JAV (apie 40 proc. pasaulinės rinkos) ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Prof. Ștefan N. Constantinescu, Signalo transdukcijos ir molekulinės hematologijos skyriaus vadovas. Vėžio mokslinių tyrimų Liudviko instituto narys, De Duve Institutas, Katalikiškasis Leveno universitetas (EESRK klausymas).

⁽⁶⁾ 2014 m. EBPO sveikatos statistika.

⁽⁷⁾ *The European Medical Technology Industry in Figures. MedTech Europe 2013.*

⁽⁸⁾ <http://www.bls.gov/ooh/architecture-and-engineering/biomedical-engineers.htm>

⁽⁹⁾ <http://money.cnn.com/pf/best-jobs/2013/snapshots/1.html>

⁽¹⁰⁾ Žr. 7 išnašą.

2.14. Europos Komisija aktyviai persvarsto teisėkūrą ir technologinius reikalavimus prietaisams ir diagnostikai ir dalyvauja žinias ir įgūdžius transliuojant internetu.

2.15. Medicinos technologijų pramonė labai prisideda prie Europos ekonomikos ir konkurencingumo sukurdamą didelį aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų skaičių, pritraukdama dideles vidaus investicijas ir kurdama inovacijų centrus. Šis sektorius Europos pramonei suteikia didžiulį pasaulinės rinkos potencialą, kurį būtina išnaudoti.

2.16. Labai svarbų vaidmenį atlieka nanotechnologijos⁽¹¹⁾. Dabar galime taikyti nanomedžiagų ir biomedžiagų metodus:

- vėžiui,
- aterosklerozei,
- Alzheimerio ligai,
- diabetui,
- artritui,
- oftalmologijai,
- negaliai,
- infekcinėms ir uždegiminėms ligoms gydyti.

Dabartinė padėtis ES: 700+ nanomedicinos ir biomedžiagų bendrovių ES; pagal Septintąją bendrąją programą investuota 560 mln. EUR⁽¹²⁾.

2.17. Puikus būtino bendradarbiavimo šioje srityje pavyzdys yra organizacija „MedTech Flanders“⁽¹³⁾ Flandrijoje (Belgija). Ji nuosekliai tenkina visus atsirandančius poreikius, o to reikia norint daryti pažangą įgyvendinant biomedicinos inovacijas – nuo sektorių bendradarbiavimo iki proceso optimizavimo, finansinių aspektų ir pan.

„MedTech Flanders“ padeda esamoms medicinos technologijų bendrovėms:

- vykdyti vidaus tinklaveiką ir dalytis žiniomis,
- užtikrinti išorės matomumą,
- dalytis įranga ir infrastruktūra,
- tvarkyti reguliavimo ir kokybės reikalus (QARA),
- valdyti žmogiškuosius išteklius ir įdarbinimą,
- kompensuoti išlaidas,
- gauti galimybę naudotis kapitalu,
- teikti verslo konsultacijas,
- steigti naujas bendroves ir (arba) vykdyti veiklą,
- suburti praktikuojančius gydytojus, technikus ir verslininkus,
- technologiją ir inovacijas pristatyti pacientams,
- stiprinti bendrą ekosistemą,
- teikti didesnę paramą klinikiniam bandymams,

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl nanomokslų ir nanotechnologijų: 2005–2009 m. Europos veiksmų planas, OL C 185, 2006 08 08, p. 1.

⁽¹²⁾ Nicolas Gouze, ETP nanomedicinos generalinis direktorius (EESRK klausymas).

⁽¹³⁾ Prof. Pascal Verdonck, NCBME, biomedicininės inžinerijos vyresnysis A pakopos profesorius, Gento universitetas, Maria Middelaers instituto direktorius, Gentas (EESRK klausymas).

- kurti duomenų rinkimo sistemas,
- didinti sveikatos priežiūros efektyvumą ir ekonominį veiksmingumą.

3. Pastabos

3.1. Vis labiau konkrečiam atvejui pritaikyto gydymo ir vaistų, prietaisų, gydymo, programinės įrangos ir kt. perspektyvos teikia naujų galimybių Europos pramonei ir MVĮ. Be to, dėl didžiulio ir vis dar nuolat augančio vyresnio amžiaus žmonių, neigaliųjų ir lėtinėmis ligomis sergančių asmenų bendrosios slaugos sektoriaus, visų pirma slaugos namie, kasdienį gyvenimą palengvinanti aplinka tampa svarbiu klausimu, kurį būtina spręsti, nes tai pagerina gyvenimo kokybę ir saugą namuose, visų pirma tiems žmonėms, kurie negali sau leisti pasilikti slaugos įstaigose. Naujos technologijos turėtų pagerinti sveikatą ir saugą darbo vietoje ir darbuotojams suteikti daugiau laiko, kad jie galėtų padėti vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neigaliesiems ir sergantiems lėtinėmis ligomis.

3.2. 2014 m. balandžio 2 d. Europos Parlamentas priėmė teisėkūros rezoliuciją dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl medicinos prietaisų reglamento. Viena iš šių itin svarbių priemonių yra Europos vaistų agentūros (EMA) dalyvavimas rengiant medicinos prietaisų reglamentą, visų pirma paskelbtųjų įstaigų kvalifikacijos ir stebėsenos srityje; kita priemonė yra susijusi su kitų įstaigų vaidmens stiprinimu, įskaitant naująją Medicinos prietaisų koordinavimo grupę (MPKG), kurią sudaro valstybių narių atitinkamų institucijų atstovai, ir Medicinos prietaisų vertinimo komitetą – mokslo srities specialistų grupę, padedančią MPKG. Dėl konkrečių prietaisų kategorijų Europos Parlamento rezoliucijoje nustatyti sugriežtinti kompetencijos reikalavimai paskelbtosioms įstaigoms ir specialiosioms paskelbtosioms įstaigoms.

3.3. 2008 m. pradėta įgyvendinti Naujoviškų vaistų iniciatyva yra didžiausia Europos viešojo ir privačiojo sektorių iniciatyva. Jos tikslas – paspartinti geresnių ir saugesnių vaistų kūrimą pacientams remiant bendrų mokslinių tyrimų projektus ir kuriant pramonės ir akademikų tinklus, kad Europoje būtų skatinamos farmacinės inovacijos.

3.4. Sveikatos ir sveikatos priežiūros sistemose taikomos informacinės ir ryšių technologijos (IRT) gali padėti padidinti jų efektyvumą, pagerinti gyvenimo kokybę ir sudaryti sąlygas imtis inovacijų sveikatos rinkose. Naujojo e. sveikatos veiksmų plano tikslas – spręsti kliūčių brandžios ir sąveikios e. sveikatos sistemos Europoje vystymui klausimą ir pašalinti šias kliūtis atsižvelgiant į strategijos „Europa 2020“ ir Europos skaitmeninės darbotvarkės tikslus. *Direktyvos dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas* 14 straipsnis, kuriuo sukuriamas e. sveikatos tinklas, yra žingsnis į priekį siekiant oficialaus valstybių narių bendradarbiavimo e. sveikatos srityje.

3.5. Šiomis aplinkybėmis ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į e. receptus. Graikija pateikė geriausios patirties pavyzdžių išrašant e. receptus ir įrodant, kad e. sveikata yra ne prabanga, o būtinybė. Pirmųjų ES e. receptų gairių projektas, kuris turėjo būti priimtas 2014 m. lapkričio mėn., yra skirtas palengvinti elektroninių receptų sistemų sąveikumą peržengiant valstybių sienas, kad elektroniniai receptai galėtų būti lengvai tvarkomi bet kurioje Europos Sąjungos šalyje.

3.6. Pagal būsimą interneto iššūkį – e. sveikatą, bendro koordinavimo ir paramos projektą, kurį kartu finansuoja Europos Komisija, teikiamas finansavimas Europos e. sveikatos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) ir veiklą pradedančioms įmonėms, kurios ketina kurti novatoriškas priemones e. sveikatos srityje taikydamos FIWARE technologiją.

3.7. Pažangi medicina turėtų:

- būti išmani visose srityse ir užtikrinti judumą net sunkiomis ligomis sergantiems asmenims,
- pereiti nuo reaktyvaus gydymo prie prevencinių strategijų,
- pereiti nuo populiarių vaistų prie konkrečiai pritaikytų metodų,
- didinti pacientų gebėjimus ir skatinti jų dalyvavimą,
- tobulinti duomenų apsaugos mechanizmus.

3.8. Vis naujoviškesniems prietaisams, medžiagoms, procesams ir spartiems pokyčiams įvairiose srityse, pavyzdžiui, biotechnologijų, reikia lanksčios teisėkūros be papildomų biurokratinių procedūrų, kurios trukdo pacientų prieigai prie novatoriškų technologijų. Šiuo atveju derėtų naudoti deleguotuosius aktus, jei jie yra susiję su techniniais reikalavimais.

4. Iššūkiai ir galimybės

4.1. Remiantis Tarptautinės medicininės ir biologinės inžinerijos federacijos (IFMBE) duomenimis, biomedicininė inžinerija susiduria su problemomis ir turi galimybių toliau nurodytose srityse:

- IRT medicina ir sveikatos priežiūra,
- minimaliai invazinė chirurgija,
- biomedicininiai sensoriai,
- diagnostika,
- medicininis vizualizavimas ir duomenų vizualizavimas,
- išmaniosios medžiagos,
- ląstelių ir kamieninių ląstelių inžinerija,
- nanotechnologijos,
- fiziologinių sistemų ir viso žmogaus kūno modeliavimas ir imitavimas.

4.2. Vis veiksmingesni medicinos prietaisai ir integruotos medicinos ir vaistų priemonės (pvz., elektrochemoterapija) šiuo metu sudaro galimybę vėžį laikyti lėtine liga, kuria sergant gyvenimo trukmė ir kokybė per pastaruosius dešimt metų padidėjo beveik tris kartus.

4.3. Novatoriškos medicinos technologijos yra nepaprastai naudingos Europos piliečiams, nes jos padeda ilgesnį laiką gyventi sveikesnį gyvenimą. Daugelis žmonių, sirgusių lėtinėmis ligomis, buvusių neįgaliais arba kentusių nuolatinį skausmą, dabar gali gyventi normalų arba beveik normalų gyvenimą. Štai keletas pavyzdžių:

- dėl vainikinių kraujagyslių stentų naudojimo gydant širdies ir kraujagyslių ligas sumažėjo mirstančiųjų nuo miokardo infarkto arba kenčiančių dėl širdies nepakankamumo skaičius,
- diabetu sergantys pacientai dabar gali naudotis labai tiksliais gliukozės kiekio kraujyje stebėjimo technologijomis, kurios sumažina diabeto komplikacijų, pavyzdžiui, apakimo, periferinių nervų pažeidimo, riziką,
- minimaliai invazinių chirurginių metodų naudojimas aneurizmomis gydyti sudaro galimybę atsigauti per keturias savaites, palyginti su ilgesniu nei metų laikotarpiu taikant senąsias procedūras.

4.4. Novatoriška 3D spausdinimo sritis atliks svarbų vaidmenį ateityje suteikdama galimybių gydytojams, mokslininkams ir medicinos prietaisų gamintojams. 3D spausdinimo technologijos suteikia galimybę pritaikyti daugybę įvairių medicinos priemonių, gaminant prietaisus, kurie idealiai tinka konkrečiam asmeniui. 3D spausdinimas jau taikomas kelete sričių naudojant specialias medžiagas, kurios turi atitikti griežtus biologinio suderinamumo standartus (biologiškai suderinamos, su vaistais besiliečiančios medžiagos ir kt.). Be to, numatoma priimti teisės aktus, reglamentuojančius 3D spausdintuvais pagamintų produktų tvarkymą ir apibrėžiančius šių produktų taikymą medicinoje.

5. Išsilavinimas biomedicininės inžinerijos srityje ir jos vystymas Europoje

5.1. 2014 m. kovo 20–21 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose Komisija ir valstybės narės raginamos prioriteto tvarka šalinti trūkumus mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos (MTIM gebėjimų) srityje į šį procesą kuo aktyviau įtraukiant pramonės sektorių.

5.2. EESRK ragina Komisiją užtikrinti su šiuo Europos Vadovų Tarybos prašymu susijusią tinkamą tolesnę veiklą Europos, nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

5.3. Į būsimą strategiją „Europa 2020“ reikėtų įtraukti priemones, skirtas skatinti MTIM įgūdžius privačiame ir viešajame sektoriuose.

5.4. Biomedicininė inžinerija medicinos ir slaugos paslaugų srityje gali atlikti pagrindinį vaidmenį reaguojant į pagrindinius visuomenės iššūkius, pavyzdžiui, demografinius pokyčius, mažėjančią mokesčių bazę ir augančią sveikatos priežiūros paslaugų paklausą.

5.5. Šiuo klausimu Pasaulio sveikatos organizacija pripažįsta, kad reikia daugiau biomedicinos inžinierių, kurie kurtų, įvertintų, reguliuotų, prižiūrėtų ir valdytų medicinos prietaisus bei visame pasaulyje mokytų jais saugiai naudotis sveikatos priežiūros sistemos darbuotojus ⁽¹⁴⁾.

5.6. Valstybės narės turėtų parengti ilgalaikes, nuoseklias sveikatos priežiūros programas ir veiksmų planus, skirtus vystyti novatoriškus mokslinius tyrimus, naujas technologijas ir užtikrinti aukštos kokybės išsilavinimą biomedicinos ir kitose svarbiose inžinerijos srityse.

5.7. ES turėtų skatinti Europos medicinos technologijų pramonės bendrąją rinką, be kita ko, užtikrindama tinkamą standartizavimą biomedicininės inžinerijos srityje kartu su slaugos paslaugų pramone, IRT ir sveikatos informatika. Tai Europos pramonei galėtų suteikti milžiniškų privalumų ir pagerinti medicininės priežiūros kokybę.

5.8. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti MVĮ, pavyzdžiui, galimybėms gauti finansavimą joms pradedant veiklą, novatoriško MVĮ ir atitinkamų mokslinių tyrimų institucijų bendradarbiavimo skatinimui ir priemonėms, palengvinančioms jų išradimų pateikimą į rinką.

5.9. Biomedicininė inžinerija yra sparčiausiai auganti inžinerijos atšaka ir šiuo metu yra laikoma vienu perspektyviausių karjeros pasirinkimų. Ji sujungia mediciną, biomediciną ir biologiją su inžinerijos mokslu, stiprina visą sveikatos priežiūrą ir didina jos veiksmingumą. Biomedicinos inžinieriai projektuoja ir konstruoja novatoriškus prietaisus, pavyzdžiui, dirbtines galūnes ir organus, naujos kartos vizualizavimo mašinas, pažangius protezus; jie tobulina genetinių bandymų, vaistų gamybos ir skyrimo procesus.

5.10. Nors JAV padarė pažangą biomedicininės inžinerijos švietimo programų rengimo ir mokymo galimybių srityje, nepaisant didelio biotechnologijų, medicininės ir biologinės inžinerijos sektoriaus ir puikių švietimo sistemų Europai buvo sudėtinga sukurti vienodus standartus dėl vis dar esančių nacionalinės jurisdikcijos kliūčių. 2004 m. pradėta įgyvendinti BIOMEDEA iniciatyva siekiama kurti ir nustatyti švietimo ir profesinius standartus šioje srityje.

5.11. Biomedicininė inžinerija turėtų būti pripažinta ES profesinių kvalifikacijų direktyvoje ⁽¹⁵⁾.

5.12. Europos ir nacionalinės strategijos sveikatos priežiūros ir slaugos srityje ir universitetų mokslinių tyrimų politika turėtų papildyti viena kitą siekiant užtikrinti plačią žinių ir patirties bazę, kuria remiantis paprasčiau bendradarbiauti su pramone (visų pirma MVĮ), skatinti įmones pradėti veiklą ir užmegzti tarptautinį bendradarbiavimą. Reikėtų siekti sujungti naujas atsirandančias technologijas, medicinos ir biologijos mokslą, kad Europa taptų pasauline lydere medicinos technologijų srityje (sprendžiant tikrus medicinos iššūkius).

5.13. Pagal CRH-BME Tempus projektą, 150 Europos universitetų siūlo iš viso 309 biomedicininės inžinerijos programas bakalauro, magistro ir mokslų daktaro laipsniui gauti. Pagal 2009–2013 m. Europos Komisijos Erasmus Mundus programą sukurtos CEMACUBE Europos magistro laipsnio programos tikslas yra skatinti Europos ir trečiųjų šalių aukštesniojo mokslo institucijų ir akademinį darbuotojų bendradarbiavimą. Erasmus Mundus jau nebėra kursų programa, o tai reiškia, kad nebeskiriamos CEMACUBE stipendijos.

2015 m. balandžio 23 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁴⁾ PSO interneto svetainė (2015 m. kovo 23 d.) http://www.who.int/medical_devices/support/en/

⁽¹⁵⁾ André C Linnenbank, EAMBES generalinis sekretorius (EESRK klausymas).

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

507-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2015 M. BALANDŽIO 22–23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įvairių sričių ES politikos miestų dimensija. Pagrindiniai ES miestų darbotvarkės ypatumai“

[COM(2014) 490 final]

(2015/C 291/08)

Pranešėjas: Etele BARÁTH

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. liepos 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įvairių sričių ES politikos miestų dimensija. Pagrindiniai ES miestų darbotvarkės ypatumai“

[COM(2014) 490 final].

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. kovo 26 d. priėmė savo nuomonę.

507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (2015 m. balandžio 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 151 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Tebesitęsianti finansų krizė vis dar stabdo ES ekonomikos konkurencingumo augimą, socialinės ir teritorinės sanglaudos stiprinimą ir netgi trukdo palaikyti dabartinį jos lygį. Šiuo metu dėl įgyvendinamos Europos politikos, tiksliau sakant, dėl jos įgyvendinimo spragų, Sąjunga yra labiau nutolusi nuo strategijos „Europa 2020“ tikslų negu buvo 2010 m.

1.2. EESRK laikosi nuomonės, kad neseniai kadenciją pradėjusi naujoji Europos Komisija ir jos paskelbtos gairės „Nauja pradžia Europai“ padarys reikšmingą poveikį miestų ir miesto vietovių vystymuisi, o kartu ir miestų darbotvarkės turiniui, kadangi gairėse nubrėžiami nauji bendradarbiavimo prioritetai valdymo, ekonominių ir finansinių priemonių kūrimo, rizikos prisiėmimo, taip pat žmogiškojo kapitalo vystymo bei fizinės infrastruktūros ar tinklų kūrimo Europos mastu srityse.

1.3. EESRK mano, kad, norint įgyvendinti ekonomikos valdymo reformą ir užtikrinti didesnę jos veiksmingumą bei efektyvumą, reikia atsižvelgiant į naujus finansinius išteklius ir jų naudojimo sąlygas iš naujo įvertinti miestų ir miestų vietovių vaidmenį ekonomikos vystymosi, darbo vietų kūrimo ir būtinų socialinių ir aplinkos sąlygų požiūriu ir užtikrinti, kad jis geriau atitiktų konkrečius tikslus.

1.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad rengiant ir tvirtinant miestų darbotvarkę prie pakoreguotų strateginių investicijų programos sąlygų būtina pritaikyti veiksmų programose užsibrėžtus tikslus, kuriems įgyvendinti pagal taikomus partnerystės susitarimus taip pat naudojamos Europos struktūrinių ir sanglaudos fondų lėšos. Gali paaiškėti, kad būtina parengti ir įgyvendinti naujas finansavimo priemones ir modelius integruotai miestų plėtrai užtikrinti.

1.5. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas patvirtina ir papildo savo ankstesnėse nuomonėse išdėstytą poziciją, kad, norint įveikti dabartines problemas, svarbu, naudinga ir būtina parengti miestų darbotvarkę ir jai suteikti visavertės Europos politikos statusą. Iki 2050 m. miesto vietovėse gyvens 80 % ES gyventojų. Europos gerovė jau dabar priklauso nuo miestų klestėjimo.

1.6. Daugiau naudojantis miestų ir jų regioninių sistemų ištekliais, išnaudojant ekonominius ir socialinius privalumus, kuriuos lemia daugiapakopis valdymas ir įvairių sektorių politikos koordinavimas teritorijų ir miestų lygmeniu, būtų galima sukurti didžiulę miestų pridėtinę vertę, bet tam reikalingas ir ES institucijų naujas požiūris bei naujos pastangos. Tačiau dėl plėtrai būdingos koordinavimo stokos vietos ar regionų lygmeniu gali kilti socialinių ar aplinkos krizių, galinčių kelti grėsmę net pačiai miestų aplinkos plėtrai plačiąja prasme.

1.7. Kaip ir partnerystė, kuri įvairiais lygmenimis gali būti įvairių formų, pridėtinės vertės suteiks struktūruotas verslo ir pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas įvairiuose sprendimų priėmimo proceso etapuose, pradedant jų rengimu ir baigiant įgyvendinimu. EESRK siūlo stiprinti strateginio planavimo, grindžiamo plataus masto demokratiniu dalyvavimu, vaidmenį ir skatinti piliečių dalyvavimą bei kontrolę šiuose planavimo procesuose.

1.8. Miestų darbotvarkė turėtų padėti novatoriškai ir subalansuotai formuoti politiką, administraciją, ekonomiką, infrastruktūrą ir visuomenės veikėjų vaidmenį kartu užtikrinant maksimalią gamtos išteklių apsaugą.

1.9. EESRK mano, kad, norint pakloti miestų darbotvarkės pamatus, taip pat būtina remiantis iki šiol pasiektais rezultatais parengti strategiją Europos miestų tinklui. Šios strategijos tikslas būtų užmegzti ryšius tarp sektorių politikos ir aglomeracijos tinklo, koks jis šiuo metu yra konkrečioje srityje.

1.10. Atliekant strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūrą galima ir būtina sukurti miestų politikos pagrindą ir jam numatyti ilgesnės trukmės diferencijuotą laikotarpį, grindžiamą koordinavimu ir subsidiarumo principu.

1.11. Aukšto lygio konsultacinis organas, kurį sudaro nariai iš 28 ES valstybių narių ir kuris buvo įsteigtas siekiant sustiprinti makroregioninių strategijų valdymą, galėtų atlikti koordinuoto valdymo, grindžiamo miestų politikos partneryste, pagrindinio sergėtojo vaidmenį, jeigu bus įtraukti ekonominiai ir socialiniai partneriai ir regionų interesų atstovai.

1.12. EESRK rekomenduoja Europos Komisijai ugdyti valdymo gebėjimus, kurie padės atlikti užduotis, susijusias su koordinuotu siūlomos miestų politikos įgyvendinimu ir jos stebėjimo bei vertinimo veikla. Todėl kartu su Komisijos tarpžinybine miestų plėtros grupe reikėtų įsteigti aukšto lygio darbo grupę miestų plėtros klausimais. Ši darbo grupė turėtų parengti nuoseklią ir veiksmingą Europos miestų darbotvarkę laikotarpiui iki 2050 m.

2. Būtinybė parengti miestų darbotvarkę

2.1. Europos Komisija komunikate pabrėžia, kad „nors miestų vaidmuo ekonominei, socialinei bei kultūrinei plėtrai ir jų galimybės kurti efektyvesniu išteklių naudojimu pagrįstą gyvenamąją aplinką seniai pripažįstamas, tačiau politikos atsakas Europos ir nacionaliniu lygmeniu yra lėtas ir nedarnus, nes įgyvendinama daug menkai integruotų sektorių iniciatyvų“.

2.2. „Formuoti ES miestų darbotvarkę ragina įvairūs suinteresuotieji subjektai ES, nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Reaguodama į šiuos raginimus ir siekdama inicijuoti diskusijas dėl ES miestų darbotvarkės poreikio, Europos Komisija surengė forumą „Cities“. Po forumo „Cities“ valstybės narės aptarė būtinybę formuoti ES miestų darbotvarkę; jos pripažino Europos Parlamento, Regionų komiteto, miestų asociacijų ir pačių miestų suinteresuotumą bei lūkesčius, taip pat jų pasirėmimą dalyvauti procese.“

2.3. Remdamasi bendru susitarimu tarp valstybių narių, Komisija viešiams debatams pateikė savo pasiūlymą dėl ES miestų darbotvarkės rengimo.

2.4. Atsakydamas į tai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas parengė nuomonę remdamasis šiuo metu turimais duomenimis ir komunikatu.

2.5. Vis dėlto EESRK mano, kad nuomonėje reikėtų ne tik nagrinėti su miestų darbotvarke susijusius aktualius klausimus, bet ir pateikti ilgalaikes gaires, kurios padėtų Europos Komisijai parengti tinkamą darbotvarkę, o valstybėms narėms – veiksmingai atlikti minėti darbotvarkei įgyvendinti reikalingas užduotis.

2.6. Europos miestai ir jų tinklai dėl savo sudėtingumo ir esminio vaidmens, kurį jie atliko ir atliks ateityje užtikrinant žemyno vystymąsi, taip pat dėl pagrindinio vaidmens būsimame Europos vystymesi yra priskiriami prie unikalių ir ypatingų Europos vertybių.

2.7. Europai ir toliau kyla iššūkių, susijusių su ekonomika, klimatu, aplinka ir visa visuomene. Dauguma šių iššūkių turi aiškią teritorinę ir ypač miestų dimensiją. Ir apskritai būtent miestuose ar priemiesčiuose daugiausia pasireiškia skurdas, socialinė segregacija ar aplinkos būklės blogėjimas⁽¹⁾. Šie klausimai sudaro vis didesnę iššūkių, visų pirma tuose miestų kvartaluose, kuriuose yra ir kitų problemų.

2.7.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dėl migracijos kyla tam tikrų sunkumų. Viena vertus, didėja emigracija iš atsiliekančių ar lėčiau besivystančių Europos miestų ir regionų, dėl kurios atitinkamos teritorijos praranda didelę dalį vertės, kita vertus, vyksta imigracijos į ES procesas ir tai miestų gyventojams yra didelis kultūrinis ir ekonominis iššūkis.

2.8. Tuo pat metu būtent miestuose ir jų apylinkėse galima rasti būdų šiems iššūkiams įveikti. Gerai organizuotos ir tinkamai valdomos miestų vietovės sudaro palankiausią aplinką ekonominiam vystymuisi, veiksmingam išteklių naudojimui, ekonominėms ir socialinėms inovacijoms bei socialinei įtraukčiai⁽²⁾.

2.8.1. Europos Sąjungos valdymas iš esmės pasikeitė, visų pirma dėl sprendimų, priimtų reaguojant į pastarojo dešimtmečio krizę. Institucijų, kurios matė, kaip atsiranda naujos jėgos ir kokie yra strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūros rezultatai, pateikiamuose pareiškimuose daugiausia pabrėžiamas ekonomikos augimas, darbo vietų kūrimas, inovacijos ir socialinės įtrauktis.

2.8.2. Europos demokratinė vertybių, kurių šaknys yra glaudžiai susijusios su miestų plėtros istorija, išsaugojimas ir puoselėjimas yra prioritetinis ateities uždavinys.

2.9. Skirtingo dydžio ir išsivystymo lygio Europos miestai bei jų tinklai dėl savo istorinių savybių yra įvairių gebėjimų ir vaidmenų, kuriuos inovacijų pagalba jiems suteikia šiuolaikinis pasaulis, sergėtojai ir lopšys.

2.9.1. Kaip parodė pastarojo meto krizė, didmiesčių regionų ekonomika geriau atlaiko pasaulio ekonomikos svyravimus. Manoma, kad šis didesnis atsparumas yra susijęs su didžiųjų miestų ekonomikai būdinga diversifikacija, su juose užmegztų ryšių tvirtumu, o kartu ir su dideliais didmiesčių gebėjimais atsinaujinti ir prisitaikyti. Vis dėlto ES miestų darbotvarkėje reikėtų ypatingą dėmesį skirti tinkamam vietos ekonomikos, visų pirma labai mažų ir mažų įmonių, taip pat mažmeninės prekybos ir amatų vystymui.

2.9.2. Didelę dalį aktualių miestuose iškylančių socialinių problemų galima išspręsti taikant novatoriškus sprendimus. Kaip ir ekonomikos atveju, miestai yra pagrindinė įvairių formų socialinių inovacijų vieta. Būtent miestų sistemų ir jų funkcionavimo sudėtingumas leidžia atsinaujinti ekonomikai, atsirasti ir sustiprėti naujoms ekonomikos formoms.

2.9.3. Siekiant sustiprinti atsinaujinimo gebėjimus, reikėtų toliau skatinti miestų jungimąsi į tinklus ir gerosios praktikos sklaidą įvairiais būdais, nepamirštant skirtingų miestų politikos aspektų ir tokiu būdu prisidedant prie Europos pridėtinės vertės didinimo.

⁽¹⁾ COM(2014) 490 final.

⁽²⁾ Žr. 1 išnašą.

2.10. Taigi reikėtų, taip pat ir dėl pirmiau išvardytų priežasčių, teigiamai vertinti Europos Komisijos iniciatyvą dėl miestų darbotvarkės rengimo ir paremti pastangas, kuriomis siekiama, kad miestų politika būtų rengiama ir vystoma vykdamas plataus masto konsultacijas.

2.10.1. Pilietinė visuomenė taip pat norėtų toliau dalyvauti šiame atnaujintos formos ir struktūros procese.

3. ES miestų darbotvarkė

3.1. ES iki šiol nesiėmė – ir nesiims ateityje – rengti miestų politikos, pagal kurią būtų konkrečiai reguliuojama miestų plėtra, ne tik dėl subsidiarumo principo ir vertybių, reguliuojančių daugiapakopį valdymą, bet ir dėl to, kad miestų ir gyvenamųjų vietovių plėtra apskritai yra grindžiama kita logika, pagal kurią, priešingai nei daugelyje kitų sektorių politikos sričių, lemiamu veiksmu laikomas erdvės aspektas.

3.2. Kai Europos Sąjunga į savo ekonominės ir socialinės sanglaudos politiką įtraukė teritorinės sanglaudos tikslą, ji žengė lemiamą žingsnį panaudodama savo priemones veiksams, darantiems konkretų poveikį Europos visuomenės, ekonomikos ir aplinkos erdvės struktūrai.

3.3. Iki šiol nustatytos spragos ir pasiekti rezultatai vis dėlto atkreipė dėmesį į tai, kad, nors sanglaudos politika buvo papildyta teritoriniu aspektu, nepavyko visiškai įgyvendinti jos tikslų. To nepavyko visapusiškai pasiekti todėl, kad trūko vieningos politikos ir koordinavimo, kurie padėtų suformuluoti gaires dėl:

— viena vertus, „makro“ lygmeniu parengtos sektorių politikos įgyvendinimo vietos ir regionų lygmeniu visoje Europoje,

— kita vertus, savireguliacija grindžiamo individualaus regionų ir savivaldybių bendradarbiavimo ⁽³⁾.

3.4. Reikia stebėti, kad šios koordinavimo politikos turinys atitiktų subsidiarumo principą.

3.5. Trejopas strategijos „Europa 2020“ tikslas – pažangus, tvarus ir integracinis augimas – ir liks tik abstrakcija, kol šių trijų veiksmų ekonominiai, aplinkosaugos ir socialiniai ryšiai neigaus konkretaus pavidalo. Jų tarpusavio sąveika vyks įvairių lygmenų miestų sistemose, kur ją bus galima apibrėžti ir išmatuoti, o tai leis veiksmingai ir efektyviai siekti šio trejopo tikslo.

3.5.1. Pagrindinių ES tikslų miestų sistemose įgyvendinimas, pavyzdžiui, vis platesnis informacinių ir ryšių technologijų taikymas ar geresnis informavimas energetikos klausimais miesto lygmeniu (pavyzdžiui, „pažangiųjų miestų“ iniciatyvos) padės padidinti ES konkurencingumą.

3.6. Europos Sąjungos miestų darbotvarkę įgyvendinti įmanoma tik tuomet, jeigu ji bus grindžiama persvarstytais strategijos „Europa 2020“ tikslais, ilgalaike naujosios Europos Komisija strategija, kuriai pritarė Europos Parlamentas, jeigu bus atsižvelgiama į regionų interesus, ilgalaike miestų plėtrą ir istorines vertybes.

3.7. Numatomoje miestų darbotvarkėje turėtų būti stengiamasi atsižvelgti į tai, ką miestai, jų regionai ir didmiesčių regionai, taikydami tokią valdymo formą, kuria iš esmės siekiama išlaikyti tinkamą pusiausvyrą, galėtų užtikrinti:

— kad procesai, kurie yra rinkos ir ekonominė veikla, reglamentuojama interesais grindžiamais teisės aktais, o visuomenės atsinaujinimas, grindžiamas istorinėmis vertybėmis, koordinuotai skatintų augimą kartu tausojant aplinką,

— kad nuosekliai ir darniai būtų tenkinamos pagrindinės atsinaujinimo sąlygos, visų pirma kvalifikuotos darbo jėgos, paslaugų teikimo sistemų, pagrįstų išplėta infrastruktūra ir įtraukia socialine aplinka, požiūriu – visa tai yra esminis ir nepakeičiamas miestų indėlis į ekonominę veiklą ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽⁴⁾ Žr. 1 išnašą.

3.8. Svarbiausius Europos politikos sričių ir miestų plėtros ryšius būtų galima apibrėžti atsižvelgiant į darbo jėgos lygį, reikalingą infrastruktūrą ir įvairiai veiklai reikiamą aplinką. Šių trijų pagrindinių veiksmų „gamyba“ – miestų sistemų prerogatyva.

3.8.1. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, nors ES politika – ypač susijusi su ekonominėmis ir finansinėmis priemonėmis – ir pagrindiniai strategijos „Europa 2020“ elementai yra vidutinės trukmės ir ilgalaikio pobūdžio, tam tikrų Europos sektorių politikos trukmė kartais gali būti labai skirtinga. Taigi infrastruktūros plėtros atveju ji gali būti nuo 30 iki 50 metų.

3.8.2. Miestai, jų gebėjimai ir vertybės, vietos visuomenė, apstatytos ir natūralios aplinkos kokybė yra lėto istorinio proceso rezultatas, bet taip pat vystosi ir prisitaiko, tik lėčiau.

3.8.3. Šis uždavinys buvo išspręstas regionalizavus miestų sistemas, sukūrus miestų tinklus, sustiprinus regioninį koordinavimą ir apskritai paskatinus tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Visa tai padeda užtikrinti įvairovę ir specializaciją. Palyginti stabiliai besivystant miestų funkcijoms, įgytos žinios ir gebėjimai kartu su pažangesniais įgūdžiais siekiant bendradarbiavimo sukuria palankią aplinką nuolatiniam atsinaujinimui ir naujovėms.

3.8.4. Siekiant parengti miestų darbotvarkę reikėtų atkreipti dėmesį į Europos miestų tinklų įvairovę ir didelį miestų įvairumą, dėl kurių kyla skirtingų požiūrių, būtent:

- integruota miestų plėtra, kuri vyksta, kai miestų plėtros politika ir priemonės yra pakankamai lanksčios, kad būtų galima jas taip pat veiksmingai pritaikyti įvairioms miestų sąlygoms ir socialiniams, ekonominiams ir aplinkosaugos ypatumams, ir tokiu būdu optimaliai užtikrinti įvairių politikos sričių sinergiją,
- diferencijuota politika, kuri apima visus miestų tinklus, siekiant suprasti įvairius Europos miestų bendradarbiavimo procesus ir jiems daryti realią įtaką.

3.9. Šiuo tikslu ir norint pakloti miestų darbotvarkės pamatus taip pat būtina remiantis iki šiol pasiektais rezultatais parengti strategiją Europos miestų tinklui. Europos Sąjunga tokiu būdu galėtų suteikti didelę pridėtinę vertę konkrečių rezultatų miestų plėtros srityje propagavimui.

3.9.1. Šios strategijos tikslas būtų užmegzti ryšius tarp sektorių politikos ir aglomeracijos tinklo, koks jis šiuo metu yra konkrečioje srityje. Remiantis bendra Europos sistema, šioje strategijoje būtų galima numatyti įvairių strategijų skirtingiems miestų tinklo aspektams.

3.9.2. Europos miestų tinklo strategija būtų teritorinio pobūdžio gairės, kurios papildytų ES sektorių politiką ⁽⁵⁾.

3.9.2.1. Strategijoje diferencijuotai, bet kartu bendrai ir subalansuotai, būtų nustatytos mažų, vidutinių ir didelių miestų ir jų tinklų plėtros gairės atsižvelgiant į konkrečias svarbiausių plėtros proceso veiksmų ypatybes.

3.10. Vienas iš teigiamų besibaigiančios krizės rezultatų yra didesnis dėmesys metodui „ne tik BVP“, daugiau įvairesnių ir skirtingų plėtros sąvokos aiškinimų paplitimas.

3.10.1. Niekas labiau nepateisina poreikio skubiai parengti miestų darbotvarkę, kaip faktas, kad būtent miestų ir savivaldybių sistemos atlieka svarbiausią vaidmenį kuriant rodiklius, kurie iš esmės atspindi gyvenimo kokybę ir viršija koeficientus, kurie iki šiol būdavo įtraukiami į BVP.

4. Koordinavimo funkcijos

4.1. Europos Komisijos 2014–2020 m. bendros reguliavimo priemonės, „partnerystės susitarimai“ ir veiksmų programos, kurioms numatytos įgyvendinimo priemonės, negali visiškai panaikinti atotrūkio, kuris toliau skiria Komisijos makroekonominio valdymo sistemą, strategijos „Europa 2020“ tikslus ir sanglaudos politikos įgyvendinimo priemones. Tai patvirtina poreikį kurti integruotą miestų politiką.

⁽⁵⁾ Žr. 1 išnašą.

4.1.1. Politikos sritys, kurios sudaro sąlygas integruotiems veiksams, yra labai svarbios suderintam daugiapakopiam sprendimų priėmimo procesui ⁽⁶⁾.

4.1.2. Atsižvelgiant į pirmiau minėtus sistemų trūkumus, miestų sistemų ir tinklų poreikius sektorių lygmeniu galima įtraukti į temines (sektorių) politikos sritis taikant koordinavimo politiką, kuri būtų sutelkta į keletą pagrindinių veiksnių, leistų besivystančioms ir lėtai prisitaikančioms sistemoms bendradarbiauti, daugiausia kuriant tinklus, kad būtų galima patenkinti trumpalaikius poreikius. Ši koordinavimo politika taip pat turėtų strateginę valdymo sistemą ir už veiklos įgyvendinimą atsakingą organą, kurie galėtų parengti ir taikyti koregavimo veiksmus atlikdami nuolatine stebėseną grindžiamą darbą.

4.1.3. Aukšto lygio konsultacinis organas, kurį sudaro nariai iš 28 ES valstybių narių ir kuris buvo įsteigtas siekiant sustiprinti makroregioninių strategijų valdymą, galėtų būti trūkstama grandis ir prižiūrėti siūlomos koordinavimo politikos įgyvendinimą.

4.1.3.1. Šiuo metu šis organas dar nėra pakankamai išvystytas. Būtina užtikrinti, kad vietos ir regionų subjektai ir socialiniai bei ekonominiai partneriai dalyvautų kuriant politiką, rengiant strategijas, taip pat visuose įgyvendinimo etapuose.

4.2. Pagal miestų ir jų aplinkinių regionų valdymo sistemas vertėtų atkreipti dėmesį į demokratiškai išrinktų politinių vadovų reprezentacinį bendradarbiavimą, nepriklausomus ekonominius interesus ir visuomenės vertybių sistemą.

4.2.1. EESRK nuomone, nepaprastai svarbu, kad pilietinės visuomenės (t. y. socialinių ir ekonominių interesų grupių ir įvairių interesų grupių atstovų) dalyvavimas būtų neabejotinas daugiapakopio ES valdymo (ir visuose etapuose) elementas tiek rengiant sprendimą, tiek vykdant jo įgyvendinimo stebėseną.

4.2.2. Atstovavimas, viena vertus, horizontaliems ir regioninės politikos interesams, ir, antra vertus, socialiniams ir ekonominiams interesams, kurį atitinkamai užtikrina ir tarpusavyje papildo Regionų komitetas ir EESRK, yra vienas svarbiausių ES valdymo veiksmų ⁽⁷⁾.

4.3. Svarbu, kad rengiant miestų darbotvarkę pirmenybė būtų teikiama (visų pirma atsižvelgiant į ekonomikos ir finansų valdymo pertvarkymą į plėtros politiką) keletui veiksnių, leidžiančių pasiekti pusiausvyrą tarp skirtingų sistemų, galinčių sudaryti pagrindą veiksmingai ir efektyviai imtis veiksmų.

4.3.1. Šiuo požiūriu taip pat reikėtų priminti pasiūlymą sudaryti aukšto lygio grupę arba darbo grupę miestų plėtros klausimais, kuri dirbtų kartu su Komisijos tarpžinybine miestų plėtros grupe. Ši darbo grupė turėtų parengti nuoseklią ir veiksmingą Europos miestų darbotvarkę laikotarpiui iki 2050 m.

4.3.2. Šis pasiūlymas atitinka Regionų komiteto nuostatas, išdėstytas nuomonėje COTER-V-046 (107-oji plenarinė sesija, 2014 m. birželio 25–26 d.), kurioje teigiama, kad būtina glaudžiai bendradarbiauti su miestais ir vietos bei regionų valdžios institucijomis rengiant baltąją knygą dėl integruotos miestų politikos, taip pat neoficialaus ministrų susitikimo Graikijos pirmininkavimo ES metu (balandžio 24 d. Atėnuose) nutarimus.

Briuselis, 2015 m. balandžio 23 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽⁶⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽⁷⁾ Žr. 1 išnašą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas 2015 kalendoriniais metais taikytinas tiesioginių išmokų koregavimo koeficientas, numatytas Reglamente (ES) Nr. 1306/2013

[COM(2015) 141 final – 2015/0070 COD]

(2015/C 291/09)

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, 2015 m. balandžio 7 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas 2015 kalendoriniais metais taikytinas tiesioginių išmokų koregavimo koeficientas, numatytas Reglamente (ES) Nr. 1306/2013

[COM(2015) 141 final – 2015/0070 COD].

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo turinio jis jau išdėstė nuomonėse OL C 271, 2013 9 19, p. 143, priimtoje 2013 m. gegužės 22 d. (*), ir OL C 424, 2014 11 26, p. 73, priimtoje 2014 m. birželio 5 d. (**), 507-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. balandžio 22–23 d. (balandžio 22 d. posėdis), 152 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 7 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

Bruselis, 2015 m. balandžio 22 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

(*) EESRK nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl koregavimo koeficiento nustatymo Reglamentu (EB) Nr. 73/2009 numatytoms tiesioginėms išmokoms už 2013 kalendorinius metus, OL C 271, 2013 9 19, p. 143.

(**) EESRK nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl koregavimo koeficiento nustatymo Tarybos reglamentu (EB) Nr. 73/2009 numatytoms tiesioginėms išmokoms už 2014 kalendorinius metus, OL C 424, 2014 11 26, p. 73.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)



Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIEUKSEMBURGAS

LT